

Uchwała nr .....
Rady Miejskiej w Świdnicy
z dnia.....

projekt

XXXVIII / 12

W sprawie przyjęcia dokumentu pn.: „Strategia Rozwoju Miasta Świdnicy na lata 2017 – 2023”.

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6a ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1875), art. 3 pkt 3, art 4 ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2017 r. poz. 1376) uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwoju Miasta Świdnicy na lata 2017 – 2023, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Traci moc uchwała Uchwały nr XLII/ 500/2010 Rady Miejskiej w Świdnicy z dnia 19 lutego 2010r w sprawie przyjęcia strategii rozwoju Miasta Świdnicy „Świdnica w perspektywie pokoleniowej”.

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Świdnicy.

§4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PREZYDENT MIASTA

Beata Moskał-Sianiewska

RADCA PRAWNY

Jarosław Wasyliszyn
W1-346

Uzasadnienie
Do uchwały nr .....
Rady Miejskiej w Świdnicy
z dnia.....

w sprawie przyjęcia dokumentu pn.: „Strategia Rozwoju Miasta Świdnicy na lata 2017 – 2023”.

Opracowanie nowej Strategii Rozwoju Miasta Świdnicy podyktowane jest koniecznością weryfikacji i zmian dotychczasowych kierunków rozwoju Miasta i dopasowania ich do aktualnych realiów ekonomicznych, przepisów prawa oraz potrzeb mieszkańców. „Strategia Rozwoju Miasta Świdnicy na lata 2017 – 2023” stanowić będzie istotny dokument planowania rozwoju lokalnego określający kluczowe kierunki rozwoju miasta, ich koordynację i hierarchizację działań. Celem Strategii jest określenie najważniejszych tendencji rozwojowych, wskazanie wizji, celów strategicznych, zadań strategicznych oraz sposobów ich realizacji przez Gminę Miasto Świdnica w najbliższych latach. Strategia stanowi również niezbędny dokument w kontekście pozyskiwania środków zewnętrznych w perspektywie finansowej 2014-2020. W świetle powyższego podjęcie uchwały w sprawie przyjęcia dokumentu pn. „Strategia Rozwoju Miasta Świdnicy na lata 2017 – 2023” jest celowe i uzasadnione.

RADCA PRAWNY

Jarosław Wasyliszyn
100 306

DYREKTOR WYDZIAŁU

Anna Skrzypacz

Chęć

Załącznik do uchwały nr .....

Rady Miejskiej w Świdnicy

z dnia .....

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA ŚWIDNICA

2017

2023

GMINA MIASTO ŚWIDNICA

M.R.C. – JERZY TUTAJ

DLA

URZĄD MIEJSKI W ŚWIDNICY

ul. Armii Krajowej 49
58-100 Świdnica

tel. +48 74 856 28 00
fax. +48 74 856 87 21

www.um.swidnica.pl
e-mail: um@um.swidnica.pl

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA ŚWIDNICA NA LATA 2017-2023

SPIS TREŚCI

WSTĘP DO STRATEGII	4
I. WPROWADZENIE	5
II. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA I ZARYS HISTORYCZNY MIASTA.....	7
III. DIAGNOZA STRATEGICZNA	10
3.1. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE	10
3.2. ŚRODOWISKO NATURALNE	10
3.3. DEMOGRAFIA	11
3.4. RYNEK PRACY	13
3.5. STRUKTURA ZATRUDNIENIA.....	14
3.6. GOSPODARKA I PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ	15
3.7. DZIAŁALNOŚĆ INWESTYCYJNA	17
3.8. TRANSPORT I KOMUNIKACJA	18
3.9. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	19
3.10. MIESZKALNICTWO.....	22
3.11. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	24
3.12. OŚWIATA I WYCHOWANIE	25
3.13. KULTURA I OCHRONA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	26
3.14. OPIEKA SPOŁECZNA.....	28
3.15. OCHRONA ZDROWIA	30
3.16. TURYSTYKA I REKREACJA	31
3.17. SFERA PUBLICZNA	32
3.18. WSPÓŁPRACA WEWNĘTRZNA I ZEWNĘTRZNA, W TYM MIĘDZYNARODOWA.....	33
3.19. FINANSE.....	34
3.20. DETERMINANTY ROZWOJU ŚWIDNICY DO ROKU 2023	36
3.21. POTENCJAŁY ROZWOJU MIASTA ŚWIDNICA	36
III. ANALIZA SWOT	37
IV. MISJA I WIZJA	38
V. PLAN STRATEGICZNY	39
VI. ZADANIA	46
VII. SPÓJNOŚĆ OPRACOWANIA Z DOKUMENTAMI O CHARAKTERZE STRATEGICZNYM, PLANISTYCZNYM I OPERACYJNYM O RANDZE WSPÓLNOTOWEJ, KRAJOWEJ, REGIONALNEJ I LOKALNEJ.....	54
VIII. WDRAŻANIE STRATEGII I MONITORING	57
8.1. PROCES I INSTRUMENTY WDRAŻANIA STRATEGII	57
8.2. PROCES MONITOROWANIA I EWALUACJI STRATEGII	61
IX. SPOSÓB ZAANGAŻOWANIA INTERESARIUSZY LOKALNYCH W PROCES TWORZENIA I REALIZACJI STRATEGII ...	64
Zespół ds. Strategii Rozwoju Miasta	65

WSTĘP DO STRATEGII

W dokumencie, który macie Państwo przed sobą, znajdziecie nie tylko przeszłość, aktualne informacje o Świdnicy, ale przede wszystkim plany na najbliższe lata. Diagnoza, której poddane zostało nasze miasto daje jasny przekaz na przyszłość. Zrównoważony rozwój to zadanie, przed którym stoi Świdnica i jej mieszkańcy. W Strategii Rozwoju Miasta 2017 – 2023 opisana jest wizja miasta obywatelskiego i nowoczesnego, rozwijającego się w sposób trwały i wszechstronny. Łączącego rozwój gospodarki poprzez aktywne wspieranie przedsiębiorców z jednoczesną dbałością o ochronę środowiska i klimatu. Tworzącego warunki dla osobistego rozwoju mieszkańców poprzez odpowiednie wspieranie właściwego kształcenia praktycznego. Przygotowującego młodych ludzi do obrania ścieżki kariery kompatybilnej z potrzebami rynku pracy, podejmowania własnych inicjatyw gospodarczych, a także społecznych.

Jasno wyznaczone cele i kierunki działania pozwolą rozpocząć inicjatywy, które mają za zadanie podnieść standard życia w mieście. Nowoczesna baza sportowa, bezpieczna sieć dróg rowerowych wybiegających w obszary poza Świdnicą, zrewitalizowane kamienice i elementy architektoniczne na świdnickiej starówce, zadbane parki, oferta turystyczna miasta wzmocniona m.in. o atrakcyjny produkt turystyczny dla rodzin z dziećmi, elektroniczne przewodniki, rozwiązania komunikacyjne ułatwiające podróżowanie po mieście, pozyskanie dofinansowania z funduszy zewnętrznych na strategiczne inwestycje i pomysły – to tylko niektóre elementy szerszej wizji, jakie mają być wdrażane w Świdnicy w kolejnych latach. W przyjmowanej właśnie strategii rozwoju na lata 2017-2023 nie brak pomysłów odważnych, nastawionych na nowe technologie i wyzwania współczesności. Poszczególne elementy tego dokumentu odnoszą się do różnych grup społecznych - dzieci, młodzieży, dorosłych czynnych zawodowo oraz seniorów, jak również przedsiębiorców, którzy dają miejsca pracy i płacą tu podatki.

Chciałabym również zwrócić uwagę na inny wymiar strategii, który uwypukla specyfikę naszego miasta – unikalność Świdnicy przejawiającą się w aspekcie społecznym i gospodarczym. Niepowtarzalny klimat rozwojowy miasta tworzy zarówno bogactwo architektoniczne, jak również różnorodność przedsiębiorcza. Dużą uwagę skupiamy na wspieraniu i promocji firm rodzimych, jak również liderów przedsiębiorczości oraz ich produktów. Warto zaznaczyć także powiązania regionalne, krajowe i międzynarodowe naszego miasta oraz znaczącą rolę w Aglomeracji Wałbrzyskiej czy organizacjach turystycznych.

Zrównoważony rozwój gospodarczy, zwiększająca się jakość życia mieszkańców, wzrastająca interaktywność i wydajność infrastruktury miejskiej sprawiają, że Świdnica jest dobrym miejscem do życia. Miasto w ostatnich latach otrzymało liczne tytuły uznania i nagrody, które wyróżniają je na tle innych, m.in. „Teraz Polska”, „Perły Samorządu”, Srebrny Laur Związku Miast Polskich, I miejsce wśród małych miast w kategorii: „Kapitał ludzki i poziom życia” i V miejscem w kategorii: „Najbardziej przyjaznego miasta dla biznesu” w elitarnym rankingu „Polskie Miasta Przyszłości” – „Europejskie miasta i regiony przyszłości 2016/2017”.

Świdnica zawsze wyróżniała się kapitałem społecznym, miała szczęście do ludzi aktywnych, którzy nie tylko skupiali się na pracy i własnym życiu, ale coś wnosili do swojego otoczenia. Do dziś działa u nas ponad 100 organizacji samorządowych. Liczymy na ich aktywność i pomoc we współtworzeniu miasta przyszłości.

Prezydent Miasta Świdnicy
Beata Moskal-Staniewska

I. WPROWADZENIE

Świdnica miasto z tradycjami. Świdnica jako ośrodek subregionalny o charakterze przemysłowym, wyróżnia się potencjałem gospodarczym, kulturą mieszczańską, a także znaczącym na mapie Polski zabytkiem, jakim jest Kościół Pokoju znajdujący się na liście UNESCO. Centralne położenie w powiecie oraz rozwinięte powiązania komunikacyjne pomagają miastu w pełnieniu funkcji związanych z realizacją wielu potrzeb społeczności lokalnej, między innymi w zakresie szkolnictwa, ochrony zdrowia, kultury, zaopatrzenia i obsługi finansowej. Na terenie miasta znajdują się urzędy powiatowe i gminne: Urząd Miejski, Urząd Gminy Świdnicy, Starostwo Powiatowe, Urząd Skarbowy, Powiatowy Urząd Pracy, Sąd Rejonowy, Sąd Okręgowy, Prokuratura Okręgowa. Funkcjonuje tu ponadto wiele podmiotów i instytucji regionalnych i ponadregionalnych, takich jak: Sudecka Izba Przemysłowo-Handlowa, Stowarzyszenie Przedsiębiorców i Kupców Świdnickich, Polsko-Czeska Izba Przemysłowo-Handlowa, Cech Rzemiosł Różnych i Małej Przedsiębiorczości, a także podstrefa Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Miasto stanowi również siedzibę Diecezji Świdnickiej z Kurią Biskupią.

Zarządzanie strategiczne. Planowanie strategiczne, monitoring efektów i nakładów oraz zaawansowane planowanie o charakterze partycypacyjnym są to niezbędne elementy skutecznego zarządzania jednostką samorządu terytorialnego. Zmieniające się uwarunkowania zewnętrzne, w szczególności makroekonomiczne, a także nowy okres programowania polityk i finansowania ze środków Unii Europejskiej, wpływają na zmiany dokumentów strategicznych na wszystkich szczeblach administracji publicznej w Polsce. Prezydent Świdnicy przy akceptacji Rady Miejskiej w 2016 roku, w trosce o lepsze zaspokojenie potrzeb mieszkańców, oraz rozwój infrastruktury technicznej, społecznej i wzrost gospodarczy miasta, a także konieczność dostosowania dokumentów do zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych, przystąpiła do opracowania *Strategii Rozwoju Miasta Świdnica* sięgającej swoim horyzontem roku 2023. Dokument ten pozwoli na bardziej skuteczne wykorzystanie potencjału Świdnicy i wzmocni jej atrakcyjność zarówno zewnętrzną, rozumianą jako konkurencyjność, jak i wewnętrzną, stawiającą w centrum mieszkańców oraz ich potrzeby.

Metodologia. Postulat posiadania efektywnej strategii rozwoju może być spełniony, gdy współautorami tego dokumentu strategicznego będą świdniczanie, którzy w pełnym tego słowa znaczeniu czują się gospodarzem na tym terenie. Dlatego metodologia przygotowywania dokumentu *Strategii* miała charakter partycypacyjny. Diagnoza opracowana została z wykorzystaniem danych dostępnych w statystyce publicznej oraz pozyskanych od poszczególnych wydziałów Urzędu Miejskiego w Świdnicy oraz jednostek i instytucji Gminy Miasta Świdnica. W toku prac przeprowadzone zostały badania opinii mieszkańców Świdnicy, liczne warsztaty strategiczne i spotkania z członkami *Zespołu ds. Strategii Rozwoju Miasta Świdnica*. Odbyto rozmowy indywidualne oraz dyskusje na forum plenarnym. Dało to możliwość uzyskania szerszych informacji na temat miasta, jego postrzegania przez mieszkańców, a także poznania oczekiwań i wizji dalszego rozwoju Świdnicy. Przyjęcie takiej formuły pozwoliło również na zachowanie indywidualnych propozycji uczestników oraz sprawne osiągnięcie *consensusu*, przy równoczesnym eksperckim moderowaniu wypracowywanych ustaleń. W toku prac powstał dokument strategiczny określający misję, wizję oraz cele priorytetowe i szczegółowe, określono kierunki polityki rozwoju na najbliższe lata dla miasta, będącego centrum kulturalno-gospodarczym i spełniającym oczekiwania mieszkańców i przedsiębiorców.

S1. Etapy formułowania dokumentu strategii według koncepcji zarządzania strategicznego.

Świdnica do 2023. W toku prac wybranych zostało pięć obszarów strategicznych, których wsparcie jest kluczowe dla zapewnienia rozwoju miasta i zaspokojenia potrzeb mieszkańców:

S2. Obszary strategiczne miasta Świdnica.

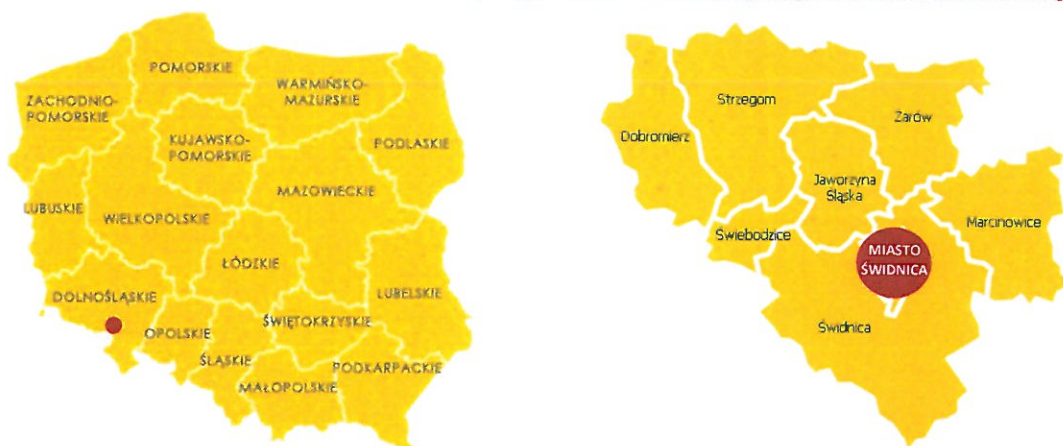
Priorytetem dla samorządu świdnickiego jest kształtowanie i promowanie miasta jako dobrego miejsca do życia, stworzenie dogodnych warunków rozwoju społeczno-gospodarczego, uwzględniających wszystkie obszary funkcjonowania podstawowej jednostki społecznej – rodziny oraz świdnickich przedsiębiorców, a także przyciągnięcie nowych inwestorów na określonych i opłacalnych warunkach – zarówno dla przyszłych przedsiębiorców, jak i samego miasta. Świdnica do 2023 roku będzie miejscem, w którym pobudzenie przedsiębiorczości mieszkańców oraz wykorzystanie własnych zasobów w postaci potencjału położenia i walorów kulturowych dla rozwoju turystyki, zagwarantuje harmonijny rozwój społeczno-gospodarczy. Miasto stworzy zintegrowaną wspólnotę – otwartą, aktywną, szanującą tradycję, wspierającą przedsiębiorczość i przestrzeń dla rozwoju gospodarczego, a także osobistego każdego mieszkańca. Świdnica jako silny ośrodek gospodarczy, staje się miastem atrakcyjnym dla osób o wysokich kwalifikacjach, aktywnych, kreatywnych i przedsiębiorczych. Miasto tworzy dobre warunki do rozwoju mieszkalnictwa i gospodaruje zasobem lokalowym w sposób adekwatny do potrzeb mieszkańców. Bardzo istotna staje się również współpraca, zarówno wewnątrz miasta, jak i zewnętrzna, zwłaszcza w ramach Aglomeracji Wałbrzyskiej i całego Dolnego Śląska. Natomiast najważniejszym celem pozostanie dalsze integrowanie wspólnoty miejskiej, podnoszenie poziomu zaufania i ciągła troska o swoich mieszkańców.

II. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA I ZARYS HISTORYCZNY MIASTA

Wielowiekowa historia, dogodna lokalizacja i otwarcie na inwestorów sprawiają, że Świdnica jest obecnie jednym z dynamicznie rozwijających się ośrodków gospodarczych na Dolnym Śląsku. To siódme pod względem liczby ludności miasto na Dolnym Śląsku (57,9 tys. mieszkańców), pełniące rolę ośrodka administracyjnego – stolicy powiatu świdnickiego, położone jest w południowej części województwa dolnośląskiego – około 53 km od stolicy regionu – Wrocławia, w pobliżu miast: Dzierżoniów 19 km, Wałbrzych (20 km), Legnica (58 km), Jelenia Góra (63 km). Graniczy ono bezpośrednio z gminą miejsko-wiejską Jaworzyna Śląska oraz gminą wiejską Świdnica. Powiązania komunikacyjne miasta zapewnia droga krajowa nr 35, drogi wojewódzkie nr 379 i 382 oraz przebiegająca w odległości około 30 km autostrada A4, będąca częścią europejskiego szlaku komunikacyjnego E-40, a także duży węzeł kolejowy w Jaworzynie Śląskiej w odległości 10 km. Jeśli chodzi o transport lotniczy, to najbliższym portem lotniczym jest wrocławskie lotnisko w promieniu 50 km. Najbliższe przejście graniczne z Czechami Golińsk – Starostin znajduje się w odległości 40 km od miasta.

S3. Położenie Miasta Świdnica na tle Polski, Województwa Dolnośląskiego i Powiatu Świdnickiego.

Źródło: opracowanie własne.

Bardzo dobrze rozwinięta sieć hydrologiczna, wysoka urodzajność gleb, umiarkowany klimat, sąsiedztwo Gór Sowich wraz z położeniem na skrzyżowaniu szlaków drogi podsudeckiej oraz drogi z Wrocławia do Czech od wieków sprzyjały rozwojowi miasta. Na przełomie XI i XII wieku istniała tu drewniana osada targowa z kościołem. Pierwsze informacje o Świdnicy jako mieście datuje się na 1249 rok, a od 1290 roku pełniła ona rolę stolicy suwerennego księstwa świdnicko-jaworskiego, co przyczyniło się do jej szybkiego rozwoju. Za czasów Bolka II Świdnica była jednym z najbardziej znaczących ośrodków polityczno-gospodarczych środkowej Europy. Miasto słynęło z produkcji piwa – w Pradze, Brzegu, Krakowie, Oleśnicy, Toruniu i Wrocławiu istniały „Piwnice Świdnickie”, wina oraz takich wyrobów jak noże, sukno i płótna. Odbываły się tu również duże targi. W XVI wieku Świdnica liczyła ponad 11 tysięcy mieszkańców i była znaczącym ośrodkiem handlu i rzemiosła – drugim miastem na Śląsku po Wrocławiu. Istniało tu 14 kościołów, szpital, ratusz, apteki, zakłady rzemieślnicze, mennica, ogrody, łaźnie, szkoły, a wszystko to otoczone podwójnym rzędem murów obronnych. Zmieniło się to po 1526 roku, kiedy tereny świdnickie i okolice przejęli Habsburgowie. Te dwa stulecia to czas wojen, epidemii, rozłamów religijnych, a co za tym idzie – wielu strat i ogromu zniszczeń. Kres świetności miasta położyła wojna trzydziestoletnia, kiedy to Świdnica była trzy razy

oblegana przez wojska cesarskie, saskie i szwedzkie. Zniszczeniu uległa wtedy większość budynków, a ludność zdziesiątkowały epidemie. Ze względu na burzliwe dzieje miasto przechodziło pod zwierzchność Czech, Węgier, Austrii i Prus. W wyniku pierwszej wojny śląskiej Monarchia Habsburgów utraciła Śląsk wraz ze Świdnicą na rzecz Królestwa Prus, co miało wpływ na obniżenie znaczenia gospodarczego i powolny upadek miasta. Decyzją króla Fryderyka II w mieście powstała twierdza świdnicka (wg projektu generała Corneliusa de Walrave), a w latach 1748-1754 przebudowano fortyfikacje i stworzono zewnętrzną linię umocnień, które spowodowały ograniczenie rozwoju miasta. Podczas wojny siedmioletniej miasto było oblegane przez wojska austriackie, a następnie pruskie, co doprowadziło do znacznych zniszczeń. W XVIII wieku dokładano wszelkich starań, by przywrócić Świdnicy dawną świetność, nigdy jednak nie powróciła do dawnego znaczenia na Śląsku. Pod koniec XVIII wieku w Świdnicy działalność rozpoczęły pierwsze manufaktury, między innymi skórzana i papiernicza. Pierwsza połowa XIX wieku przyniosła powolny rozwój miasta. Świdnica po Wrocławiu i Nysie była wówczas trzecim dużym ośrodkiem wytwórczości rzemieślniczej na Śląsku. Miasto liczyło w tym czasie około 700 rzemieślników w około 70 specjalnościach¹. W 1811 rozpoczęło działalność miejskie gimnazjum, a w 1822 teatr. Duże znaczenie dla rozwoju miasta miało doprowadzenie do niego w 1844 roku linii kolejowej. Po wojnie prusko-austriackiej w 1866 roku Świdnicę ogłoszono miastem otwartym, a rok później rozpoczęto likwidację fortyfikacji. W drugiej połowie XIX wieku rozwinął się tu przemysł, a miasto uległo rozbudowie, zwłaszcza po zlikwidowaniu krępującego go pasa fortyfikacji. Po zwycięstwie nad Francją i zjednoczeniu Niemiec w 1871 roku wzrosło tempo uprzemysłowienia, w mieście powstały wytwórnie tkanin lnianych i bawełnianych, zamszu oraz fabryka liczników elektrycznych. Konsekwencją tego procesu był dynamiczny rozwój przestrzenny i architektoniczny miasta. W końcu XIX wieku zbudowano rzeźnię miejską (1891), uruchomiono pierwsze telefony (1892) i założono fabrykę pianin (1893). W 1898 roku miasto uzyskało bezpośrednie połączenie kolejowe z Wrocławiem przez Sobótkę. Dzisiejszy dworzec kolejowy Świdnica Miasto wzniesiono w latach 1903-1905 oddając jednocześnie do użytku linię kolejową do Jedliny Zdroju (1904). W latach 1906-1908 wiodącą przez miasto Trasę Podsudecką przebudowano na dwutorową. Do końca 1907 roku popłynął do domów pierwszy prąd elektryczny, od 1908 roku oświetlano nim też ulice, a w 1911 roku do Świdnicy dotarł pierwszy gaz przesłany z Gazowni Miejskiej w Wałbrzychu, co znacząco poprawiło rozwój miasta. Do 1936 roku zelektryfikowano 80% domów, a długość sieci gazowej wzrosła z 10 km w 1863 roku do blisko 40 km². W okresie międzywojennym zbudowano w Świdnicy nowe dzielnice mieszkaniowe i koszarę oraz największy wówczas na Śląsku basen kąpielowy. Pomiędzy I a II wojną światową miasto nie rozwijało się już tak prędko, co jednak bardzo istotne – podczas ostatniej wojny w ogóle nie ucierpiało. Dla porównania warto także podać liczbę ludności miasta: w 1900 roku było to 28 439 mieszkańców, ćwierć wieku później już 30 659 osób, a przed wybuchem II wojny światowej około 39 000 osób, natomiast w 1961 roku liczyło 40 873 mieszkańców i stanowiło ważny ośrodek administracyjno-usługowy i kulturalny. W okresie 1945-1989 funkcjonowały tu duże zakłady produkcyjne, utworzone w większości na bazie znacjonalizowanych przedsiębiorstw niemieckich, m.in.: Fabryka Wagonów Świdnica, Zakłady Elektroniki Samochodowej Elmot, Zakłady Wytwórcze Aparatury Precyzyjnej „MERA-PAFAL”, Świdnicka Fabryka Urządzeń Przemysłowych, Dolnośląskie Zakłady Białoskórniczo-Rękawicznicze „Renifer”, Dolnośląskie Zakłady Magnetyzowe, Dolnośląskie Fabryki Mebli oraz Świdnickie Zakłady Artykułów Technicznych. W mieście działało wiele szkół, m.in. Studium Nauczycielskie, dwa licea ogólnokształcące, trzy zespoły szkół zawodowych, Liceum Medyczne, filia Politechniki Wrocławskiej.

W 1990 roku powstało Stowarzyszenie Przedsiębiorców i Kupców Świdnickich, czego owocem była inicjatywa w postaci Świdnickiego Forum Gospodarczego. W 1991 roku powołano Regionalną Izbę Gospodarczą, a w 1993 roku z inicjatywy Stowarzyszenia powstała Sudecka Izba Przemysłowo-Handlowa. Był to pierwszy w Polsce przypadek, gdy działające na terenie firmy postanowiły stworzyć jeden wspólny

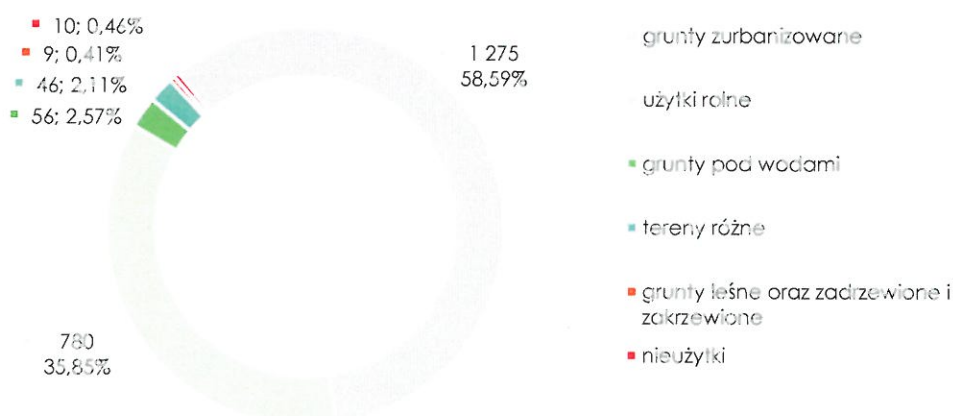
¹ Świdnica. Zarys monografii miasta, pod red. Wacława Korty, Wrocław-Świdnica 1995, s. 38. Szerzej: K. Czarnecki i in., Świdnica poprzez wieki, Wrocław 1991, s. 184.

² A. Scheer, Zarys historii Świdnicy, Świdnickie Archiwum Cyfrowe, 2012.

związek gospodarczy. W 2004 roku Świdnica stała się stolicą diecezji świdnickiej. Na przełomie pierwszego i drugiego dziesięciolecia XXI wieku w Świdnicy pojawiły się nowe fabryki w ramach podstrefy ekonomicznej w Wałbrzychu, m.in.: Electrolux, Colgate-Palmolive – gdzie pracuje ponad 3 tysiące osób. Według danych GUS z 2016r. na terenie miasta działalność prowadzi 8,4 tysiąca podmiotów gospodarczych, tj. 45,8% podmiotów w powiecie świdnickim i 2,4% podmiotów na Dolnym Śląsku, co plasuje je pod tym względem na 5. miejscu wśród miast na Dolnym Śląsku. Działalność prowadzi tu również 159 podmiotów gospodarczych z udziałem kapitału zagranicznego. Zgodnie z przeprowadzonymi w 2015 roku analizami, na mapie potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej gmin województwa dolnośląskiego, Świdnica znalazła się grupie wyróżnionych gmin miejskich. Miasto wskazane zostało jako najbardziej atrakcyjne dla sekcji: przetwórstwo przemysłowe, handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna. W rankingu potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej dla gospodarki narodowej miasto Świdnica wraz ze stolicą regionu – Wrocławiem uzyskało najwyższą punktację ze wszystkich gmin miejskich na Dolnym Śląsku. Dogodne położenie u podnóża Gór Sowich oraz liczne zabytki (1 028 zabytkowych obiektów architektury, budownictwa i urbanistyki, 139 zabytków wpisanych do rejestru zabytków), w tym Kościół Pokoju, wpisany w 2001 roku na listę UNESCO, Katedra pw. św. Stanisława Biskupa i Męczennika i św. Wacława Męczennika, która została uznana za Pomnik Historii rozporządzeniem Prezydenta RP z 15 marca 2017 roku, świdnicki rynek oraz Ratusz z wieżą wraz z Muzeum Dawnego Kupiectwa, z roku na rok przyciągają coraz większą liczbę turystów. W 2015 roku miasto odwiedziło około 24,4 tys. osób, tj. 1,4% turystów odwiedzających Dolny Śląsk, w tym 7,1 tys. turystów zagranicznych.

Obecnie Świdnica w swoich granicach administracyjnych obejmuje powierzchnię 2 176 ha, co stanowi 2,94% powiatu świdnickiego i pod tym względem zajmuje 27. miejsce wśród 91 miast w regionie. Świdnica jest miastem o wyraźnej strukturze funkcjonalno-przestrzennej. Posiada przejrzysty, promienisty układ urbanistyczny, zdeterminowany historycznie, warunkami fizjograficznymi, układem dróg kołowych i linii kolejowych oraz doliną rzeki Bystrzycy, a także dotychczasowym stanem zabudowy i zagospodarowania terenów. Miasto nie jest podzielone między jednostki pomocnicze. Funkcjonuje zwyczajowy podział na osiedla, identyfikujący się z nazwami obrębów geodezyjnych: Osiedle Młodych, Zawiszów, Kraszowice, Fabryczna, Śródmieście i Zachód. Zgodnie ze stanem na 1 stycznia 2017 roku ponad połowa obszaru miasta zajęta jest przez tereny zabudowane i zurbanizowane (58,60%, czyli 1 275 ha), a równie znaczącą część (35,85%, 780 ha) stanowią tereny zakwalifikowane jako użytki rolne. Tereny pod wodami zajmują 2,57% (56 ha), grunty sklasyfikowane jako tereny różne 2,11% (46 ha), grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione 0,41% (9 ha) obszaru miasta, a nieużytki – 10 ha (0,46%).

W1. Struktura użytkowania gruntów na terenie miasta Świdnica (ha) [2017].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

III. DIAGNOZA STRATEGICZNA

Diagnoza strategiczna stanowi pierwszy etap planowania strategicznego i obejmuje przeprowadzenie analizy prospektywnej stanu istniejącego, w zakresie uwarunkowań środowiskowych i infrastrukturalnych oraz tendencji rozwoju pod względem społecznym i gospodarczym zachodzących na przestrzeni ostatnich 10 lat w Świdnicy. Diagnoza ta stanowi syntetyczne ujęcie najistotniejszych elementów i wniosków płynących z pogłębionych analiz, przygotowanych z wykorzystaniem licznych źródeł informacji, zarówno ilościowych, jak i jakościowych, przedstawionych m.in. w *Raporcie o stanie miasta Świdnica 2015*. Pozwala ona na identyfikację potencjałów i barier rozwoju społeczno-gospodarczego miasta, stanowiących punkt wyjścia do wyznaczenia obszarów strategicznych oraz sformułowania celów i kierunków rozwoju *Strategii Rozwoju Miasta Świdnica na lata 2017-2023*.

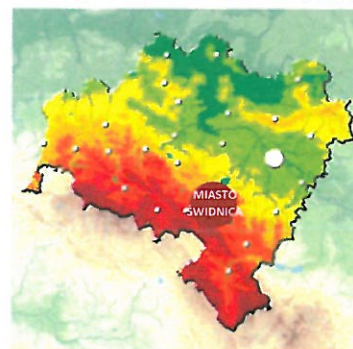
3.1. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE

O atrakcyjności krajobrazowej i turystycznej Świdnicy decyduje położenie u podnóża Sudetów. Większa część miasta położona jest na Równinie Świdnickiej w obrębie Przedgórze Sudeckiego, a południowy jego skraj należy do Obniżenia Podsudeckiego. Równina Świdnicka, na której usytuowana jest większa część miasta, od południowego zachodu graniczy z Obniżeniem Podsudeckim, od północnego zachodu ze Wzgórzami Strzegomskimi, od północnego wschodu poprzez Wzgórze Imbramowickie z Niziną Śląską, natomiast od wschodu z Masywem Ślęży. Ze względu na specyficzne cechy krajobrazu związanego z zabudową miejsko-przemysłową obszar Świdnicy wyróżnia się również jako odrębny mikroregion Równiny Świdnickiej. Miasto położone jest około 53 km od stolicy regionu – Wrocławia, w pobliżu miast: Dzierżoniów (19 km) i Wałbrzych (20 km).

ATUTY:

- + dogodne położenie w pobliżu Wrocławia
- + bliskość atrakcyjnych terenów turystycznych, w tym górskich
- + walory przyrodnicze i krajobrazowe: położenie u podnóża Gór Sowich, Masywu Ślęży, Pogórza Wałbrzyskiego, teren otoczony czterema parkami krajobrazowymi
- + bliskie sąsiedztwo granicy z Republiką Czeską

S4. Położenie Miasta Świdnica na tle województwa dolnośląskiego.

Źródło: opracowanie własne.

WYZWANIA:

- ▶ niewystarczające wykorzystanie potencjału położenia geograficznego miasta, w postaci bliskości atrakcyjnych terenów turystycznych, w tym górskich, determinującego rozwój turystyki

3.2. ŚRODOWISKO NATURALNE

Miasto położone jest w dorzeczu Odry, nad rzeką Bystrzycą – główną rzeką Środkowych Sudetów i całej Równiny Świdnickiej. Wody przepływające przez obszar miasta reprezentują stan i potencjał ekologiczny od dobrego (potok Jabłoniec) przez umiarkowany (rzeka Bystrzyca i Witoszówka) do słabego (rzeka Piława)³. **Wody stojące** stanowią niewielki procent powierzchni miasta i są to między innymi zalew Witoszówka (7,9 ha) oraz stawy w Parku Centralnym, stanowiące miejsce rekreacji mieszkańców, jak i przybywających do miasta turystów. Świdnica leży w regionie hydrogeologicznym cechującym się występowaniem dużego podziemnego systemu rzeczno-geologicznego. **Woda podziemna** pobierana studniami z ujęć w Pszenniu i przy ul. Bokserskiej w Świdnicy i dostarczana przez zakłady uzdatniania wody i sieć wodociągową, zapewnia wodę bardzo dobrej jakości, która może być spożywana przez mieszkańców Świdnicy bezpośrednio z kranu⁴.

³ Właściwości fizykochemiczne Bystrzycy i Piławy klasyfikują jednak te rzeki poniżej stanu dobrego, w tym na rzece Piława odnotowano dodatkowo przekroczenie stężeń średniorocznych i maksymalnych stanu chemicznego.

⁴ Odnacza się niską zawartością soli mineralnych, co mogłoby ją klasyfikować do wód nisko mineralizowanych, a nawet bardzo nisko mineralizowanych, posiada jednak więcej soli mineralnych od popularnych w sprzedaży wód źródlanych.

Na terenie miasta nie zostały ustanowione **obszary chronione** w oparciu o przepisy ustawy o ochronie przyrody⁵. Ze względu na strukturę użytkowania gruntów, z dominującym udziałem terenów zabudowanych, przemysłowych i gruntów ornych, występowanie rzadkich i chronionych gatunków roślin i zwierząt jest tu ograniczone. Pojedyncze drzewa lub ich grupy oraz jedna aleja uznane zostały za 52 **pomniki przyrody** i podlegają ochronie polegającej na ograniczeniach i zakazach. W Świdnicy znaczący potencjał stanowi natomiast **zieleń**, pełniąca istotną rolę w strukturze przyrodniczej miasta, w postaci 11 **parków miejskich** zajmujących znaczną powierzchnię około 66,7 ha oraz liczne kwietniki i rabaty kwiatowe.

Stan sanitarny **powietrza atmosferycznego** w Świdnicy ogólnie oceniany jest jako dobry. Największy problem zarówno dla całego regionu jak i miasta stanowią zanieczyszczenia pyłem zawieszonym PM10⁶ i PM2.5 oraz benzo(a)pirenem, mające decydujący wpływ na jakość powietrza. Dominującym sektorem emisji pyłu zawieszonego, poza przemysłem, jest tzw. **niska emisja**, pochodząca z rozproszonych źródeł emitujących zanieczyszczenia w wyniku bezpośredniego spalania paliw na cele grzewcze w mieszkalnictwie. Do zwiększenia poziomów PM10 w Świdnicy przyczynia się również komunikacja. Na terenie miasta nie rejestruje się przekroczeń norm jakości powietrza określonych dla dwutlenku siarki, dwutlenku azotu oraz ołowiu, ich poziom wzrasta jednak w sezonie grzewczym. Działania zmierzające do poprawy jakości powietrza w mieście powinny więc w pierwszej kolejności obejmować wdrażanie programów związanych z ograniczeniem niskiej emisji.

Głównymi źródłami zanieczyszczeń **klimatu akustycznego** w Świdnicy, stanowiącymi uciążliwość dla mieszkańców i środowiska, jest hałas komunikacyjny oraz emitowany z obiektów przemysłowych i usługowych. Udokumentowane pomiary wskazują na niekorzystny stan klimatu akustycznego obszarów położonych w otoczeniu odcinków drogi krajowej nr 35 oraz dróg wojewódzkich nr 382 i 379 w mieście. Stale wzrastająca liczba pojazdów samochodowych, w tym ciężarowych, prędkość i przede wszystkim brak obwodnicy miasta powodują, że hałas drogowy staje się jednym z głównych czynników degradującym środowisko miasta. Zwarta zabudowa i brak wolnych terenów uniemożliwiają jednak zastosowanie odpowiednich zabezpieczeń takich jak ekrany czy pasy zieleni izolacyjnej, mogących wpłynąć na naprawę warunków akustycznych w mieście.

ATUTY:

- + bardzo dobre warunki hydrogeologiczne, w tym bardzo dobra jakość wód podziemnych
- + znaczna liczba i powierzchnia terenów zielonych, w tym parków miejskich

WYZWANIA:

- ▶ przekroczenia dopuszczalnego poziomu pyłu zawieszonego PM10, w tym jego ponadnormatywny poziom 24-stężeń oraz benzo(a)pirenu powodujące zanieczyszczenie
- ▶ degradacja klimatu akustycznego wzdłuż głównych tras komunikacyjnych w mieście
- ▶ niewykorzystany potencjał rekreacyjny rzeki Bystrzyca
- ▶ zaniedbane tereny zielone, w tym parki

3.3. DEMOGRAFIA

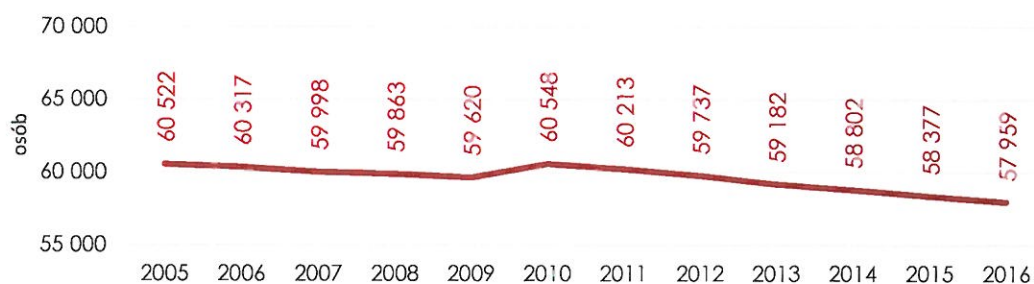
Świdnica jest średniej wielkości miastem, o zróżnicowanej strukturze demograficznej. Obecnie żyje tu **57 959 mieszkańców** (31.XII.2016), w tym 52,7% kobiet, co plasuje miasto na 7. miejscu wśród ośrodków miejskich na Dolnym Śląsku, po Wrocławiu, Wałbrzychu, Legnicy, Jeleniej Górze, Lubinie i Głogowie. W 2016 roku ludność miasta stanowiła 36,5% populacji powiatu świdnickiego oraz 2% województwa dolnośląskiego. Liczba mieszkańców w Świdnicy jednak stale maleje – od 2005 do 2016 roku zmniejszyła się ona o ponad 2,5 tys. osób, czyli 4,2%, a od 2000 roku aż o 5,9%. Był to jeden z największych spadków liczby mieszkańców wśród miast w województwie dolnośląskim – od 2005 roku większy odpływ ludności odnotowano jedynie w Jeleniej Górze (-6,4 tys. osób), Legnicy (-5 tys. osób) oraz Lubinie (-3,7 tys. osób). W Świdnicy, podobnie jak na Dolnym Śląsku i szerzej w Polsce obserwujemy niekorzystne trendy demograficzne, które mogą w przyszłości przekształcić się w znaczące bariery rozwoju miasta.

Na zmniejszającą się liczbę ludności w mieście wpływ mają dwa czynniki, takie jak ujemny bilans salda migracji wewnętrznej i zagranicznej oraz ujemny wskaźnik przyrostu naturalnego. Już tylko w samym 2016 roku **saldo migracji** ogółem wynosiło -239 osób. Zauważa się minimalne zmniejszanie się tej niekorzystnej tendencji, przykładowo w 2012 roku saldo to wynosiło aż -321 osób.

⁵ z dnia 16 kwietnia 2004 r. (tj. Dz.U. z 2016 r. poz. 2134).

⁶ Przekroczenie dopuszczalnego poziomu i ponadnormatywny poziom 24-godzinnych stężeń – powyżej 35 dni w ciągu roku.

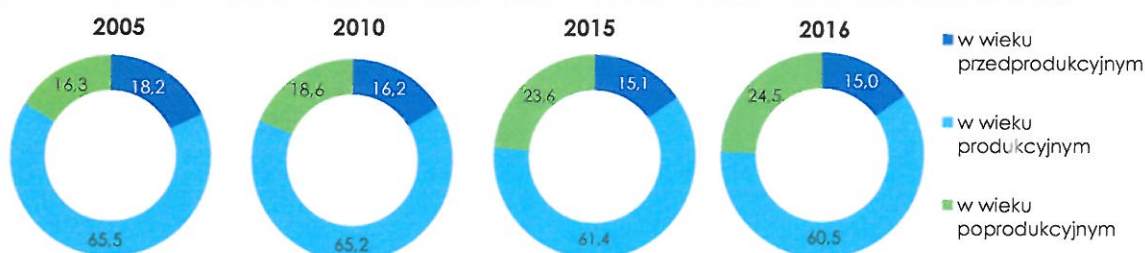
W2. Liczba mieszkańców Świdnicy [2005-2016].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Przyrost naturalny w mieście pozostaje ujemny, w 2016 roku wynosił on -165 i był on jednym z najniższych wśród miast na Dolnym Śląsku⁷ i zmniejszył się on blisko trzykrotnie od 2010 roku. Ponadto współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów, wynoszący 0,75, jest niższy od średniej w województwie oraz znacznie niższy od średniej w kraju. Statystyki wskazują również na systematyczny spadek liczby mieszkańców w **wieku przedprodukcyjnym** (-11,3% od 2010 roku) i **produkcyjnym** (-11,1%) oraz wzrost populacji osób w wieku **poprodukcyjnym** (25,6%). W 2016 roku na 100 osób wieku produkcyjnym przypadało więc 40,4 osoby w wieku poprodukcyjnym, powyżej średniej w województwie (34,2) i kraju (32,7).

W3. Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem [2005, 2010, 2015, 2016].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wskazane powyżej tendencje, tzn. niski przyrost naturalny, malejąca liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, mogą stać się przyczyną postępującej stagnacji tego organizmu miejskiego. **Prognoza demograficzna** dla miasta Świdnica wskazuje, że przy utrzymujących się trendach, liczba ludności miasta do 2020 roku zmniejszy się o blisko 1,9 tys. osób, a udział osób w wieku poprodukcyjnym wzrośnie z 24,5% w 2016 roku do ponad 30% w kolejnych latach⁸. Natomiast udział ludności w wieku produkcyjnym będzie się zmniejszał z 60,5% w 2015 roku do około 55% już w 2025 roku.

T1. Prognoza struktury ludności wg ekonomicznych grup wieku [2020, 2025, 2030, 2035].

Wiek	2020	2025	2030	2035
Przedprodukcyjny	8 422	7 853	6 852	6 044
Produkcyjny	32 226	29 572	27 778	25 659
Poprodukcyjny	15 360	15 834	15 466	14 833
ogółem	56 008	53 259	50 096	46 536

Źródło: Prognoza demograficzna dla gmin województwa dolnośląskiego do 2035 roku, IRT, Wrocław 2014.

ATUTY:

- + średnia wielkość miasta
- + jednorodne grupy do zagospodarowania zarówno przez podmioty pomocy społecznej, służby zdrowia oraz ogólnie rynek

WYZWANIA:

- ▶ ujemne saldo migracji i przyrostu naturalnego
- ▶ szybko postępujący proces starzenia się społeczeństwa, w tym niekorzystne tendencje, co do liczby mieszkańców w poszczególnych grupach wiekowych

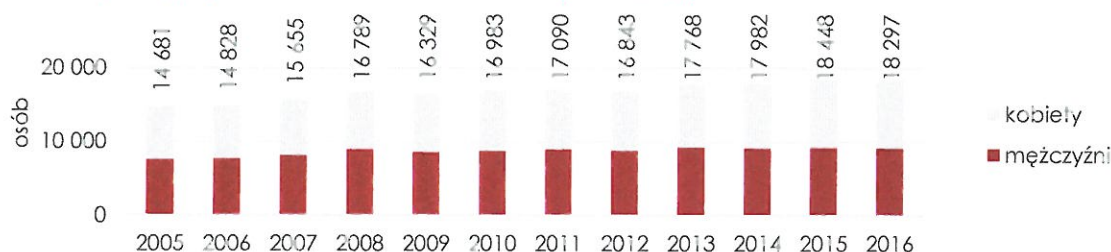
⁷ W 2016 roku niższy przyrost naturalny niż w Świdnicy odnotowano jedynie w mieście Wałbrzych (-737) i Jeleniej Górze (-421).

⁸ W szacowaniu przyszłej liczby ludności według płci i wieku uwzględniono naturalne przesunięcia kohort oraz przewidywane zmiany w zakresie ruchu naturalnego ludności oraz migracji.

3.4. RYNEK PRACY

Pomimo negatywnych tendencji demograficznych, w Świdnicy stale wzrasta liczba **osób aktywnych zawodowo**. Obecnie pracuje tu około 18,3 tys. osób, co plasuje miasto na 6. miejscu wśród ośrodków miejskich w regionie. Od 2005 roku liczba pracujących w mieście zwiększyła się o ponad 1/4, czyli blisko 3,6 tys. osób. Do 2015 roku wzrost ten następował szybciej niż w regionie, jednak w 2016 roku odnotowany został nieznaczny spadek liczby pracujących (-0,8%), w przeciwieństwie do tendencji ogólnokrajowych (wzrost o 3,2%) i regionalnych (wzrost o 2,7%). Ponad połowę osób pracujących w mieście stanowią **kobiety** (50,3%) i również w ich przypadku od 2010 roku odnotowano znaczący wzrost zatrudnienia o 10,9%. Pomimo rosnącej aktywności zawodowej kobiet w Świdnicy i wyższego ich udziału w ogóle pracujących niż średnio w kraju (50,2%), województwie (49,8%) i powiecie (47,8%), należy jednak zaznaczyć, że w ponad 75% miast na Dolnym Śląsku, ich udział jest wyższy.

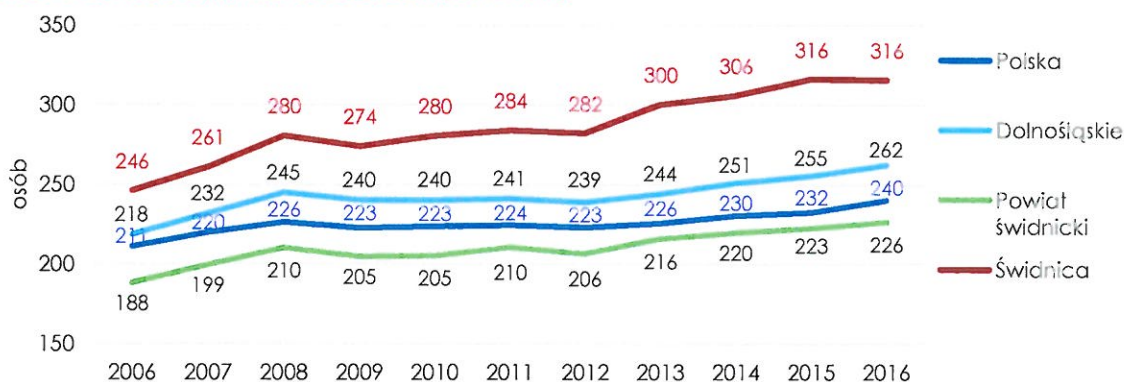
W4. Liczba pracujących na terenie miasta Świdnica [2005-2016].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

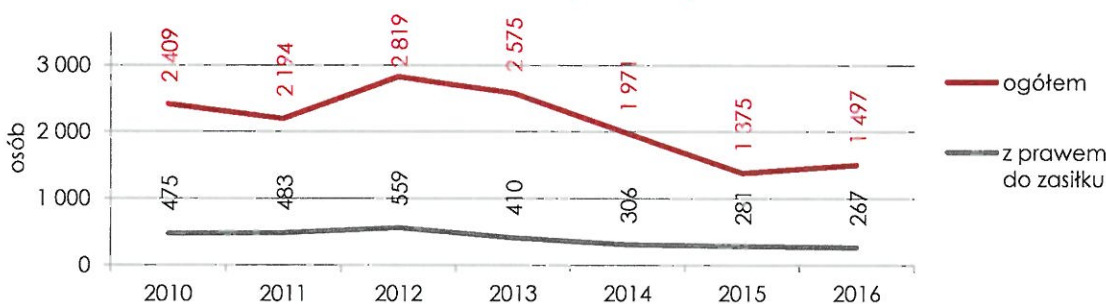
W Świdnicy przeciętnie na 1000 mieszkańców pracuje 316 osób, co również znacząco przekracza średnią w Polsce (o 24%), województwie dolnośląskim (o 17%) i powiecie świdnickim (o 28,3%), plasując jednak miasto dopiero na 16. miejscu wśród ośrodków miejskich na Dolnym Śląsku. Co istotne, sytuacja w tym zakresie poprawia się z roku na rok. Od 2010 roku liczba pracujących osób w Świdnicy na 1000 ludności wzrosła o 12,5%, w tym samym czasie w kraju wzrost ten wyniósł jedynie 7,4%, na Dolnym Śląsku 9,2%, a w powiecie świdnickim 10,3%.

W5. Liczba pracujących na 1000 ludności [2006-2016].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W6. Liczba bezrobotnych na terenie miasta Świdnica [2010-2016].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Świdnicy.

Poprawa na rynku pracy w Świdnicy przekłada się na zmniejszenie **bezrobocia**, a liczba osób pozostających bez pracy w mieście maleje, podobnie jak w całym kraju. Stopa bezrobocia na koniec 2016 roku w powiecie świdnickim wynosiła 8,6%. W 2016 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Świdnicy zarejestrowanych było około 1 497 osób bezrobotnych, z czego 48,6% stanowiły kobiety, a 17,8% posiadało prawo do zasiłku. W porównaniu do 2010 roku ich liczba zmniejszyła się aż o 37,9%, a najbardziej spektakularny spadek odnotowany został w ciągu ostatnich dwóch lat. Na przestrzeni ostatnich lat znacząco zmniejszyła się również liczba osób z prawem do zasiłku dla bezrobotnych (-43,8% od 2010 roku). Na koniec 2016 roku największą grupę stanowili bezrobotni dotknięci bezrobociem 1-3 miesięcy (25,1% wszystkich bezrobotnych) oraz 3-6 miesięcy (17,2% ogółu). Pod względem **wykształcenia** wśród osób bezrobotnych zarejestrowanych w Świdnicy najliczniejszą grupę stanowią osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym (29,5% ogółu), zasadniczym zawodowym (27,3% ogółu). Najmniej było osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (8,8% ogółu) oraz wyższym (14,4% ogółu). Należy jednak zaznaczyć, że od 2010 roku odnotowano spadek liczby bezrobotnych we wszystkich omówionych powyżej grupach. W poszczególnych grupach wiekowych utrzymuje się taka sama tendencja jak w roku 2015 – najczęściej bezrobotnych odnotowano w grupie wiekowej 25-34, 35-44 i 45-54 lata. Pod względem **wieku** najliczniejszą grupę bezrobotnych w Świdnicy stanowią osoby powyżej 50 roku życia, a ich liczba tylko nieznacznie spadła od 2010 roku. Znacząco poprawiła się natomiast sytuacja w przypadku liczby zarejestrowanych bezrobotnych do 25 roku życia – ich liczba od 2010 roku znacząco się zmniejszyła. Problemem na terenie miasta pozostaje jednak **długotrwałe bezrobocie** (29,8% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych).

ATUTY:

- + rosnąca liczba pracujących, w tym kobiet
- + relatywnie wysoki wskaźnik liczby pracujących na 1000 mieszkańców
- + spadek liczby bezrobotnych, w tym kobiet, osób z prawem do zasiłku dla bezrobotnych oraz absolwentów i osób do 25 roku życia

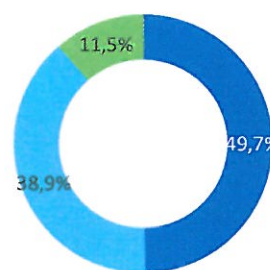
WYZWANIA:

- ▶ znaczna liczba osób bezrobotnych powyżej 50 roku życia, długotrwałe bezrobotnych oraz osób bez kwalifikacji zawodowych
- ▶ ograniczony dostęp do żłobków i klubów dziecięcych negatywnie wpływający na aktywność zawodową mieszkańców, w szczególności kobiet
- ▶ nieprzystosowana do wymogów rynku pracy oferta edukacyjna, a w konsekwencji kwalifikacje osób czynnych zawodowych
- ▶ brak ofert pracy dla osób z wysokimi kwalifikacjami

3.5. STRUKTURA ZATRUDNIENIA

Z uwagi na liczbę **pracujących** w sektorze przemysłowym oraz powierzchnię terenów przemysłowych Świdnica zaliczana jest do głównych ośrodków przemysłowych regionu. Blisko połowa aktywnych zawodowo na terenie powiatu świdnickiego zatrudniona jest w przemyśle i budownictwie (49,7%). Pozostałe 38,9% ludności powiatu znajduje zatrudnienie w usługach handlu, a 11,5% w rolnictwie. Na tle tendencji krajowych i regionalnych, w powiecie świdnickim widoczny jest również znaczący wzrost zatrudnienia w przemyśle i budownictwie – o 12,3% od 2010 roku. W regionie wynosił on w tym samym czasie jedynie 1,6%. Większy udział sektora przemysłowego w gospodarce sprawia, że jest ona mniej podatna na okresowe wahania koniunktury. W przeciwieństwie do ogólnopolskich i wojewódzkich tendencji w powiecie świdnickim maleje natomiast liczba pracujących w handlu i usługach, w szczególności w przypadku liczby osób pracujących w branży finansowej i ubezpieczeniowej oraz obsłudze rynku nieruchomości.

W7. Pracujący według sekcji na terenie powiatu świdnickiego [2015].

- przemysł i budownictwo
- usługi
- rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

ATUTY:

- + jeden z głównych ośrodków przemysłowych regionu
- + atrakcyjność miejsc pracy w przetwórstwie przemysłowym
- + dywersyfikacja funkcjonalna miasta i niski poziom monozakładowości sprzyjające przezwyciężaniu problemów związanych z zapaścią całych branż lub bankrutem pojedynczych zakładów przemysłowych

WYZWANIA:

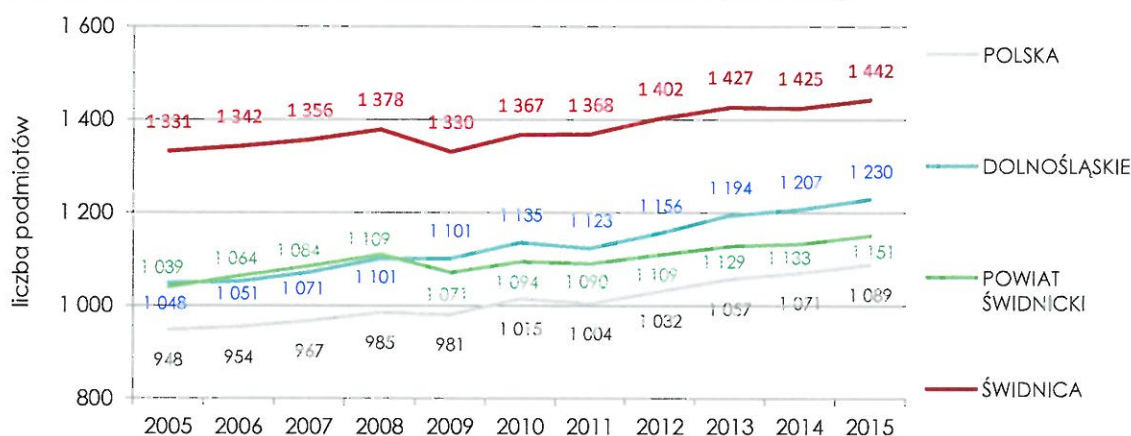
- ▶ odpływ wysoko wyspecjalizowanej kadry poza świdnicki ośrodek gospodarczy

3.6. GOSPODARKA I PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Świdnica dysponuje znaczącym potencjałem **przedsiębiorczości**. Do rejestru REGON wpisanych jest ponad 8,4 tysiąca podmiotów gospodarczych⁹ (2,4% podmiotów na Dolnym Śląsku), a od 2010 roku ich liczba wzrosła o 1,7%. Pod względem ich liczby miasto plasuje się na 49. miejscu wśród ośrodków miejskich kraju oraz na 5. miejscu w regionie, gdzie wyprzedzają ją jedynie stolica województwa – Wrocław oraz ośrodki regionalne takie jak: Wałbrzych, Legnica i Jelenia Góra. Przeciętnie na 10 tys. ludności do rejestru REGON w Świdnicy wpisane są 1 442 podmioty gospodarcze. To aż o 32,5% więcej niż średnio w kraju (1 089), o 17,3% więcej niż w województwie dolnośląskim (1 230) i o 25,3% więcej niż w powiecie świdnickim (1 151), a ich liczba rośnie z roku na rok. W mieście zmniejsza się natomiast liczba nowo rejestrowanych podmiotów gospodarczych. W 2015 roku średnio na 10 tys. mieszkańców, podobnie jak w kraju, w Świdnicy rejestrowanych było ich jedynie 94. Liczba ta pozostawała jednak poniżej średniej dla województwa dolnośląskiego (105 podmiotów) i klasyfikuje miasto dopiero na 26. miejscu wśród ośrodków miejskich na Dolnym Śląsku. Podkreślić należy również, że wartość tego wskaźnika na terenie Świdnicy spada z roku na rok. W porównaniu do roku 2010, w którym to miasto osiągnęło najwyższy wskaźnik 133 podmioty na 10 tys. ludności, spadek ten wynosi blisko 30%. Liczba nowo rejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym od 2010 roku również spadła o blisko 25% i w 2015 roku wynosiła 154 podmioty.

W8. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tysięcy ludności [2005-2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W Świdnicy blisko 5 tys. osób prowadzi **indywidualną działalność gospodarczą**¹⁰, czyli średnio 85 osób na 1000 mieszkańców miasta, co jest wynikiem wyższym niż przeciętnie w kraju (77), w województwie dolnośląskim (81) i powiecie świdnickim (73). Również w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym miasto plasuje się znacznie powyżej średnich, tj. 13,9 osoby przy 12,4 średnio w kraju, 12,9 w województwie i 11,6 w powiecie. Od 2012 roku liczba osób prowadzących tę najbardziej popularną w kraju i najprostszą formę działalności gospodarczej spadła jednak w Świdnicy o 3,4%, w przeciwieństwie do tendencji ogólnopolskiej (wzrost o 1,9%) i wojewódzkiej (wzrost o 1,4%).

Pod względem **wielkości przedsiębiorstw** w Świdnicy, podobnie jak w całym kraju, dominują mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 pracowników (95,8% zarejestrowanych podmiotów gospodarczych), a pozostałe 3,3% stanowią podmioty gospodarcze zatrudniające od 10 do 49 osób i 0,8% przedsiębiorstwa zatrudniające od 50 do 249¹¹. Zatrudnienie powyżej 250 osób zadeklarowało 6 przedsiębiorstw w mieście (0,1% podmiotów ogółem).

⁹ Podmioty gospodarcze na terenie Świdnicy prowadzą głównie działalność usługową (80,3%). Z przemysłem i budownictwem związane jest 19,1% podmiotów, a z rolnictwem 0,6%. Pod względem rodzaju prowadzonej działalności wśród podmiotów przeważają przedsiębiorstwa związane z handlem hurtowym i detalicznym oraz naprawą pojazdów (22,9%), 18,3% stanowią podmioty prowadzące działalność związaną z obsługą rynku nieruchomości, 9,5% z budownictwem i 9,1% z przetwórstwem przemysłowym, a 8,3% z działalnością profesjonalną, naukową i techniczną.

¹⁰ Osoby fizyczne w mieście najczęściej prowadzą działalność gospodarczą związaną z handlem i naprawą pojazdów (26,4%), budownictwem (13,1%), działalnością profesjonalną, naukową i techniczną (11,7%) i związaną z przetwórstwem przemysłowym (10,1%).

¹¹ W ciągu ostatnich 5 lat w Świdnicy o 1,7% wzrosła liczba mikroprzedsiębiorstw (143 podmioty) oraz o 10,9% przedsiębiorstw zatrudniających od 50 do 249 (7 podmiotów). W pozostałych klasach wielkości liczba przedsiębiorstw zmalała w porównaniu do 2010 roku, w tym aż o 15,1% (49 podmiotów) w przypadku przedsiębiorstw zatrudniających od 10 do 49 pracowników. W tym czasie działalność zakończyła również jedna firma deklarująca zatrudnienie od 250 do 999 pracowników.

Działalność prowadzi tu 7 dużych przedsiębiorstw o charakterze produkcyjnym tzw. **lokomotywy gospodarczych**¹². Na Dolnym Śląsku większa ich liczba wskazana została jedynie w miastach: Wrocław (20), Legnica (10) i Wałbrzych (10) oraz taka sama w Jeleniej Górze (7). W 2015 roku przeciętne zatrudnienie na lokomotywę gospodarczą w Świdnicy wynosiło 510,4 osoby. Był to jeden z niższych wskaźników, co wskazuje na dywersyfikację funkcjonalną miasta, która sprzyja przezwyciężaniu problemów związanych z zapaścią całych branż czy bankrutem pojedynczych zakładów przemysłowych. Zgodnie z danymi za 2014 i 2015 rok **wskaźnik monozakładowości**, pozwalający zobrazować uzależnienie miasta od pojedynczej firmy zatrudniającej znaczną część ogółu pracujących, wynosił w Świdnicy 0,04. Tak niski poziom należy uznać za zjawisko pozytywne dla lokalnej gospodarki, które w dłuższej perspektywie może gwarantować rozwój ekonomiczny i w sytuacji załamania określonej branży nie będzie skutkowało dużymi problemami społecznymi i gospodarczymi.

Pod względem **zaawansowania technologicznego** świdnickie przedsiębiorstwa odznaczają się natomiast wysokim udziałem przedsiębiorstw wysokiej techniki (*high-tech*) w ogólnej liczbie przedsiębiorstw (1,66%), a udział ten plasuje Świdnicę na 4. miejscu wśród miast w regionie. Udział przedsiębiorstw średnio-wysokiej techniki (*medium-high-tech*) w ogólnej liczbie przedsiębiorstw w Świdnicy wynosi 3,8%, co należy uznać za wartość przeciętną. Pod względem udziału przedsiębiorstw oferujących usługi wiedzochłonne wysokiej techniki w liczbie przedsiębiorstw KIS¹³ Świdnica znalazła się natomiast na 7. miejscu w kraju wśród ośrodków subregionalnych.

Powiat świdnicki jest jednym z najchętniej wybieranych miejsc na siedzibę przedsiębiorstwa przez **inwestorów zagranicznych**¹⁴ – zajmuje on 3. miejsce wśród powiatów na Dolnym Śląsku, po Wrocławiu i powiecie wrocławskim. W Świdnicy na koniec 2015 roku w rejestrze REGON zarejestrowanych było 159 podmiotów gospodarczych z udziałem kapitału zagranicznego – 1,9% podmiotów gospodarczych w Świdnicy i 2,1% podmiotów tego typu w regionie. Dodatkowo ich liczba stale się zwiększa (wzrost o 12% od 2010 roku). Co trzeci podmiot gospodarczy z udziałem kapitału zagranicznego w Świdnicy prowadzi działalność związaną z handlem hurtowym, detalicznym oraz naprawą pojazdów, blisko co piąty zajmuje się przetwórstwem przemysłowym, a co dziesiąty prowadzi działalność związaną z budownictwem lub dostawą wody, gospodarowaniem ściekami i odpadami oraz działalnością związaną z rekultywacją. Pod względem wielkości przedsiębiorstw wśród firm prowadzonych przez inwestorów zagranicznych w Świdnicy dominują mikroprzedsiębiorstwa, zatrudniające do 9 pracowników (84,1%), natomiast 11,1% inwestorów zagranicznych w mieście zatrudnia od 10 do 49 osób. Z przetwórstwem przemysłowym związane jest 6 największych firm z kapitałem zagranicznym – 4 deklarujące zatrudnienie od 50 do 249 osób oraz 2 od 250 do 999 osób. Wśród największych inwestorów na terenie miasta Świdnica wymienić należy przede wszystkim: Colgate-Palmolive Manufacturing Poland Sp. z o.o., Electrolux Poland Sp. z o.o., Industrie Maurizio Peruzzo Comfort Sp. z o.o., Klingenburg International Sp. z o.o., Nifco Poland Sp. z o.o., TAMA Polska sp. z o.o. oraz Wagony Świdnica S.A.

ATUTY:

- + wysoki poziom przedsiębiorczości i tradycje historyczne
- + różnorodna struktura wielkości i branżowa przedsiębiorstw
- + duża liczba osób prowadzących indywidualną działalność gospodarczą
- + wysoki udział przedsiębiorstw wysokiej techniki (*high-tech*) oraz przedsiębiorstw oferujących usługi wiedzochłonne wysokiej techniki w liczbie przedsiębiorstw KIS w ogólnej liczbie przedsiębiorstw
- + rosnące umiędzynarodowienie miasta związane ze zwiększającą się liczbą podmiotów gospodarczych z udziałem kapitału zagranicznego
- + znaczna liczba tzw. lokomotyw gospodarczych
- + promocja firm rodzimych i liderów przedsiębiorczości oraz ich produktów na rynku miasta i regionu oraz poza granicami kraju

WYZWANIA:

- ▶ zmniejszająca się liczba nowo rejestrowanych podmiotów gospodarczych na 10 tys. ludności
- ▶ spadająca liczba osób prowadzących indywidualną działalność gospodarczą
- ▶ możliwość zakończenia działalności Podstrefy Świdnica Specjalnej Strefy Ekonomicznej
- ▶ silna konkurencja innych miast zarówno w regionie jak i w kraju

¹² Duże podmioty gospodarcze o charakterze produkcyjnym w istotny sposób oddziaływały na rozwój ekonomiczny otoczenia. Inicjują one kooperację, przyciągają nowe inwestycje, kreują zapotrzebowanie na media czy lokalne usługi i intensyfikują lokalną ekonomię. Wśród głównych rodzajów oddziaływania dużych inwestycji przemysłowych na otoczenie wymienić należy również: napływ kapitału w formie inwestycji bezpośrednich, wpływy z podatków, wprowadzanie nowych technologii, wdrażanie lepszych systemów organizacji produkcji, powiązania z miejscowymi jednostkami badawczo-rozwojowymi, tworzenie, utrzymanie bądź likwidacją miejsc pracy. Raport o stanie polskich miast 2016 – Rozwój gospodarczy, Instytut Rozwoju Miast, Kraków 2016.

¹³ Przedsiębiorstwa działające w usługach opartych na wiedzy (wiedzochłonnych) – *knowledge-intensive (business) services*.

¹⁴ Bezpośrednie inwestycje zagraniczne (BIZ) uznawane za jeden z istotniejszych czynników wzrostu gospodarczego, wpływają na poprawę sytuacji na lokalnym rynku pracy, a swoją specyfiką wiążą elementy takie, jak kapitał finansowy, i co szczególnie istotne dla rozwoju gospodarki przyjmującej, także m.in.: wiedzę, umiejętności i *know-how*, technologie, wzorce organizacyjne i marketingowe.

3.7. DZIAŁALNOŚĆ INWESTYCYJNA

Zgodnie z analizami **atrakcyjności inwestycyjnej** powiat świdnicki, którego stolicą jest Świdnica, w 2015 roku znalazł się w grupie 10 wyróżnionych powiatów ziemskich na terenie województwa dolnośląskiego. Uzyskał on ponad przeciętną ocenę we wszystkich analizowanych obszarach gospodarki narodowej, czyli przemyśle, handlu, usługach turystycznych oraz profesjonalnych¹⁵. Miasto Świdnica również znalazło się w grupie wyróżnionych gmin miejskich. W rankingu potencjalnej atrakcyjności inwestycyjnej dla gospodarki narodowej Świdnica wraz ze stolicą regionu – Wrocławiem uzyskała najwyższą punktację ze wszystkich gmin miejskich na Dolnym Śląsku. Miasto wskazane zostało jako najbardziej atrakcyjne dla sekcji: przetwórstwo przemysłowe, handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych oraz działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej.

Na atrakcyjność inwestycyjną Świdnicy oraz jej potencjał gospodarczy znaczący wpływ mają funkcjonujące na jej terenie **instytucje otoczenia biznesu (IOB)**, wspierające innowacyjność i przedsiębiorczość. Wyróżnić należy wśród nich m.in.: Invest-Park Development Sp. z o. o. i zarządzany przez niego Świdnicki Park Przemysłowy, Inkubator Przedsiębiorczości Regionu Sudeckiego, działający przy Sudeckiej Izbie Przemysłowo-Handlowej w Świdnicy oraz Dolnośląski Klaster Energii Odnawialnej. Świdniccy przedsiębiorcy mogą również korzystać z usług innych instytucji biznesowych i okołobiznesowych na terenie miasta, które zapewniają dostęp do wiedzy i umiejętności poprzez doradztwo, szkolenia oraz przekazywanie informacji. W północnej i wschodniej części miasta Świdnica funkcjonuje Podstrefa Świdnica Wałbrzyskiej **Specjalnej Strefy Ekonomicznej „INVEST – PARK”**, obejmująca 167,74 ha¹⁶, w której na koniec 2015 roku zainwestowanych było 68,9% terenów (115,63 ha), a na nowe inwestycje na terenie miasta czeka jeszcze 32,11 ha. Działalność gospodarczą prowadzi tu 12 przedsiębiorstw, z czego 4 stanowią koncerny globalne, a pozostałe zaliczane są do małych lub średnich. Na koniec 2015 roku ww. 12 inwestorów, którzy zainwestowali w świdnickiej podstrefie WSSE, zatrudniało 3 137 osób i poniosło skumulowane nakłady inwestycyjne w wysokości ponad 1,11 mld zł. Jako sektory wiodące (co najmniej 20% udziału w nowych inwestycjach) na terenie podstrefy wskazane zostały chemikalia i wyroby chemiczne, urządzenia elektryczne i nieelektryczny sprzęt gospodarstwa domowego.

Kontynuowanie polityki proinwestycyjnej władz obejmuje przede wszystkim udostępnianie **terenów inwestycyjnych**¹⁷ i zagwarantowanie dostępu do infrastruktury technicznej, zarówno w zakresie uzbrojenia samych terenów inwestycyjnych, jak i umożliwiającej dojazd oraz opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Dodatkowo prowadzona jest strona internetowa Nieruchomości Miasta Świdnicy – www.nieruchomosciswidnica.pl – pod hasłem „Zainwestuj u nas!”, na której zamieszczane są oferty sprzedaży nieruchomości. Działalność inwestycyjna administracji publicznej obejmuje również tworzenie **lokalnych zachęt podatkowych**. Władze miasta podejmują działania na rzecz rozwoju gospodarczego w postaci ulg i zwolnień od podatku od nieruchomości. Miasto wypracowało również zasady pomocy dla przedsiębiorców w procesie przedinwestycyjnym i inwestycyjnym. Każdy potencjalny inwestor, w zależności od stopnia zaawansowania negocjacji, otrzymuje pełną pomoc i kompleksową informację. Na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Świdnicy – www.um.swidnica.pl – prowadzony jest wyodrębniony dział „Biznes” z informacją dla inwestora, na który składają się: bieżące wiadomości gospodarcze, obszar podstrefy WSSE, realizacja przedsięwzięć infrastrukturalnych, programy gospodarcze i projekty wsparcia przedsiębiorczości, informacje o stanie świdnickiej gospodarki oraz odsyłacze do stron internetowych świdnickich organizacji wsparcia przedsiębiorczości. Wyodrębniony został również dział „Pomoc Publiczna”, w którym przedsiębiorcy mają łatwy dostęp do informacji dotyczących form, możliwości i uzyskania pomocy publicznej i jej wysokości oraz do formularza wniosku.

Świdnica stale współpracuje również z **organizacjami działającymi na rzecz zwiększania napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych** do Polski i firmami zajmującymi się wyszukiwaniem lokalizacji pod inwestycje, placówkami dyplomatycznymi, organizacjami gospodarczymi, w tym między innymi: Polską Agencją Inwestycji i Handlu, Dolnośląską Agencją Współpracy Gospodarczej, Agencją Rozwoju Aglomeracji Wrocławskiej oraz Wydziałem Promocji Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego. Równie istotny temat stanowi **promocja miasta i przedsiębiorców**, które przyjmują formę wyjazdów przedstawicieli lokalnej administracji publicznej oraz instytucji zrzeszających

¹⁵ Podczas oceny atrakcyjności inwestycyjnej pod uwagę wzięte zostały czynniki istotne dla prowadzenia działalności gospodarczej z punktu widzenia inwestora, w tym m.in. sytuacja na rynku pracy, wyposażenie w infrastrukturę techniczną oraz społeczną, a także sytuację rynkową oraz uwarunkowania przyrodnicze.

¹⁶ 88% podstrefy (147,74 ha) znajduje się na terenie miasta Świdnica, a pozostałe 20 ha na obszarze gminy wiejskiej Świdnica.

¹⁷ W 2015 roku w Świdnicy sprzedano 3,80 ha terenów inwestycyjnych, w tym 1,98 ha pod zabudowę przemysłową, 1,31 ha pod zabudowę usługową i usługowo-przemysłową oraz 0,52 ha pod zabudowę mieszkaniową jednorodziną i wielorodzinną z zabudową usługową. Do sprzedaży przygotowano 46,18 ha, w tym 36,05 pod zabudowę przemysłową, 2,55 ha pod zabudowę usługową, 3,67 ha pod zabudowę mieszkaniową jednorodziną i wielorodzinną oraz 3,91 ha pod zabudowę wielorodzinną z usługami.

przedsiębiorców z regionu do innych partnerskich miast lub regionów, bądź na targi i wystawy, na których prezentują się potencjalni partnerzy gospodarczy. Działalność promocyjna miasta obejmuje ponadto m.in. takie działania, jak: promocja oferty inwestycyjnej WSSE na targach, konferencjach, wyjazdach studyjnych i seminariach, zagraniczne wyjazdy sprzedażowe, targi branżowe, itp. Prowadzone są również działania mające na celu wzmocnienie wizerunku Świdnicy poprzez regularną promocję miasta za pośrednictwem mediów (prasy, telewizji lokalnej i portali internetowych), a także wydawnictw okolicznościowych.

ATUTY:

- + wysoka potencjalna atrakcyjność inwestycyjna miasta
- + tereny inwestycyjne podstrefy Specjalnej Strefy Ekonomicznej
- + przygotowanie i udostępnianie terenów inwestycyjnych
- + działalność instytucji otoczenia biznesu
- + działalność proinwestycyjna, w tym tworzenie programów gospodarczych, i promocyjna miasta

WYZWANIA:

- ▶ nieusystematyzowana współpraca z MŚP
- ▶ niewystarczające możliwości finansowe mieszkańców dla rozpoczęcia działalności gospodarczej

3.8. TRANSPORT I KOMUNIKACJA

Świdnica odznacza się dobrą **dostępnością transportową**, zarówno w wymiarze wewnątrzregionalnym, jak i krajowym. Miasto położone jest korzystnie na zbiegu ważnych **szlaków komunikacyjnych** o znaczeniu krajowym, regionalnym i lokalnym. Zlokalizowane jest ono w odległości około 30 km od autostrady A4 będącej częścią europejskiego szlaku komunikacyjnego E-40, do której dojazd ułatwia otwarta w 2011 roku droga powiatowa nr 3396D. Miasto dzieli również jedynie około 30 km od budowanej drogi ekspresowej S3 w okolicach Bolkowa (relacji: Lubawka – Legnica – Świnoujście/Szczecin), a najbliższe przejście graniczne Golińsk-Starostin znajduje się w odległości 40 km. Zewnętrzne powiązania komunikacyjne miasta zapewnia droga krajowa nr 35 oraz drogi wojewódzkie nr 379 i 382. Układ dróg zapewnia więc dogodne połączenie z terenami całego Dolnego Śląska, Wielkopolski oraz Górnego Śląska, a bliskość przejść granicznych zapewnia bardzo dobre połączenia z Czechami. W przypadku **połączeń kolejowych** Świdnica znajduje się w mniej korzystnym położeniu niż w przypadku połączeń drogowych. Miasto nie jest zlokalizowane na głównych szlakach kolejowych. Przez Miasto przebiegają linie kolejowe nr 137 relacji: Katowice – Legnica, 285 relacji: Wrocław – Sobótka – Świdnica – Jedlina Zdrój (w chwili obecnej z zawieszonym ruchem pasażerskim) oraz łącznica 771 relacji: Świdnica Miasto – Świdnica Przedmieście. Linia kolejowa nr 137 obsługuje głównie transport towarowy na trasie łączącej Katowice z Legnicą oraz ruch pasażerski na szlaku Legnica – Jaworzyna Śląska – Kamieniec Żąbkowicki. Najbliższym węzłem kolejowym, z którego odjeżdżają pociągi dalekobieżne, jest oddalona o 10 km Jaworzyna Śląska. Od 2013 roku uruchomione zostało bezpośrednie połączenie Świdnica Miasto – Wrocław Główny (przez Jaworzynę Śląską, w której następuje zmiana kierunku jazdy). Najbliższe **lotnisko** pasażerskie znajduje się we Wrocławiu, w odległości 53 km od Świdnicy.

Organizatorem **publicznego transportu zbiorowego**, ułatwiającego świdniczanom i przyjezdnym przemieszczanie się na obszarze miasta oraz, na mocy stosownych porozumień międzygminnych, otaczających ją gmin: wiejskiej Świdnica i Marcinowice (33 miejscowości) jest Gmina Miejska Świdnica. Miejska komunikacja zbiorowa, oparta jest na stosunkowo gęsto przebiegających liniach autobusowych, których logistyka zapewnia pełne zintegrowanie oraz obsługę transportową centrum miasta, dworca PKP i przystanków przewoźników prywatnych. Obejmuje ona linie komunikacyjne w granicach administracyjnych miasta (komunikacja miejska) oraz linie komunikacyjne wykraczające poza granice miasta (komunikacja podmiejska). Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne „Świdnica” Sp. z o.o. (MPK) obsługuje 15 linii autobusowych o łącznej długości tras w obrębie granic Świdnicy wynoszącej 48 km. MPK dysponuje 43 autobusami z 372 miejscami siedzącymi i 691 miejscami stojącymi. Rocznie przewożonych jest około 18 mln pasażerów, a autobusy pokonują 3 mln km rocznie. **Prywatni przewoźnicy** łączą miasto między innymi z Wrocławiem, Wałbrzychem, Świebodzicami, Jaworzyną Śląską i Strzegomiem oraz dużą liczbą miejscowości zlokalizowanych w powiecie świdnickim i sąsiednich powiatach.

Rozwój motoryzacji i nieustający wzrost ilości pojazdów kołowych oraz ruch turystyczny jest poważnym problemem związanym z zapewnieniem odpowiedniej ilości **miejsc parkingowych** w centrum miasta, zwłaszcza w jego historycznej części. W wyniku szeregu różnych funkcji jakie pełni centrum miasta – duża ilość sklepów i firm usługowych wraz z nakładającymi się na nie obszarami mieszkaniowymi, istnieje tu bardzo duże zapotrzebowanie na parkingi. Ze względu na wąskie ulice i zwartą zabudowę w śródmieściu brakuje terenów, które można przeznaczyć pod budowę nowych parkingów, a zapotrzebowanie na miejsca do parkowania już dawno przewyższyło obecną pojemność układu komunikacyjnego. Podobnie sytuacja wygląda na dużych osiedlach mieszkaniowych takich jak Osiedle Młodych, Zawiszów i Zarzeczce. Świdnica nie posiada sieci parkingów strategicznych, a parkowanie odbywa się głównie poprzez parkingi przyuliczne, co znacznie komplikuje przepustowość ulic. W 2015

roku na terenie miasta była możliwość parkowania przy 8 869 publicznych miejscach parkingowych, a ich ilość od 2010 roku zwiększyła się jedynie o 1,4%. W celu ułatwienia mieszkańcom Świdnicy parkowania w centrum w ramach polityki komunikacyjnej miasta uruchomiono **Strefę Płatnego Parkowania** (SPP). Jej funkcjonowanie ma na celu uspokojenie ruchu w obszarze zabudowy staromiejskiej oraz jest elementem regulacji ruchu samochodowego wymuszającym rotację pojazdów w obszarach o znacznym deficycie miejsc parkingowych. Na terenie miasta, poza budową nowych parkingów, wykorzystywane są ponadto takie metody zwiększenia miejsc do parkowania jak: zmiana inżynierii ruchu, w tym m.in: zmiany kąta parkowania, zamiana drogi dwukierunkowej na jednokierunkową wraz z zezwoleniem na parkowanie na jednej ze stron lub usunięcie z pasa drogowego kubłów na śmieci czy pojemników na odpady do segregacji, które zajmują miejsca do parkowania.

O dostępności komunikacyjnej obszaru miasta decydują również **drogi rowerowe**. Ich rozwój, m.in. poprzez ograniczanie niskiej emisji, wpływa na poprawę stanu środowiska naturalnego, służy promocji turystyki i rekreacji oraz dodatkowo zwiększa mobilność mieszkańców. Przez Świdnicę prowadzi międzynarodowy szlak rowerowy EV 9 Euro-Velo Bałtyk-Adriatyk, stanowiący część europejskiej sieci szlaków rowerowych (Szlak Rowerowy R-9). Ponadto ze Świdnicy wytyczone zostały dwa ponadlokalne szlaki umożliwiające powiązanie miasta z pozostałymi sieciami szlaków rowerowych, w tym między innymi: Strefą MTB Sudety, szlakami na terenie Książańskiego Parku Krajobrazowego i Świebodzic oraz szlakami gminy Bolków: Trasa rowerowa K-1 „Bolka” (żółta) i Trasa rowerowa K-2 „Granitowa” (czerwona). System komunikacji rowerowej na terenie Świdnicy tworzy kilka dróg rowerowych, wraz z ciągami spacerowymi o charakterze rekreacyjnym, ułatwiających poruszanie się cyklistom po obszarze miasta. W 2015 roku przez miasto prowadziło jednak jedynie 16 km dróg rowerowych, a od 2011 roku długość tras rowerowych wzrosła zaledwie o 2,1 km. Pozwoliło to Świdnicy osiągnąć długość 2,7 km dróg rowerowych na 10 tysięcy ludności, czyli wartość zbliżoną do średniej krajowej i województwa dolnośląskiego (2,8 km). Należy jednak zauważyć, że na terenie miasta występuje deficyt turystycznych szlaków rowerowych przebiegających przez miasto i wyprowadzających ruch z miasta w najbliższe okolice. Brak jest również spójnej sieci szlaków rowerowych, w najbliższej okolicy miasta, przede wszystkim na terenach gminy wiejskiej Świdnica, głównie w kierunku Pogórza Wałbrzyskiego i Gór Sowich, Masywu Ślęży oraz wzdłuż Doliny Bystrzycy i Piławy.

ATUTY:

- + dobra zewnętrzna i wewnętrzna dostępność transportowa miasta

WYZWANIA:

- ▶ brak obwodnicy miasta, przyczyniający się do nadmiernego zatłoczenia dróg, zwiększonej emisji spalin i hałasu oraz zanieczyszczenia powietrza stanowiących uciążliwość dla mieszkańców
- ▶ niewystarczająca liczba miejsc parkingowych powodująca znaczne utrudnienia w parkowaniu, w szczególności w centrum miasta
- ▶ niewystarczająca liczba połączeń kolejowych z Wrocławiem
- ▶ deficyt szlaków rowerowych przebiegających przez miasto i brak spójnej ich sieci oraz brak promocji tego ekologicznego sposobu transportu
- ▶ brak inteligentnych rozwiązań w zakresie mobilności w obszarze funkcjonalnym miasta

3.9. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Świdnica odznacza się bardzo dobrze rozwiniętą infrastrukturą wodociągową, kanalizacyjną i gazową. Miasto zajmuje wysokie pozycje w regionie pod względem gęstości tych sieci, a ciągły ich rozwój i prowadzone inwestycje gwarantują rosnącą ich jakość. **Sieć wodociągowa** w Świdnicy obejmuje 121,9 km długości, co w przeliczeniu na 100 km² daje wysoki wskaźnik wynoszący 560,2 km, który klasyfikuje miasto na 3. miejscu wśród 91 miast na Dolnym Śląsku. Część istniejącej infrastruktury wodociągowej ze względu na stan techniczny wymaga jednak generalnego remontu. Pomimo znaczącej i zwiększającej się z roku na rok długości sieci wodociągowej w Świdnicy, a także wysokiej jej gęstości, w blisko połowie miast na Dolnym Śląsku odsetek ludności korzystającej z wodociągu w ogóle ludności jest jednak wyższy niż w Świdnicy (98,7%). Jednocześnie, pomimo wzrostu o 4,7% liczby przyłączy do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania od 2010 roku, wraz ze spadkiem liczby mieszkańców zmniejsza się również liczba osób korzystających z sieci i obecnie jest ona najniższa od ostatnich 10 lat. **Zużycie wody** ogółem na potrzeby gospodarki i ludności w ciągu roku w Świdnicy pozostaje na względnie stałym poziomie i od 2010 roku wzrosło jedynie o 1,4%. Jak wspomniano powyżej obecnie z sieci wodociągowej korzysta o ponad 2,1 tys. świdniczan mniej niż w 2010 roku (spadek o 3,5%), co znajduje odbicie również w zmniejszeniu się o 3,7% ilości wody dostarczanej gospodarstwom domowym. Od lat rośnie zużycie wody w przemyśle i w 2015 roku

osiągnęło ono najwyższą wartość w ciągu ostatnich 10 lat¹⁸. O jakość wody w Świdnicy dbają dwa **zakłady uzdatniania wody**: w Pszenniu wybudowany w 1996 roku i przy ul. Bokserskiej po remoncie stanowiący nowoczesny i praktycznie bezobsługowy obiekt, dostarczający wodę dobrej jakości o świetnych walorach smakowych.

Sieć kanalizacyjna w Świdnicy jest stale rozwijana i w 2015 roku jej długość wynosiła 150,4 km. Szczególnie widoczny jej rozwój przypada na lata 2014-2015, w których wybudowano aż 18,8% ogólnej jej długości. Gęstość sieci kanalizacyjnej na 100 km² w Świdnicy, podobnie jak w przypadku sieci wodociągowej, kształtuje się na bardzo wysokim poziomie 691,2 km, który klasyfikuje miasto na 2. miejscu wśród 91 miast na Dolnym Śląsku i na 49. miejscu z 915 miast w kraju. Dzięki inwestycjom prowadzonym w mieście długość sieci kanalizacyjnej w relacji do długości sieci wodociągowej wynosi 1,2, co stanowi bardzo dobry wynik, znacznie przekraczający średnią dla powiatu i województwa dolnośląskiego (0,7) oraz kraju (0,5). Z roku na rok zmniejsza się również różnica pomiędzy odsetkiem ludności korzystającej z wodociągu i z kanalizacji, która obecnie wynosi 6,7%. Z sieci kanalizacyjnej korzysta 92% mieszkańców Świdnicy, co stanowi również wysoki udział w porównaniu do średniej w miastach na Dolnym Śląsku (75,7%) i kraju (69,7%). Podobnie jak w przypadku sieci wodociągowej, pomimo, że liczba przyłączy do budynków od 2010 roku wzrosła o 4,1% to liczba mieszkańców korzystających z kanalizacji, zmniejszyła się o 3,2% w 2015 roku, a liczba odprowadzanych ścieków spadła o 2%, czyli 54 dam³.

Ścieki komunalne z obszaru miasta odprowadzane są do mechaniczno-biologicznej **oczyszczalni ścieków** we wsi Zawiszów na terenie gminy wiejskiej Świdnica. Występujący zapas mocy przerobowych tego obiektu zapewnia rozwiązanie problemu gospodarki wodno-ściekowej miasta na kilkadziesiąt lat. Podczyszczone w oczyszczalni ścieki, odprowadzane do rzeki Bystrzyca, spełniają wymagania pozwolenia wodnoprawnego i nie przekraczają parametrów określonych prawem¹⁹. W 2015 roku z obszaru miasta do wód lub do ziemi odprowadzono 2 685 dam³ ścieków przemysłowych i komunalnych, średnio 45,9 m³ na 1 mieszkańca, czyli znacznie poniżej średniej w regionie (54,8 m³) i kraju (55,2 m³). W przeliczeniu na 1 km² powierzchni miasta z ilością 122 dam³ ścieków Świdnica przekracza jednak ponad 1 500 razy średnią dla województwa dolnośląskiego wynoszącą 8 dam³ oraz Polski 6,8 dam³. Ilość ścieków przemysłowych i komunalnych na 1 km² klasyfikuje Świdnicę na 4. miejscu wśród miast na Dolnym Śląsku, z wynikiem porównywalnym do Wrocławia (120 dam³). Pod tym względem wyższy wskaźnik niż Świdnica w regionie osiągnęły jedynie miasta Brzeg Dolny, Bogatynia i Głogów, czyli miasta o wyraźnie rozwiniętej funkcji przemysłowej.

Stan **infrastruktury elektroenergetycznej** na terenie miasta oceniany jest przez operatorów jako dobry, a przeprowadzane w miarę potrzeb modernizacje zapewniają bezpieczeństwo dostaw energii elektrycznej o wymaganych parametrach. W Głównych Punktach Zasilających (GPZ) istnieją duże rezerwy mocy, a co za tym idzie możliwość podłączenia nowych odbiorców. Dodatkowo układ pracy sieci elektroenergetycznej jest tak skonfigurowany, aby w przypadku uszkodzenia linii lub stacji elektroenergetycznych (np. na skutek złych warunków atmosferycznych, kradzieży lub awarii urządzeń elektroenergetycznych) istniała możliwość zasilenia odbiorców z innych obiektów pracujących w układzie. W ostatnich latach rośnie zainteresowanie wykorzystaniem **odnawialnych źródeł energii** (OZE), które oprócz korzyści ekologicznych związanych z ograniczeniem emisji gazów, niosą ze sobą korzyści gospodarcze, zapewniając bezpieczeństwo energetyczne oraz dywersyfikują źródła produkcji energii. Obecnie wykorzystanie OZE na pokrycie potrzeb grzewczych na terenie Świdnicy ma jednak niewielki udział i są one stosowane jedynie jako źródło uzupełniające dla pokrycia części zapotrzebowania na przygotowanie ciepłej wody użytkowej w niektórych obiektach przemysłowych, usługowych oraz w indywidualnej zabudowie mieszkaniowej.

Świdnica zasilana jest w **gaz ziemny** z krajowego systemu przesyłowego przez gazociąg wysokiego ciśnienia, a bezpośrednie zasilenie odbiorców następuje poprzez bardzo dobrze rozwinięty system dystrybucyjny na terenie miasta. Stacje redukcyjno-pomiarowe, których stan techniczny oceniany przez dystrybutora jako dobry i bardzo dobry, posiadają znaczne rezerwy przepustowości, a ich rozmieszczenie zapewnia bezpieczeństwo dostaw gazu do odbiorców. System gazowniczy miasta jest więc przygotowany na pokrycie zwiększonego zapotrzebowania na gaz i gwarantuje świdniczanom wysoką pewność zasilania. Obszar miasta jest zgazyfikowany prawie w całości, a do obszarów najlepiej wyposażonych należą tereny w centralnej części Świdnicy i jej bezpośrednim sąsiedztwie²⁰. Według stanu na 2015 rok łączna długość **sieci gazowej** na terenie miasta, bez czynnych przyłączy, wynosiła 122,1 km. Podobnie jak w przypadku sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, również pod względem gęstości sieci gazowej Świdnica plasowała się w czołówce miast na Dolnym Śląsku zajmując 3. miejsce. Większość sieci na terenie miasta stanowią gazociągi wybudowane

¹⁸ W 2015 roku zużycie wody w przemyśle wynosiło 216 dam³, co stanowi 7,4% wody zużywanej na terenie miasta – dla porównania w 2005 roku było to 4,3% (117 dam³), a w 2010 roku 4,7% (134 dam³), co daje wzrost o 61,1%.

¹⁹ Skuteczność oczyszczania ścieków z poszczególnych zanieczyszczeń wynosi odpowiednio: 97,6% dla BZT₅, 95,7% dla ChZT, 96,7% dla zawiesiny, 80,9% dla azotu ogólnego i 88,2% dla fosforu ogólnego.

²⁰ Pomimo dużego stopnia gazyfikacji na terenie miasta znajdują się jednak obszary o ograniczonym dostępie do sieci gazowej – głównie tereny w północnej i południowej części miasta: Zawiszów, Osiedle Młodych i Kraszowice.

po 1990 roku (58,4%), natomiast najstarsze gazociągi żeliwne (2,68 km) podlegają systematycznej wymianie. Z gazu w 2015 roku korzystało 20 804 gospodarstw domowych w mieście (55 015 osób), a 5,9% z nich ogrzewało nim swoje mieszkania. Zużyły one w ciągu roku 8 356,0 tys. m³ gazu, w tym 35% tej ilości wykorzystane zostało na ogrzewanie mieszkań. Od 2010 roku o 73% spadła liczba gospodarstw domowych ogrzewających mieszkania gazem, w związku z czym o 50% zmniejszyło się również zużycie gazu na ten cel, a ogólne zużycie gazu spadło o 13,8%. Na zmniejszenie zużycia gazu w ostatnim czasie wpływ mają głównie zmiany sposobu przygotowania ciepłej wody użytkowej przez odbiorców, którzy rezygnują z gazu na rzecz ciepła sieciowego.

Na obszarze miasta Świdnica wytwarzaniem, przesyłaniem oraz dystrybucją ciepła zajmuje się Miejski Zakład Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. (MZEC), którego właścicielem jest Gmina Miasto Świdnica. **Miejski system ciepłowniczy** tworzą centralne źródło ciepła, tj. Ciepłownia Zawiszów²¹ w Świdnicy, 2 wyspowe systemy ciepłownicze (Ciepłownia Bohaterów Getta i Ciepłownia Saperów w Świdnicy) zasilane przez kotłownie osiedlowe, 15 gazowych kotłowni lokalnych, 2 sieciowe systemy ciepłownicze (w Pszennie i w Marcinowicach) oraz sieci ciepłownicze wysokoparametrowe i niskoparametrowe o łącznej długości około 36,6 km, z których 46% jest preizolowanych. Poza wymienioną wyżej infrastrukturą MZEC eksploatuje dodatkowo na terenie miasta 14 gazowych kotłowni będących własnością innych podmiotów. Produkowana przez system ciepłowniczy energia wykorzystywana jest dla pokrycia potrzeb grzewczych oraz ciepłej wody użytkowej odbiorców z terenu miasta, w tym głównie budynków mieszkalnych²² i obiektów użyteczności publicznej, a także handlu, usług i przemysłu. Pod względem sposobu pokrycia zapotrzebowania na ciepło wśród odbiorców w Świdnicy głównym nośnikiem energii na cele grzewcze jest paliwo węglowe (57,8%), w tym 36,1% stanowi ogrzewanie węglowe, a 21,7% miejski system ciepłowniczy na węgiel. Gaz sieciowy pokrywa 37,8% ogólnego zapotrzebowania na ciepło, a jedynie 0,6% ciepła pozyskiwane jest z odnawialnych źródeł energii. W przypadku pokrycia potrzeb cieplnych zabudowy mieszkaniowej, gdzie węgiel jest głównym źródłem zasilającym miejski system ciepłowniczy, jego udział wzrasta do 79%. Rozwiązania indywidualne zaopatrzenia w ciepło z wykorzystaniem paliwa stałego (w tym głównie węgla kamiennego) stanowią w znacznej części źródło powstawania tzw. niskiej emisji. Istotne jest zatem dla miasta planowanie nowych i kontynuacja podjętych działań zmierzających do racjonalizacji w tym zakresie.

W 2015 roku z nieruchomości na terenie miasta odebrano łącznie 17,8 tys. ton **odpadów komunalnych**. Największą masę stanowiły zmieszane odpady komunalne – ponad 14,7 tys. ton (1,9% odpadów na Dolnym Śląsku, 7. miejsce wśród miast w regionie), a ich masa od 2010 roku znacząco się zmniejszyła (spadek o 30,2%, czyli 6,3 tony). Ogółem na 1 mieszkańca przypada więc 251,9 kg odpadów zmieszanych, podobnie jak na terenie powiatu świdnickiego i poniżej średniej dla województwa (271 kg). Cały strumień odpadów komunalnych zmieszanych odbieranych z nieruchomości z terenu miasta kierowany jest do instalacji mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych prowadzonej przez Przedsiębiorstwo Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. (PUO) w Zawiszowie na terenie gminy wiejskiej Świdnica. Na terenie Świdnicy funkcjonuje jeden stacjonarny **Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych** (PSZOK) zapewniający łatwy dostęp dla wszystkich mieszkańców miasta. W 2015 roku z PSZOK-u skorzystało 2 333 świdniczan, którzy przekazali odpady komunalne o łącznej masie 260,6 Mg²³, co było wynikiem o 12,6% niższym niż w roku poprzedzającym i wynika z wprowadzenia do systemu odbioru odpadów ulegających biodegradacji w systemie workowym z zabudowy jednorodzinnej. W PSZOK-u odebrano również mniej odpadów wielkogabarytowych oraz odpadów zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, co jest efektem zwiększenia częstotliwości odbioru odpadów tego rodzaju z nieruchomości wielorodzinnych. **Poziom recyklingu** i przygotowania do ponownego użycia frakcji odpadów: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła na terenie Świdnicy wzrasta – w 2015 roku wynosił on 51%, a w 2014 roku jedynie 35%. Na terenie miasta zauważyć należy również znaczący wzrost udziału **odpadów segregowanych** w stosunku do całości odpadów komunalnych z 8,8% w 2013 roku do 18,7% w 2015 roku. O 14,5 punktów procentowych wzrósł również wskaźnik śmieci segregowanych, mierzony liczbą mieszkańców deklarujących segregację śmieci.

Masa **odpadów wytworzonych i dotychczas składowanych** (z wyłączeniem odpadów komunalnych) na terenie miasta Świdnica wynosi 25,4 tys. ton, a od 2010 roku wzrosła ona o 38,8% (7,1 tys. ton). W 2015 roku na terenie miasta zlikwidowano 4 dzikie wysypiska śmieci. Podkreślić należy, że ich liczba spadła o blisko 90% w porównaniu do lat 2010-

²¹ Wyposażona w 3 kotły wodne na węgiel kamienny w bardzo dobrym stanie technicznym oraz instalację do zgaszania biomasy o mocy cieplnej 5 MW, której produktem jest niskokaloryczny gaz palny (LCV) pozwalający na ograniczenie ilości zużywanego węgla.

²² Potrzeby cieplne zabudowy mieszkaniowej na terenie miasta Świdnicy zaspokajane są głównie za pomocą ciepła pochodzącego z systemów ciepłowniczych, tj. około 43,4%, w tym 39,4% z miejskiego systemu ciepłowniczego oraz 4% z systemów wyspowych. Drugim co do wielkości źródłem ciepła sektorze mieszkaniowym są kotłownie i piece węglowe, które pokrywają potrzeby cieplne dla ok. 38,2% mieszkań, a pozostałe 12,5% ogrzewanych jest indywidualnie z gazu sieciowego.

²³ Największy udział w odpadach zebranych w PSZOK w 2015 miały odpady betonu oraz gruz betonowy z rozbiórek i remontów (67,7%, czyli 176,3 Mg), 15,2% stanowiły odpady ulegające biodegradacji, 7,7% odpady wielkogabarytowe.

2011 (2010: 37 zlikwidowanych dzikich wysypisk, 2011: 41). O ponad połowę spadła tym samym masa odpadów komunalnych zebranych podczas ich likwidacji (z 10 ton w 2010 i 15 ton w 2011 do 5 ton w 2015 roku). Świdnica znajduje się jednak wśród 12 miast na Dolnym Śląsku, na których terenie stwierdzono występowanie dzikich wysypisk śmieci. Pod względem ich powierzchni miasto plasuje się na 4. miejscu, po Wrocławiu (12,1 tys. m²), Jelczu Laskowicach (12 tys. m²) i Legnicy (4,6 tys. m²) oraz na 25. miejscu w Polsce. Powierzchnia dzikich wysypisk w mieście, średnio 9 091 m² na 100 km² powierzchni ogółem, jest więc o blisko 425% wyższa niż w przeciętnie na Dolnym Śląsku (1 732 m²).

ATUTY:

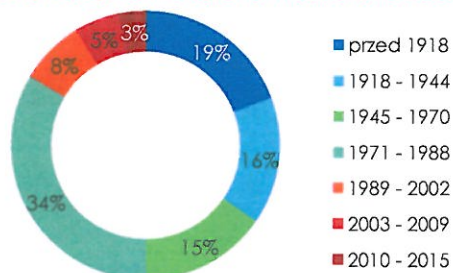
- + bardzo dobrze rozwinięte sieci infrastruktury technicznej – wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej
- + system elektroenergetyczny i gazowy Świdnicy zapewniające bezpieczeństwo zasilania odbiorców

WYZWANIA:

- ▶ infrastruktura techniczna wymagająca inwestycji ze względu na stan techniczny
- ▶ bardzo duża ilość ścieków przemysłowych i komunalnych na 1 km²
- ▶ niski poziom wykorzystania energii z odnawialnych źródeł energii
- ▶ brak rozwiązań teleinformatycznych do zarządzania gospodarką komunalną

3.10. MIESZKALNICTWO

O warunkach życia w mieście oraz atrakcyjności jego wizerunku decyduje w szczególności rozwój funkcji mieszkaniowej, nadążającej za zwiększającymi się potrzebami i oczekiwaniami mieszkańców. Świdnica zajmuje 7. miejsce wśród miast w regionie pod względem liczby **mieszkań**, zamykając czołówkę ośrodków miejskich z ilością lokali mieszkalnych powyżej 20 tysięcy. Na terenie miasta zasoby mieszkaniowe tworzy około 24 tys. mieszkań o łącznej powierzchni 1,5 mln m² w 3,2 tys. budynków mieszkalnych. Średnio w mieście przypada więc 411 mieszkań na 1000 mieszkańców, co jest wartością wyższą niż przeciętnie w powiecie świdnickim i w regionie. Pomimo, że w Świdnicy dostępność mieszkań stale wzrasta i przedstawia się relatywnie dobrze przekraczając ww. średnie, aż 17 ośrodków miejskich w regionie osiągnęło wyższą wartość tego wskaźnika niż Świdnica. Również przeciętna **powierzchnia użytkowa mieszkania** na terenie Świdnicy, która od 2010 roku wrosła o 6,6% i w 2015 roku wynosiła 62,8 m², pozostaje poniżej średniej dla województwa dolnośląskiego (72,3 m²) i kraju (73,6 m²). Należy podkreślić, że w blisko 70% miast na Dolnym Śląsku powierzchnia ta byłaby wyższa niż w Świdnicy. Także przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania, którą w 2015 roku miał do dyspozycji świdniczanin, wynosząca 25,8 m², klasyfikowała miasto poniżej średniej dla regionu (28,3 m²) i kraju (27 m²). Wzrost liczby mieszkań następował w Świdnicy wolniej (wzrost o jedynie 2,5%/590 mieszkań od 2010 roku) niż w całym województwie dolnośląskim (5,6%) i kraju (4,7%). W 38,5% ośrodków miejskich na Dolnym Śląsku był on wyższy niż w Świdnicy i pozycjonował miasto dopiero na 28. miejscu w regionie. Liczba **oddanych do użytku mieszkań** w powiecie świdnickim na 1000 mieszkańców i na 1000 zawartych małżeństw od lat pozostaje również na niższym poziomie niż średnio w województwie i kraju. W 2015 roku, w którym dodatkowo odnotowano spadek liczby nowo wybudowanych mieszkań, oddano do użytku jedynie 1,64 mieszkania na 1000 osób, podczas gdy w regionie było to średnio 4,83 mieszkania, a w kraju 3,84. Tak niska liczba nowych mieszkań kwalifikowała powiat dopiero na 20. miejscu z 30 w regionie. Również w przypadku liczby lokali mieszkalnych oddanych do użytku na 1000 zawartych małżeństw – 359 mieszkań przy średniej w regionie wynoszącej 1 066 mieszkań, a w kraju 782, powiat plasował się dopiero na 20. Miejscu na Dolnym Śląsku.

W9. Struktura wiekowa zasobów mieszkaniowych wg okresu budowy budynku na terenie miasta Świdnica [2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych NSP i GUS.

Dodatkowo **struktura wiekowa** zasobów mieszkaniowych w Świdnicy, w których zdecydowanie przeważa zabudowa wielorodzinna, wskazuje na znaczącą ich dekapitalizację. Połowę zasobów miasta tworzą mieszkania w budynkach mających powyżej 45 lat, w tym 35% z nich znajduje się w budynkach wybudowanych przed 1945 rokiem. Mieszkania wybudowane po 1989 roku stanowią jedynie 16% zasobów miasta, w tym jedynie 3% to lokale oddane do użytku w ciągu ostatnich 5 lat.

Trzon zasobów mieszkaniowych miasta stanowią więc mieszkania znajdujące się w obiektach wybudowanych z wykorzystaniem starych technologii, charakteryzujące się złym stanem technicznym, niskim stopniem termomodernizacji oraz częściowym brakiem instalacji centralnego ogrzewania. Sytuacja ta nie odbiega znacząco od sytuacji w pozostałych miastach w regionie, rodzi ona jednak potrzebę modernizacji zasobów mieszkaniowych

i dostosowania ich do obowiązujących standardów, w tym między innymi cieplnych. Szczególnie, że budynki wybudowane w okresie przedwojennym, które cechuje niska izolacyjność cieplna i często brak wewnętrznej instalacji grzewczej, są w przeważającej mierze własnością lub współwłasnością Gminy Miejskiej Świdnica.

Pod względem wyposażenia w infrastrukturę techniczną 88,2% budynków na terenie miasta posiada dostęp do wodociągu, a 87,7% do kanalizacji. Udział budynków wyposażonych w instalację wodociągową pozostaje zbliżony do średniej w ośrodkach miejskich w województwie (88,4%) i Polsce (87,4%). Pod tym względem Świdnica znajduje się jednak w grupie 36% ośrodków miejskich na Dolnym Śląsku, w których udział ten wynosi poniżej 90%. W przypadku dostępu do sieci kanalizacyjnej udział budynków na terenie miasta znacząco przekracza zarówno średnią wśród miast w regionie (80,6%), jak i w kraju (72,7%). Dzięki prowadzonym inwestycjom stale zwiększa się wyposażenie mieszkań w infrastrukturę sieciową. W mieście w wodociąg wyposażonych było 99,2% mieszkań, a w centralne ogrzewanie 76,1%. Na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat obserwuje się również znaczący postęp w termomodernizacji budynków zarówno mieszkalnych jak i innego przeznaczenia, nadal jednak potrzeby związane z poprawą efektywności energetycznej budynków są bardzo duże. Pomimo, że 76,1% mieszkań w mieście posiada dostęp do centralnego ogrzewania i zwiększa się liczba mieszkań z dostępem do gazu sieciowego, w dalszym ciągu około 20% powierzchni użytkowej mieszkań w mieście ogrzewane jest przy wykorzystaniu tradycyjnych źródeł ciepła w postaci pieców, głównie kafłowych na węgiel, które charakteryzują się niską sprawnością energetyczną oraz dużą niewygodą w eksploatacji. Dla porównania 58 z 91 miast w regionie w 2015 roku posiadało większy udział procentowy mieszkań z dostępem do centralnego ogrzewania niż Świdnica. W połączeniu z niską efektywnością energetyczną budynków w mieście przyczynia się to do zjawiska tzw. **niskiej emisji** i powoduje obniżenie jakości powietrza w okresie grzewczym, co stanowi istotny problem w skali miasta.

Gmina Miejska Świdnica jest właścicielem 105 budynków mieszkaniowych i współwłaścicielem 421 budynków wspólnot mieszkaniowych. Liczba **mieszkań komunalnych** plasuje Świdnicę na 10. miejscu wśród miast w regionie i na 7. miejscu pod względem ich powierzchni. Komunalny zasób mieszkaniowy miasta Świdnica w 2015 roku obejmował 2 060 mieszkań o łącznej powierzchni 102 095 m², w tym 1 499 z nich posiadało status lokalu mieszkalnego (72,8%), a 561 lokalu socjalnego (27,2%). W przypadku liczby i powierzchni lokali socjalnych, przeznaczonych dla osób zagrożonych ubóstwem, miasto znajduje się w czołówce miast w regionie, zajmując 3. miejsce, po Wrocławiu (1 454 lokale) i Wałbrzychu (678), a ich liczba stale wzrasta. W **strukturze wiekowej** komunalnych zasobów mieszkaniowych Gminy Miasta Świdnica oraz stanowiących współwłasność ze wspólnotami mieszkaniowymi aż 38,2% budynków ma około 100 i więcej lat i są to w większości dawne kamienice mieszczańskie²⁴. Również w strukturze budynków będących 100% własnością Gminy Miasta Świdnica przeważają budynki oddane do użytku blisko 100 lat temu i stanowią one 59% tych zasobów, a pozostałe 13% stanowią budynki wybudowane między 1918 a 1944 rokiem. W strukturze wiekowej mieszkań stanowiących 100% własność Gminy Miasta Świdnica około 50% zasobów stanowią więc mieszkania w budynkach oddanych do użytku przed 1945 rokiem. W przypadku lokali mieszkalnych znaczący udział 44% mają również mieszkania wybudowane po 1996 roku, a więc stosunkowo nowe. Należy zaznaczyć, że tylko nieliczne budynki będące w zasobie komunalnym miasta zostały wyremontowane kapitalnie lub przebudowane. Większość z nich nie jest w pełni wyposażona technicznie²⁵, między innymi w centralne ogrzewanie, a węzły sanitarne w wielu budynkach znajdują się na klatkach schodowych i są użytkowane przez więcej niż jedną rodzinę. Pełne wyposażenie techniczne posiada jedynie około 368 lokali (18%). Potrzeby remontowe w mieszkaniowym zasobie komunalnym, obejmujące m.in. roboty dekarские, remonty instalacji gazowych, wodno-kanalizacyjnych, elektrycznych, elewacji oraz remonty kapitalne budynków, są więc bardzo duże.

ATUTY:

- + znaczące komunalne zasoby mieszkaniowe miasta
- + zasoby terenów pod inwestycje mieszkaniowe

WYZWANIA:

- ▶ słaba dostępność mieszkań i wolny rozwój budownictwa mieszkaniowego
- ▶ niewystarczająca liczba mieszkań o powierzchni ok. 50 m² i mieszkań pod wynajem
- ▶ znaczna dekapitalizacja zasobów mieszkaniowych, w tym komunalnych, wymagająca podjęcia działań rewitalizacyjnych i gruntownej modernizacji oraz związane z nimi wysokie nakłady finansowe na przeprowadzenie remontów
- ▶ wymagana reforma sposobu zarządzania mieszkaniami komunalnymi przez Miejski Zarząd Nieruchomości w Świdnicy

²⁴ Ponad połowa budynków została oddana do użytku w latach 1900-1945 (212 budynków), a jedynie 11,4% po 1945 roku (48 budynków).

²⁵ Analiza wyposażenia technicznego lokali mieszkalnych i socjalnych wskazuje, że 68,5% lokali nie posiada centralnego ogrzewania, ponad połowa z nich (52,2%) nie jest wyposażona w łazienkę, w 45,4% z nich brakuje toalety w lokalu, a w aż 5,5% lokali brakuje instalacji wodno-kanalizacyjnej. Obecnie jedynie 18%, czyli 368 mieszkań komunalnych w budynkach po kapitalnym remoncie i nowo wybudowanych, w tym lokale mieszkalne i socjalne, wyposażonych jest jednocześnie w łazienkę, toaletę, centralne ogrzewanie i kuchnię z naturalnym oświetleniem.

3.11. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Analiza danych i przedkładanych sprawozdań wskazuje na zadowalający ogólny **stan bezpieczeństwa publicznego** w Świdnicy. W ogólnej ocenie mieszkańców, wyrażonej w badaniu opinii pod koniec 2016 roku, bezpieczeństwo było jednak wskazywane jako słaba strona miasta, wymagająca wyraźnej poprawy.

Komenda Policji w Świdnicy w swoich rocznych zestawieniach, obejmujących łącznie miasto i gminę, wskazuje na spadek liczby **przestępstw** oraz postępowań przygotowawczych. W 2014 roku odnotowano ogółem 3 127 przestępstw, tj. aż o 1 012 mniej niż rok wcześniej, co można oceniać pozytywnie. Natomiast **poziom wykrywalności** spadł o 5,3 punktu procentowego z 80,3% w 2013 roku do 75% do 2015 roku. Najwięcej przestępstw odnotowano w grupie kradzieży i uszkodzenia mienia, gdzie wystąpiła najmniejsza wykrywalność oraz kradzieży z włamaniem. Na uwagę zasługuje również systematycznie rosnąca ilość bójek, pobić, uszkodzeń ciała (wzrost o 6,25% od 2013 roku) oraz przestępstw rozbójniczych (wzrost o 67%), co może budzić duży niepokój wśród mieszkańców Świdnicy. Pozytywną zmianą w prezentowanej statystyce były dane na temat zatrzymania nietrzeźwych kierowców – o ile w 2013 roku były to 232 przypadki to w 2015 roku już tylko 131.

Najczęściej popełnianymi **wykroczeniami** na terenie Świdnicy są wykroczenia przeciwko urządzeniom użytku publicznego oraz spożywanie alkoholu w miejscu publicznym, mające miejsce głównie pod koniec tygodnia. Z danych wynika, że rok do roku wzrosła o 347 liczba ujawnionych wykroczeń społecznie uciążliwych, a funkcjonariusze wykonali w ostatnim roku 20 754 wylegitymowań, tj. o 4 tys. więcej niż rok wcześniej. Niepokojącą tendencją, którą można zaobserwować w sprawozdaniach Komendy Policji w Świdnicy jest wzrastająca liczba wykroczeń drogowych, o ile w 2013 roku było ich 11 488, to dwa lata później już 14 474. W ostatnich latach odnotować można również nieznaczny wzrost ilości **czynów karalnych** popełnionych przez osoby nieletnie – w ostatnim roku o 20, czyli 9%. Funkcjonariusze Zespołu Nieletnich Komendy Policji w Świdnicy ujawnili łącznie 217 czynów karalnych, w tym 114 czynów z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, 49 o czyny karalne opisane w kodeksie wykroczeń, 69 postępowań dotyczących zachowań świadczących o demoralizacji nieletnich i postępowań opiekuńczych. Funkcjonariusze zrealizowali także 171 spraw związanych z procedurą Niebieskiej Karty.

W ostatnich latach odnotować należy również wzrost liczby **wypadków drogowych i kolizji**. Pod względem bezpieczeństwa na drogach powiat świdnicki od lat znajduje się wśród trzech powiatów w regionie (po powiecie wrocławskim i mieście Wrocław), w których odnotowuje się największą liczbę wypadków samochodowych i związaną z nimi liczbę rannych osób. W 2015 roku na sieci drogowej na terenie miasta Świdnica wystąpiły 23 wypadki drogowe, które stanowiły 14,2% ogólnej liczby tego typu zdarzeń w powiecie świdnickim. Ilość kolizji drogowych w mieście w ciągu ostatnich 5 lat utrzymuje się na podobnym poziomie, z rekordowym 2011 rokiem, w którym to odnotowano aż 35 wypadków.

Zadania realizowane przez **Straż Miejską** w Świdnicy mają na celu ochronę porządku i bezpieczeństwa publicznego. W każdym roku Straż Miejska w Świdnicy przyjmuje około 5 tys. zgłoszeń od mieszkańców miasta, a w ostatnim roku liczba ta wzrosła o kolejne 20% i zbliżyła się do 6 tys. Oznacza to, że każdego tygodnia około 120 Świdniczan oraz gości przybywających do Świdnicy korzysta i może liczyć na pomoc Straży Miejskiej. System monitoringu²⁶ Straży Miejskiej w Świdnicy pozwala nie tylko na bieżącą kontrolę wizualną miejsc, ale daje także możliwość rejestracji i odczytu danych w formie cyfrowych nagrań obrazu, co pozwala na wykorzystanie, również Policji, jako materiału dowodowy w prowadzonych czynnościach procesowych.

Miasto Świdnica jest zabezpieczone przez jedną jednostkę **Państwowej Straży Pożarnej**, liczącą 97 funkcjonariuszy, która znajduje się w stałej gotowości. Na podstawie sprawozdań o stanie bezpieczeństwa przedkładanych przez Komendanta Powiatowego Państwowej Straży Pożarnej w Świdnicy można zauważyć ciągły wzrost zdarzeń odnotowywanych na terenie miasta. W 2013 roku odnotowano 70 pożarów, w 2014 roku 107, a w 2015 roku aż 149. W celu zmniejszenia ryzyka powstawania pożarów na terenie miasta od lat organizuje się kontrole i szkolenia.

ATUTY:

- + rozwijany kontakt ze społeczeństwem jako fundament dobrego zdiagnozowania problemów i weryfikacja przyjętych rozwiązań
- + profesjonalna i dobrze wyszkolona kadra instytucji dbających o bezpieczeństwo

WYZWANIA:

- ▶ niski poziom poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców
- ▶ wysoki poziom drobnych przestępstw na terenie miasta
- ▶ niewystarczająca ilość i przestarzały sprzęt monitorujący
- ▶ brak inteligentnego systemu nadzoru monitoringu miejskiego

²⁶ Obecnie Straż Miejska dysponuje 30 kamerami (17 jednopozycyjnych, 13 ruchomych), urządzeniem blokującym wjazd do Rynku od ulicy Kotlarskiej oraz monitoringiem alarmowym placówek oświatowych oraz obiektów użyteczności publicznej (28 obiektów w tym Urząd Miejski w Świdnicy).

3.12. OŚWIATA I WYCHOWANIE

Zarówno system wartości, tożsamość i zaufanie budowane jest w dużym stopniu w placówkach oświatowych, na które w pływ mają lub mogą posiadać władze miasta. Znaczenie edukacji w kształtowaniu zintegrowanej wspólnoty jest kluczowe. Obecnie 11 604 mieszkańców Świdnicy jest w wieku potencjalnej nauki (3-24 lata). 14,5% świdniczan posiada **wykształcenie** wyższe, 3,2% policealne, 10,6% średnie ogólnokształcące, 21% średnie zawodowe, 25% zawodowe, 4,8% gimnazjalne, 19,4% podstawowe, a 1,4% zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej²⁷. W porównaniu do całego województwa dolnośląskiego mieszkańcy Świdnicy mają nieznacznie niższy poziom wykształcenia. Należy podkreślić, że w przedziale wiekowym odpowiadającym edukacji w szkołach wyższych (19-24 lat) znajduje się 26,7% mieszkańców Świdnicy w wieku potencjalnej nauki. Biorąc do tego pod uwagę 14,5% osób z wyższym wykształceniem wśród wszystkich mieszkańców Świdnicy należy prognozować, że w najbliższych latach poziom wykształcenia wyższego będzie wzrastał.

Na **sieć placówek oświatowych** w Świdnicy w 2016 roku składały się jednostki publiczne i niepubliczne, tj. 9 szkół podstawowych, 7 gimnazjów i 11 szkół ponadgimnazjalnych²⁸, a obecna struktura i ilość szkół publicznych funkcjonujących na terenie Świdnicy nie uległa istotnym zmianom w porównaniu z latami poprzednimi. Jednak w związku z reformą systemu oświaty od roku szkolnego 2017/2018 ulegnie zmianie sieć szkół podstawowych i gimnazjów w mieście. Rozpocznie działalność nowoutworzona szkoła podstawowa (SP2). Pięć gimnazjów, w tym 4 miejskie, zostanie włączonych do 8-letnich szkół podstawowych. Jedno gimnazjum niepubliczne ulegnie ostatecznemu wygaszeniu z końcem roku szkolnego 2018/2019.

Liczba uczniów w szkołach podstawowych nieznacznie zwiększa się, a w roku szkolnym 2015/2016 odnotowano 9% wzrost liczby uczniów w stosunku do lat 2010/2011. Szkoły gimnazjalne w Świdnicy, podobnie jak zasadnicze szkoły zawodowe, w tym samym okresie czasu zanotowały natomiast spadek ilości uczniów o 16%. W szkołach ponadgimnazjalnych również zmniejsza się ich liczba – w liceach ogólnokształcących o 25%, a w technikach o 21%. Niewielkim udziałem zmniejszającej się liczby uczniów może być spadek liczby mieszkańców w Świdnicy, który od 2010 roku do 2015 roku wyniósł -3,5%. Nowy ustrój szkolny ukształtuje zupełnie nową demografię liczby uczniów w szkołach prowadzonych przez Miasto – dotychczas szkoły miejskie obejmowały dziewięć roczników uczniów, po wprowadzeniu reformy będą obejmować osiem roczników.

O **jakości kształcenia** na terenie Świdnicy świadczą m.in. wyniki ze sprawdzianu szóstych klas oraz z egzaminów gimnazjalnych. W 2015 roku łączny wynik z egzaminu szóstych klas był w mieście wyższy niż średnio w regionie i wyniósł 66,5%. Powyżej średniej wojewódzkiej kształtowały się wyniki z języka polskiego (74,1%) i z języka angielskiego (80,2%). Natomiast z matematyki wynik ten w Świdnicy był niższy i wyniósł 58,6%. W przypadku egzaminów gimnazjalnych, za wyjątkiem języka angielskiego, wyniki uzyskane w Świdnicy są słabsze od średniej na Dolnym Śląsku.²⁹ Należy jednak zaznaczyć, że poziom nauczania na terenie Świdnicy zarówno w szkołach podstawowych, jak i w gimnazjach jest zróżnicowany. Osiągane przez uczniów w Świdnicy wyniki w nauce uzasadniają tezę, że prowadzone działania zmierzające do wzmocnienia systemu edukacji oraz podniesienia poziomu nauczania zarówno w szkołach podstawowych jak i w gimnazjach wymagają kontynuacji.

W Świdnicy w grupie wiekowej 3-24 lata na poziomie podstawowym (7-12 lat) kształcą się 25,4% ludności (współczynnik skolaryzacji brutto, czyli stosunek wszystkich osób uczących się w szkołach podstawowych do osób wieku 7-12 lat, wynosi 94,6), natomiast na poziomie ponadgimnazjalnym (16-18 lat) kształcą się 18,5% mieszkańców. Na podstawie prowadzonych analiz i przygotowywanych **prognoz ludnościowych** można przedstawić symulację grupy wiekowej 3-24 lata w poszczególnych grupach. Z prognozy GUS wynika, że już od 2017 roku, wszystkie świdnickie dzieci w wieku przedszkolnym będą miały zapewniony dostęp do wychowania przedszkolnego w placówkach publicznych i niepublicznych. Jeżeli po 2020 roku potwierdzą się prognozy demograficzne, konieczne będzie dokonanie zmian w sieci publicznych przedszkoli, polegające na ograniczeniu ich liczby. Pamiętać jednak należy, iż obecnie niemożliwe są do przewidzenia skutki wprowadzanej reformy systemu oświaty dla zainteresowania rodziców posyłaniem dzieci trzy i czteroletnich do przedszkoli.

²⁷ Wśród kobiet mieszkających w Świdnicy największy odsetek ma wykształcenie podstawowe (21,3%) oraz średnie zawodowe (20,2%), a wykształcenie wyższe posiada 16,5% z nich. W przypadku mężczyzn 32,3% posiada wykształcenie zasadnicze zawodowe, 22% średnie zawodowe, a 12,2% wykształcenie wyższe.

²⁸ W Świdnicy funkcjonują m.in. takie szkoły ponadgimnazjalne jak: I Liceum Ogólnokształcące im. Jana Kasprowicza, II Liceum Ogólnokształcące, III Liceum Ogólnokształcące, Zespół Szkół nr 1, Zespół Szkół Hotelarsko-Turystycznych, Zespół Szkół nr 3, Zespół Szkół Budowlano-Elektrycznych, Zespół Szkół Ekonomicznych, Zespół Szkół Mechanicznych, Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych, Liceum Ogólnokształcące Szkoła Mistrzostwa Sportowego.

²⁹ Opracowanie własne na podstawie Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej we Wrocławiu.

Na terenie Świdnicy funkcjonują filie dwóch **uczelni wyższych**. Społeczna Akademia Nauk, która kształci na kierunku zarządzanie oraz filia Akademii Humanistyczno-Ekonomicznej z Łodzi, gdzie studiować można informatykę. W obu placówkach studiuje ponad 200 studentów. Zdecydowana większość osób, która zdaje maturę wybiera uczelnie poza Świdnicą, głównie we Wrocławiu. Duża część młodych, wykształconych świdniczan już nie wraca do swojego rodzinnego miasta, co cały czas jest i będzie w przyszłości dużym wyzwaniem. W Świdnicy jako stolicy kurii biskupiej działa również Wyższe Seminarium Duchowne, gdzie studiują przyszli księża na sześcioletnich studiach w zakresie teologii oraz gdzie studiują osoby świeckie na pięcioletnich studiach również w zakresie teologii (głównie dla przyszłych katechetów).

ATUTY:

- + rozwinięte szkolnictwo zawodowe
- + infrastruktura placówek dydaktycznych i wyposażenie w narzędzia dydaktyczne

WYZWANIA:

- ▶ zróżnicowanie w przygotowaniu i zaangażowaniu kadry dydaktycznej
- ▶ rozmijanie się kierunków kształcenia oraz programów nauczania z potrzebami rynku pracy
- ▶ niski poziom współpracy pomiędzy przedsiębiorcami a szkołami

3.13. KULTURA I OCHRONA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Bogata historia regionu, a także samego miasta wpłynęła na obecność wielu wartościowych **obiektów zabytkowych** zarówno sakralnych, jak i świeckich, z których większość zlokalizowana jest ścisłym centrum Świdnicy. Dolnośląski Wojewódzki Konserwator Zabytków uznał na terenie Świdnicy za zabytki 1 028 obiektów architektury, budownictwa i urbanistyki. Wśród najważniejszych zabytków na terenie miasta wymienić należy przede wszystkim: Kościół Pokoju znajdujący się na liście światowego dziedzictwa kultury UNESCO i wpisany wraz z Katedrą św. Stanisława i św. Wacława na elitarną listę Pomników Historii, a także Ratusz i znajdującym się w jego wnętrzu Muzeum Dawnego Kupiectwa. Uniknięcie zniszczeń w czasie II wojny światowej pozwoliło zachować drugi co do wielkości po Wrocławiu zespół zabytkowej architektury na Dolnym Śląsku w postaci świdnickiego rynku, a zabytki zlokalizowane w rejonie staromiejskim stanowią jednocześnie najważniejsze walory turystyczne miasta. Do rejestru zabytków wpisane są ponadto zabytki ruchome, stanowiące wyposażenie kościołów.

Kultura Chrześcijańska i wartości europejskie łączą świdniczan i definiują ich tożsamość. W obecnym kryzysie w Europie, to wartość godna uwagi i pielęgnowania. Dominująca **religia** w Świdnicy, jak i w całej Polsce, to przede wszystkim Kościół Rzymsko-Katolicki. Od ponad kilkunastu lat w Świdnicy znajduje się siedziba diecezji świdnickiej, która obejmuje obszarowo dawne województwo wałbrzyskie. Ustanowienie siedziby nowego biskupstwa w Świdnicy z pewnością wpłynęło na zwiększenie roli miasta, a także oddziaływania religii na jej mieszkańców. Centralnym miejscem diecezji od 2004 roku jest Katedra pod wezwaniem św. Stanisława i św. Wacława. W mieście funkcjonuje ponadto Parafia Ewangelicko-Augsburska, której proboszcz jest równocześnie biskupem diecezji szczecińsko-wrocławskiej Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego, rozciągającej się od Karpacza aż po Szczecin oraz Parafia Prawosławna św. Mikołaja, a także inne związki wyznaniowe, w tym m.in. Kościół Zielonoświątkowy i Kościół Adwentystów Dnia Siódmego.

Animatorem życia kulturalnego w mieście są świdnickie **instytucje kultury**, które kreują oraz organizują większą część przedsięwzięć i odgrywają ważną rolę w promowaniu lokalnych artystów. Organizatorem życia kulturalnego i jednocześnie największą instytucją kultury w Świdnicy jest **Świdnicki Ośrodek Kultury (ŚOK)**, dysponujący dwoma obiektami: salą widowiskową w Rynku oraz Klubem Bolko³⁰. Przy ŚOK działają liczne zespoły artystyczne i kółka zainteresowań, w tym m.in.: Zespół Pieśni i Tańca „Jubilat” (40 osobowy zespół, 10-osobowa kapela), Zespół Tańca Narodowego i Estradowego „Krag” (40 os.), Zespół Tańca „Mały Jubilat”, Dziecięcy Zespół „Mała Świdnica”, zespoły muzyczne oraz grupy teatralne. Szczególnie miejsce w Świdnicy zajmuje **Muzeum Dawnego Kupiectwa**³¹, którego organizację rozpoczęto w 1966 roku. W pięknej gotyckiej Sali Rajców ratusza przygotowano ekspozycję poświęconą historii miasta z makiętą siedemnastowiecznej Świdnicy. Bardzo ważną rolę w Świdnicy pełni również **Miejska Biblioteka Publiczna**, animująca dziesiątki przedsięwzięć o charakterze kulturalnym, oświatowym i społecznym. Jej działalność opiera się o pięć bibliotek, z księgozbiorem blisko 150 tys. książek, z których korzysta około 13,5 tys.

³⁰ Obiekt w Rynku 44 mieści salę teatralną z widownią na 315 miejsc. Istnieje tam również Galeria Fotografii, w której wystawiane są prace znanych twórców, organizowane są spotkania autorskie, a także zaplecze biurowo-administracyjne. Obiekt Klub Bolko, przy Placu Grunwaldzkim 11, posiada salę widowiskową na 300 miejsc, wykorzystywaną przy organizacji imprez (koncertów, przedstawień, dyskotek, bali), salę o powierzchni 132 m², w której organizowane są próby zespołów ŚOK-u oraz salę konferencyjno-bankietową, pomieszczenia zespołów muzycznych działających przy ŚOK oraz Kawiarnię Na Piętrze.

³¹ Obecnie w Muzeum istnieją następujące działy merytoryczne: Historii Świdnicy, Dawnego Kupiectwa, Metrologiczny, a także naukowo-oświatowy. Stałe ekspozycje stanowią: kasy sklepowe, etykiety, pieniądze, wagi, odważniki, miary długości i objętości oraz aranżacje – dawnej karczmy, apteki, sklepu, domu wagi, urzędu miar i kramów bogatych kupców.

czytelników. Biblioteka prowadzi różnorodne formy propagowania i możliwości dotarcia do książki, między innymi poprzez ebooki, wystawy, spotkania, konkursy. Specjalna oferta skierowana jest zarówno do dzieci, jak do seniorów. Przestrzeń kultury świdnickiej wypełniają również Artystyczne Studio Katarsis, Świdnicka Fabryka Kultury oraz Muzeum Militariów. Na terenie miasta w obszarze kultury działa ponadto Młodzieżowy Dom Kultury, Świdnickie Towarzystwo Muzyczne³², działalność prowadzi tu również Związek Harcerstwa Polskiego.

Na terenie Świdnicy w 2015 roku funkcjonowało ogółem 26 **grup artystycznych**, które skupiały 575 uczestników. Wśród nich działa 7 grup tanecznych (221 osób), 6 muzyczno-instrumentalnych (47 os.), a także 5 grup wokalnych i chórów, w których śpiewa 90 osób, 4 grupy teatralne, w których grają 102 osoby oraz 4 grupy folklorystyczne ze 115 uczestnikami. Ponadto w ramach Świdnickiego Ośrodka Kultury od 2001 roku działa Świdnicki chór mieszany. W Świdnicy w 2015 roku w domach i ośrodkach kultury oraz a także klubach i świetlicach zorganizowano 311 **impresz** i było to o 10% więcej w 2014 roku, a w imprezach tych uczestniczyło blisko 100 000 osób.

Obszar kultury, to również **organizacja wystaw, koncertów, prelekcji, seansów filmowych, przeglądów artystycznych**. W roku 2015 w Świdnicy zorganizowano 67 seansów filmowych, które oglądało blisko 17 000 osób, 59 koncertów, których słuchało również ponad 17 000 osób, 49 pokazów teatralnych, które obejrzało blisko 18 000 osób, 26 wystaw, które zwiedziło ponad 3 000 osób, 21 prelekcji i wykładów, w których wzięło udział 1 800 osób, 18 konkursów, w których współzawodniczyło 390 osób, 11 warsztatów artystycznych, w których brało udział 280 osób, 9 festiwali i przeglądów artystycznych, w których uczestniczyło 16 000 osób oraz 5 imprez interdyscyplinarnych, w których uczestniczyło 9 000 osób.

Ważną wizytówką kulturalną Świdnicy od wielu lat jest współorganizowany przez Świdnicki Ośrodek Kultury, już po raz kolejny **Międzynarodowy Festiwal Bachowski** służący wspieraniu oraz promocji twórczości artystycznej poprzez prezentację bogatego dorobku kompozytorskiego J.S. Bacha. Festiwal ze względu na głęboki kontekst kulturalny należy do najważniejszych wydarzeń artystycznych w Europie Centralnej. Tak jak w wielu miastach Dolnego Śląska również w Świdnicy odbywa się **Międzynarodowy Festiwal Wratislavia Cantans**. W Świdnicy odbywała się również impreza dla wielbicieli jazzu i muzyki estradowej – **Międzynarodowe Świdnickie Noce Jazzowe**³³. Ważnym wydarzeniem kulturalnym w Świdnicy jest corocznie organizowany **Festiwal Filmowy Spektrum**, który jest organizowany przez Świdnicki Ośrodek Kultury i Wrocławską Fundację Filmową. Przedsięwzięcie to przedpremierowe i premierowe pokazy najciekawszych festiwalowych tytułów, spotkania z twórcami oraz warsztaty filmowe. Ciekawym inicjatywą jest również już VII edycja **Międzynarodowego Festiwalu Filmów Dokumentalnych „Oknem Młodych”** – konkursu na najlepszy krótkometrażowy film dokumentalny do 30 minut, autorstwa twórców do 30 roku życia. Festiwal skierowany zarówno do twórców filmowych, przedstawicieli świata filmu oraz pasjonatów kina, jak i świdniczan, widzów, uczestników imprezy, którzy chcieli wymieniać doświadczenia oraz poszerzać swoją wiedzę na temat aktualnych problemów lokalnych i globalnych. **Dni Fotografii** są prawdziwym świętem fotografii, które odbywa się w Świdnicy od 1983 roku. W ramach tej imprezy organizowane są wystawy najlepszych artystów fotografików polskich i zagranicznych, Międzynarodowy Konkurs Fotograficzny „Zestaw”, wykłady, spotkania autorskie oraz najstarszy w Polsce konkurs FOTOMARATON cieszący się od lat dużą frekwencją. Znaczącym wydarzeniem artystycznym w Świdnicy jest również wrześniowe przedsięwzięcie **Czas na Teatr – Teatr na Czasie**, gdyż to nie tylko spektakle, ale również warsztaty i spotkania z aktorami, które gromadzą liczną widownię. Corocznym projektem artystycznym jest **Festiwal Teatru Otwartego**, czyli świdnickie święto teatru, którego przewodnią ideą jest budowanie przestrzeni wspólnego spotkania i swobodnego, sprzyjającego kreatywności klimatu wymiany kulturalnej. Przedsięwzięcie stanowi atrakcję kulturalno-turystyczną regionu zaspakajającą potrzeby kulturalne turystów. Dynamiczny projekt, który oprócz spektakli scenicznych prezentuje happeningi plastyczne, pokazy warsztatowe, dyskusje i spektakle uliczne. Inne ważne wydarzenia to: Środy Literackie i Festiwal Protexy, Festiwal Organowy Chorda Auxit Zuzanny i Macieja Batorów, Wieczory Świdnickie koordynowane przez ks. Dominika Ostrowskiego, Rapsodia Świdnicka, Truskawka, Święto Dzika. Na terenie miasta realizowany jest również projekt pn.: **„Alchemia Teatralna”**, który poprzez poszerzenie oferty artystycznej, edukacji pozaszkolnej oraz realizację działań edukacyjnych, ma na celu aktywizację i inspirację zachowań twórczych przedstawicieli różnych grup wiekowych oraz stworzenie możliwości do aktywnego uczestnictwa w kulturze. Ciekawe wydarzenia, które promowały Świdnicę poza jej granicami to między innymi **Świdnicka Gryfiada** – widowisko plenerowe Trutnovskiego Smoka i Świdnickiego Gryfa, w postaci korowodu pełnego barwnych strojów, gryfów, smoków i postaci ze świdnickich legend i historii miasta, nawiązującego do wydarzeń związanych z oblężeniem Świdnicy

³² Jego celem jest pobudzenie i propagowanie inicjatyw, postaw i działań sprzyjających rozwojowi różnych form edukacji i aktywności muzycznej, upowszechnianie kultury muzycznej na terenie miasta i powiatu świdnickiego, a także skupianie twórców, miłośników muzyki, przedstawicieli nauki i działaczy sfery kultury w kraju i za granicą. Stowarzyszenie zajmuje się działalnością edukacyjną w ramach ogniska muzycznego, organizuje koncerty i spotkania literacko-muzyczne.

³³ Głównymi gwiazdami 21 edycji Festiwalu byli: grupa Orange Trane Acoustic Trio, charyzmatyczna wokalistka Monika Borzym, zespół Seddaa prezentujący tradycyjną muzykę mongolską oraz inspirowaną Mozartem muzykę Orientu oraz grupa EL GRECO.

w 1345 roku. Oprócz średniowiecznej parady, która przeszła ulicami miasta, można było zobaczyć prezentacje artystyczne szkół i przedszkoli, pokaz gry na żywych szachach oraz spektakl teatralny „Jak Bolko Świdnicki II pomógł Janowi Luksemburskiemu dotrzymać słowa”, zorganizowane przez Młodzieżowy Dom Kultury w Świdnicy. **Dni Papieskie – Jan Paweł II – pamięć i obecność** – impreza organizowana od 2005 roku, podczas której świdniczanie mają okazję spotkać się z postacią Polaka Papieża w różnych formach przekazu artystycznego. W 2015 roku odbyła się dwudziesta edycja wydarzenia **Dni Gór** – interdyscyplinarnego spotkania z ludźmi gór – członkami wypraw narodowych w najwyższe góry świata, projekcje filmów, wystawy fotograficzne, spotkania autorskie w szkołach promujące zdrowy styl życia, konkursy plastyczne, Przegląd Piosenki Turystycznej, zawody wspinaczkowe. W Świdnicy ukazuje się ponadto Rocznik Świdnicki oraz Encyklopedia Świdnicy. Na terenie miasta projekty kulturalne realizowane są również przez liczne organizacje pozarządowe: Posłuchane, Strefa Ruchu, Telewizja Uśmiechu, Lato na podwórku, Akcja Podwórko.

ATUTY:

- + różnorodna oferta dla mieszkańców
- + markowe i rozpoznawalne filary oferty kulturalnej

WYZWANIA:

- ▶ bariery finansowe w dostępie do oferty kulturalnej
- ▶ niska kultura spędzania wolnego czasu

3.14. OPIEKA SPOŁECZNA

Działania realizowane w ramach **pomocy społecznej** są przede wszystkim rozwinięciem Strategii rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Miasto Świdnica na lata 2011-2018, Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie, Programu Wspierania Rodziny, a także *Programu „Senior+”*, wcześniej *„Senior-WIGOR”*, do którego miasto Świdnica przystąpiło w 2015 roku. Od 2014 roku rodziny wielodzietne mieszkające na terenie Świdnicy mogą korzystać z systemu ulg i zniżek wprowadzonych w ramach programu polityki prorodzinnej pn. **Świdnicka Karta Dużej Rodziny**. Uprawnia ona do zniżkowych i preferencyjnych opłat za korzystanie z dóbr kultury, sportu i rozrywki, usług publicznych na terenie miasta oraz preferencyjnych ofert przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą, którzy wyrazili chęć przystąpienia do programu. W 2016 roku wydano łącznie 1 166 kart, 237 rodzinom, w tym 423 rodzicom/opiekunom oraz 743 dzieciom w tych rodzinach. Od początku realizacji Programu przystąpiło do niego 361 świdnickich rodzin, w tym 35 rodzin wielodzietnych po raz pierwszy w 2016 roku. Karty wydawane są nieodpłatnie na wniosek rodziny i ważne przez okres jednego roku kalendarzowego. W realizacji **Programu wspierania rodziny** uczestniczą również inne instytucje i organizacje na terenie miasta, wykonujące zadania mieszczące się w zakresie wspierania rodziny, w tym działania prewencyjne w rodzinach, które ośrodek pomocy społecznej realizuje wspólnie z Komendą Powiatową Policji w Świdnicy. Działania w ramach interwencji kryzysowej, w tym poradnictwo i organizowanie opieki w rodzinach zastępczych i ośrodkach opiekuńczo-wychowawczych wykonuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Świdnicy. Rodzinom uwikłanym w problem alkoholowy i przemocowy oferowany jest profesjonalny program terapeutyczny, mający na celu ograniczenie szkód zdrowotnych wynikających z używania substancji psychoaktywnych, który zapewnia Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholizmu i Współuzależnienia w Świdnicy. Poza nauczaniem dydaktyczno-wychowawczym, świdnickie przedszkola, szkoły i inne placówki oświatowo-wychowawcze zapewniają przede wszystkim wsparcie psychologiczne i pedagogiczne oraz działania wyrównujące szanse edukacyjne dzieci i młodzieży.

W 2016 roku na terenie miasta wprowadzono **Świdnicką Kartę Seniora**, czyli program adresowany do osób powyżej 60 roku życia, umożliwiający zniżkowe i promocyjne opłaty za korzystanie z dóbr kultury, sportu i rozrywki, usług publicznych oraz preferencyjne oferty przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą, którzy wyrazili chęć przystąpienia do programu. Stanowi on element polityki społecznej realizowanej przez Gminę Miasto Świdnica i ma na celu: zwiększenie dostępności do różnego rodzaju usług i dóbr dla Seniorów, wspieranie i wzmacnianie ich aktywności oraz poprawę jakości ich życia. W Programie uczestniczą jednostki miejskie, instytucje publiczne oraz przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą, oferujący seniorom ulgi, zwolnienia i rabaty w opłatach za korzystanie z oferowanych usług i towarów. Świdnicka Karta Seniora cieszy się znacznym zainteresowaniem i korzysta z niej kilkuset seniorów³⁴. Inną aktywnością miasta jest **Koperta Życia** skierowana do osób przewlekle chorych, starszych, niepełnosprawnych lub samotnych. Polega ona na umieszczeniu w specjalnie przygotowanych kopertach najważniejszych informacji o stanie zdrowia, przyjmowanych lekach, alergiach, kontaktach do najbliższych oraz danych osobowych. 2 500 takich „Kopert życia” trafiło już do świdniczan³⁵. W Świdnicy funkcjonuje Placówka Wsparcia Dniem dla 130 seniorów – **Dzienny Dom „Senior –WIGOR**, która jest połączeniem uniwersytetu trzeciego wieku,

³⁴ Uchwała nr XXI/219/16 Rady Miejskiej w Świdnicy z dnia 24 czerwca 2016 r. w sprawie przyjęcia Programu „Świdnicka Karta Seniora”, Zarządzenie nr 0050-244/2016 Prezydenta Miasta Świdnicy z dnia 27 lipca 2016 r. w sprawie zatwierdzenia Regulaminu Programu „Świdnicka Karta Seniora”.

³⁵ www.um.swidnica/kartazycia/koperta

klubu seniora, biblioteki i gabinetu rehabilitacyjnego. Jej celem jest zapewnienie wsparcia świdnickim seniorom, poprzez umożliwienie korzystania z usług opiekuńczych poza miejscem ich zamieszkania oraz profilaktyka i prewencja psychologiczno-pedagogiczna zmierzająca do przeciwdziałania patologii życia społecznego seniorów, w ramach oferty aktywizującej, edukacyjnej, kulturalnej, rekreacyjnej i prozdrowotnej.

Świadczenia pomocy społecznej udzielane są w formie finansowej, usługowej, w naturze, poprzez kierowanie do placówek pomocy społecznej oraz w postaci pracy socjalnej i poradnictwa specjalistycznego. Największymi pozycjami pomocy społecznej od lat są świadczenia rodzinne i świadczenia z funduszu alimentacyjnego – ponad 9 mln zł, a także zasiłki i pomoc w naturze – ponad 3 mln zł. Znaczącą pozycją jest również ponoszenie opłaty za pobyt mieszkańca w Domu Pomocy Społecznej oraz realizacja usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania klienta. W roku 2016 budżet urósł do 37,5 mln zł ze względu na pojawienie się nowej pozycji budżetowej na świadczenia wychowawcze w kwocie ponad 16 mln zł. W 2015 roku **Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej** (MOPS) objął pomocą we wszystkich formach 5,16% świdnickich rodzin, a świadczeniami wyłącznie finansowymi 4,64% rodzin. Na przestrzeni ostatnich lat uwagę zwraca wzrost liczby rodzin niewydolnych wychowawczo, będących w kryzysie, które korzystają ze wsparcia z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Dotyczy to rodzin, w których wychowują się dzieci i młodzież do ukończenia 18 roku życia. Pojawianie się środowisk wymagających wsparcia w tym zakresie może wskazywać na dziedziczenie „nieporadności życiowej”, jak również trudność, jaką stanowi wyzwanie związane z założeniem rodziny. Oba problemy mogą stanowić wskaźnik do działań naprawczych. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Świdnicy realizuje **dożywianie** w ramach wieloletniego programu rządowego. W 2015 roku wydano łącznie 87 408 posiłków, a programem objęto 607 osób – dzieci i seniorów, w 14 punktach żywieniowych w mieście. W ostatnich latach rośnie ilość osób – w 2015 roku wzrost o 53% w stosunku do roku 2014 – samotnych, w podeszłym wieku, chorych i niepełnosprawnych, które korzystają z posiłków³⁶. Dodatkową, stale rozwijaną, formą pomocy społecznej na terenie miasta są mieszkania chronione. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Świdnicy umieszcza osoby w **Domu Pomocy Społecznej** wymagające całonocnej opieki, a pobyty te są odpłatne. W 2016 roku przebywało w nim 71 osób. Podopieczni są przyjmowani na bieżąco i nie występują w tym zakresie kolejki.

W Świdnicy realizowane są **programy społeczne** z zakresu wspierania rodziny, profilaktyki uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, które służą podnoszeniu kompetencji rodzin tego wymagających w zakresie pełnienia prawidłowych funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Cieszącą się największą popularnością ofertą, wspierającą rodziców i wychowawców jest Szkoła dla Rodziców i Wychowawców. Trenerzy prowadzący zajęcia w Świdnicy zwracają uwagę na poszerzenie uczestników o nauczycieli, co wydaje się wpłynęło dodatnio na relacje szkoła – dom. Pomoc rodzinom poprzez umożliwienie korzystania z **placówek wsparcia dziennego** (pwd) wynika z obowiązków gminy zawartych w ustawie z 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Pobyt dziecka w placówkach wsparcia dziennego jest bezpłatny. Miasto Świdnica zleca zadanie innym podmiotom. W ostatnich latach pwd w Świdnicy prowadziły: Fundacja Ziemi Świdnickiej „SKSK”, Fundacja Pomocy Biednym Dzieciom „Ut Unum Sint”, Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci Chorych „Serce” i Caritas Diecezji Świdnickiej. W 2016 roku powstała nowa placówka w strukturze MOPS. Liczba miejsc w 6 placówkach, to 210 za 2016 rok, które utworzono ze środków dotacji z urzędu miejskiego w kwocie 540 000 zł (dotacja – 468 000 zł, budżet MOPS – 323 201,01 zł). W Świdnicy na każde 1000 dzieci w wieku do 17 lat przypadają w 2015 roku 19,1 dzieci korzystających z pwd (w Polsce 11,1, a na Dolnym Śląsku 9,1). Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych obejmowane są wsparciem **asystenta rodziny**. W 2015 roku z usług asystentów korzystało łącznie 94 rodzin, z czego 33 rodzin zostało zobowiązanych do pracy z asystentem przez sąd. W rodzinach objętych asystenturą przebywało łącznie 233 dzieci. Wiodącą przyczyną korzystania ze świadczeń pomocy społecznej jest bezrobocie towarzyszące ubóstwu, stanowiące w 2015 roku powód przyznania pomocy w 59,45% spośród rodzin korzystających z pomocy we wszystkich formach. **Przemoc w rodzinie** stanowi w Gminie Miasto Świdnica obszar systemowych działań w ramach programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie od 2011 roku. Jego realizacja w sposób znaczący wpłynęła na zmianę świadomości społecznej. Coraz więcej osób, zarówno ofiar, jak i sprawców przemocy domowej, gotowych jest przyznać, że problem istnieje, ujawnić go oraz sięgnąć po oferowaną pomoc. W 2016 roku z poradnictwa specjalistycznego skorzystało łącznie 531 osób, w tym, tylko w siedzibie MOPS w Świdnicy psychologicznego – 125 osób i prawnego – 148 osób. Poprawie sytuacji ofiar przemocy służy również stosowanie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec sprawców przemocy.

W Gminie Miasto Świdnica funkcjonuje i figuruje w rejestrze **żłobków i klubów dziecięcych** 10 placówek opieki nad dziećmi w wieku do 3 lat, w tym 1 żłobek publiczny i 9 placówek niepublicznych, z których 5 to żłobki a 4 to kluby dziecięce. Razem placówki opieki dysponują 234 miejscami. W 2017 roku będzie to 334 miejsc – po zakończeniu budowy drugiego publicznego żłobka na 100 miejsc. Według danych GUS w 2017 roku w Świdnicy będzie 1 339 dzieci

³⁶ Kierunki polityki społecznej Gminy Miasto Świdnica na lata 2017 – 2018, s. 23.

w wieku do trzech lat, a miejsc w żłobkach 334 – czyli potencjalne zapotrzebowanie może być pokryte w 26%. Należy zauważyć, że cały czas mamy do czynienia z trendem spadku ilości dzieci do 3 lat, o ile w 2013 roku było to w Świdnicy 1 431 dzieci, to prognoza do 2027 roku, wskazuje już tylko na 1 103 dzieci. Jednak cały czas ilość miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych będzie nie wystarczająca, a biorąc pod uwagę coraz aktywniejszą postawę osób w wieku produkcyjnym, którą wymusza otoczenie, brak odpowiedniej ilości miejsc dla dzieci do lat 3 może być przyczyną decyzji o szukaniu nowego miejsca zamieszkania lub braku zainteresowania mieszkaniem w Świdnicy u osób z zewnątrz.

Gmina przyznaje również **stypendia szkolne** w sytuacji kiedy uczeń ma trudną sytuację materialną oraz zasiłki szkolne, jeżeli w rodzinie występuje bezrobocie, niepełnosprawność, ciężka długotrwała choroba, wieloletnia choroba, alkoholizm, narkomania, a także zdarzenia losowe. W 2016 roku z pomocy w formie stypendium szkolnego skorzystało 378, a z tytułu zasiłku szkolnego 36 uczniów.

ATUTY:

- + dobrze zorganizowana i zaangażowana kadra zajmująca się pomocą społeczną
- + różnorodność programów pomocowych oraz wielość podmiotów, w tym organizacji pozarządowych, które świadczą pomoc społeczną w mieście

WYZWANIA:

- ▶ utrzymywanie się obszarów ubóstwa i konieczność korzystania z pomocy społecznej
- ▶ demoralizacja części osób korzystających z pomocy, polegająca na poglądzie o nieopłacalności pracy

3.15. OCHRONA ZDROWIA

Ochrona zdrowia jest w opinii nie tylko mieszkańców Świdnicy, ale całej Polski w większości oceniana źle i co gorsza nie widać pozytywnych wyników niekończącego się reformowania systemu. Pozytywnym czynnikiem kształtującym stan ochrony zdrowia w mieście są z pewnością duże zaangażowanie w pracę i wysokie kompetencje zarówno lekarzy, jak i pielęgniarek. Negatywnym obrazem stanu ochrony zdrowia w Świdnicy jest zbyt mała liczba lekarzy specjalistów i wciąż duże kolejki w przychodniach – za co odpowiedzialny jest również zły system organizacyjny.

Do **placówek świadczących usługi medyczne** na rzecz mieszkańców Świdnicy należy SP ZOZ Regionalny Szpital Specjalistyczny „Latawiec” oraz 25 publicznych i niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej. Liczba lekarzy na terenie powiatu świdnickiego stale wzrasta, a w 2015 roku pracowało tu około 680 lekarzy ogółem i 52 lekarzy dentyistów. Od 2011 roku na terenie miasta zmniejsza się więc liczba osób przypadająca na lekarza i pielęgniarkę. W 2015 roku na 1 lekarza w mieście przypadało jednak średnio 272 mieszkańców, czyli więcej niż przeciętnie w województwie dolnośląskim (233,8) i w kraju (247). Natomiast na 1 pielęgniarkę przypadały 223 osoby, a na 1 lekarza dentyistę średnio na 2 709 osób. W mieście działalność prowadzą 33 apteki, a na każdą z nich przypada średnio 1 769 osób, znacznie poniżej średniej w powiecie świdnickim (2 494), województwie dolnośląskim (2 870) i kraju (3 017), oraz 3 punkty apteczne. Liczba udzielonych **porad lekarskich ogółem** od lat utrzymuje się w powiecie świdnickim na bardzo wysokim poziomie. W 2015 roku był on drugim powiatem w regionie, po mieście Wrocław (21,2 mln porad), w którym udzielono największej liczby porad lekarskich ogółem. Ich liczba wynosiła 1,1 mln, co stanowiło 5,9% wszystkich tego typu porad udzielonych w regionie. Podobna ich liczba udzielona została w powiecie kłodzkim. W samym mieście Świdnica w 2015 roku udzielono około 567,6 tys. porad lekarskich ogółem, czyli 50,8% porad na terenie powiatu świdnickiego, a ich liczba od lat utrzymuje się na równie wysokim poziomie, dodatkowo od 2012 roku wzrosła ona o 9,7%.

Pozytywnym zjawiskiem społecznym, obserwowanym w wielu miastach w Polsce, w tym również w Świdnicy, jest coraz powszechniejsze zjawisko uprawiania sportu amatorskiego. Liczba biegających mieszkańców Świdnicy w różnym wieku, coraz większe rzesze spacerujących, czy też jeżdżących na rowerze, z roku na rok wzrasta, co dodatnio wpływa na kondycję zdrowotną mieszkańców miasta. Do negatywnych czynników zaliczyć można złe nawyki żywienia, ruchu i niestety uzależnień. Jak wskazują badania, przeprowadzane w ramach magisterskich prac dyplomowych, w Świdnicy ponad 20% młodzieży deklaruje incydentalny lub stały kontakt z alkoholem lub narkotykami. Ciekawym wynikiem badań jest identyfikacja grupy pomiędzy 20 a 30 rokiem życia, która w minimalny sposób aktywnie spędza czas. Po znacznej dawce ruchu, przymusowej na poziomie szkolnym – 4 godziny tygodniowo zajęć z kultury fizycznej, młodzi ludzie, zarówno studiujący (gdzie występuje minimalna liczba godzin zajęć wychowania fizycznego), jak i nie studiujący, w bardzo niewielkim stopniu deklarują swoją aktywność, co z pewnością jest dużym problemem społecznym. Stosunkowo mały odsetek mieszkańców Świdnicy poddaje się również systematycznym badaniom diagnostycznym – jest to jeszcze niższy udział 14% niż u mieszkańców Dolnego Śląska (16%).

Tendencją zauważalną nie tylko w mieście Świdnica, ale także w całym kraju, jest postępujące starzenie się społeczeństwa. Prognozy wskazują, że liczba osób 60 plus, która w 2015 roku wynosiła około 16 tys. osób, do 2020 roku wzrośnie o 15% do 17,3 tys. osób. Natomiast jeszcze szybciej będzie rosła grupa osób w wieku 75 plus, z 4,7 tys. osób

w 2015 roku do 6 tys. osób w 2025 roku, co oznacza przyrost o 35%, a do 2030 roku aż o 64%³⁷. Z tego powodu należy spodziewać się dalszego wzrostu liczby lekarzy (szczególnie specjalistów) i pielęgniarek w kolejnych latach. Mniejsza liczba pacjentów przypadających na jednego lekarza sprzyja lepszej jakości usług medycznych oraz bliższemu kontaktowi z pacjentem, co pozwala lepsze zdiagnozowanie pacjenta. Stan taki wymaga również tworzenia i wspierania szeregu rozwiązań systemowych zarówno w sferze ochrony zdrowia i opieki długoterminowej, jak i pomocy i integracji społecznej, mających na celu z jednej strony ochronę osób w wieku emerytalnym przed negatywnymi skutkami starzenia się, z drugiej na pobudzenie i wykorzystanie ich potencjału w perspektywie indywidualnej i społecznej. Z pewnością właściwymi działaniami było powołanie przez miasto **Rady Seniorów**, utworzenie dziennego **Domu Seniora**, z którego w 2016 roku skorzystały 124 osoby. Ważnym działaniem jest również profilaktyka zdrowotna i promocja zdrowego trybu życia wśród seniorów. Program „**W zdrowym ciele, zdrowy duch**”, realizowany ze środków miasta, zachęca seniorów do szeroko pojętej aktywności ruchowej. Prowadzone przez świdnickie biblioteki Kluby Seniora to również ważny aspekt integrowania osób starszych z całą społecznością. Działania klubów zaspakajają potrzeby akceptacji, kontaktów, przynależności do grupy, zabawy oraz rozwoju intelektualnego. W tego typu aktywnościach na terenie miasta bierze udział kilkuset seniorów.

ATUTY:

- + funkcjonowanie na terenie miasta specjalistycznego szpitala oraz rozbudowana ilość placówek zdrowotnych
- + zaangażowanie i przygotowanie kady medycznej

WYZWANIA:

- ▶ usługi medyczne niegwarantujące pełnego bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców
- ▶ niedobory kadrowe wśród lekarzy specjalistów
- ▶ organizacja i finansowanie służby zdrowia

3.16. TURYSTYKA I REKREACJA

Do głównych walorów turystycznych Świdnicy zaliczyć należy przede wszystkim doskonałą lokalizację u podnóża Gór Sowich, bogate zasoby dziedzictwa kulturowego, obejmujące **historię** miasta, zarówno w postaci obiektów zabytkowych, jak i **legendy**, tradycje oraz produkty regionalne. Uzupełnieniem tych zasobów pozostaje baza **obiektów rekreacyjno-sportowych**, służąca zarówno mieszkańcom, jak i stanowiąca potencjalny zasób generowania ruchu turystycznego, a także liczne **imprezy i eventy** organizowane w mieście. Świdnica z racji swego historycznego znaczenia posiada wiele cennych **zabytków** architektury sakralnej, mieszczkańskiej, jak i przemysłowej, reprezentujących różne style architektoniczne i nawiązujące do różnych okresów w rozwoju miasta. Obok walorów materialnych na uwagę zasługują również rozpoznawalne **produkty regionalne** w postaci pierników świdnickich, piwa świdnickiego Marcegorz, wina z Winnicy Świdnickiej oraz Majonezu Świdnickiego. Przez najciekawsze zakątki Świdnicy prowadzi nowoczesnie wyposażona Księżca **Miejska Trasa Turystyczna CityWalk**. Wśród pozostałych pieszych szlaków turystycznych przebiegających przez miasto wymienić należy: Szlak Ułanów Legii Nadwiślańskiej biegnący ze Świdnicy do Strzegomia oraz Szlak Żółty z Wałbrzycha do Sobótki. Przez Świdnicę przebiega również międzynarodowa trasa rowerowa Euro Velo R9 Bałtyk – Adriatyk, a początek biorą: Trasa rowerowa K-1 „Bolka” prowadząca przez Bolków do Jawora oraz Trasa rowerowa K-2 „Granitowa” prowadząca przez Strzegom do Jawora, a także turystyczny szlak samochodowy: Południowo – Zachodni Szlak Cysterski. Pomimo przebiegu przez miasto ponadlokalnego szlaku Eurovelo, należy jednak wskazać na deficyt szlaków lokalnych, na krótszych odcinkach, dzięki którym możliwe byłoby stworzenie gęstej siatki szlaków rowerowych tej części Przedgórze Sudeckiego. Miasto oferuje swoim mieszkańcom i odwiedzającym ją turystom możliwość korzystania z **infrastruktury sportowo-rekreacyjnej** między innymi takiej jak: basen odkryty i kryty, skatepark, sztuczne lodowisko, siłownia na świeżym powietrzu oraz korty do gry w tenisa ziemnego. Na terenie Świdnicy, głównym organizatorem sportu jest **Świdnicki Ośrodek Sportu i Rekreacji (OSiR)**, jednostka budżetowa miasta, organizujący zajęcia, zawody i imprezy rekreacyjno-sportowe i turystyczne o zasięgu lokalnym, regionalnym, ogólnopolskim i międzynarodowym, udostępniająca bazę sportową i rekreacyjną oraz zajmująca się wypożyczaniem sprzętu sportowego i turystycznego. Istotne miejsce rekreacyjne w Świdnicy stanowi również **Zalew Witoszówka** – 7 hektarowy sztuczny zbiornik na rzece Witoszówka, obejmujący trasy spacerowe, rowerowe, stanowiska wędkarskie, bosmanat i wypożyczalnię sprzętu pływającego (rowery wodne, kajaki i łodzie typu Optymist). Dodatkowe atrakcje stanowią: przestronny taras widokowy na dachu wypożyczalni, dwa długie pomosty spacerowe oraz pływająca fontanna na środku zbiornika, a przy brzegach zalewu można wypocząć na drewnianych ławkach i leżakach.

W 2015 roku Świdnicę odwiedziło ponad 24,4 tys. **turystów**, co stanowiło 1,4% turystów odwiedzających Dolny Śląsk. Ich liczba w Świdnicy rośnie z roku na rok, a szczególnie intensywny wzrost ich liczby obserwuje się od czasu

³⁷ Opracowanie na podstawie: Prognoza demograficzna dla gmin województwa dolnośląskiego do 2035 roku, IRT, Wrocław 2014.

organizacji piłkarskich mistrzostw Euro 2012. Od 2010 roku liczba turystów ogółem wzrosła w mieście o 110%, natomiast turystów zagranicznych blisko trzykrotnie. Pomimo tak znaczącego zwiększenia się ruchu turystycznego w 2015 roku Świdnica zajęła dopiero 11. miejsce wśród miast na Dolnym Śląsku, a pod względem liczby turystów zagranicznych 9. miejsce. Na terenie miasta turyści mogą korzystać z noclegów w **9 obiektach turystycznych**, w tym 8 całorocznych: w 6 hotelach (393 miejsca noclegowe) – jeden 4-gwiazdkowy, w domu wycieczkowym (50), szkolnym schronisku młodzieżowym (88) i na kempingu w sezonie letnim (256). Ilość obiektów noclegowych plasuje Świdnicę również na 11. miejscu wśród miast w regionie oraz na 13. pod względem liczby dostępnych miejsc noclegowych (787 miejscami noclegowymi ogółem, w tym 531 miejsca całoroczne). W 2015 roku miasto dysponowało taką samą ilością obiektów jak Legnica czy Wałbrzych, które jednak posiadały większą liczbę miejsc noclegowych (odpowiednio o 39% i 7%). Nadmienić należy jednak, że w ciągu analizowanych ostatnich 5 lat, liczba miejsc noclegowych w Świdnicy ogółem zwiększyła się o 165,9% – z 296 w 2010 roku do 787 w 2015 roku, w tym o 88,3% wzrosła również liczba całorocznych miejsc noclegowych – odpowiednio z 282 do 531. Ponadto w 2015 roku dynamika liczby miejsc noclegowych w porównaniu do roku 2014 wynosiła 123,8 – znacznie powyżej średniej dla powiatu świdnickiego (110) i województwa dolnośląskiego (99). Od 2010 roku w Świdnicy obserwuje się również znaczący wzrost liczby **udzielonych noclegów**³⁸, w tym w szczególności turystom zagranicznym. W 2015 roku w mieście udzielono około 48,1 tys. noclegów turystom ogółem, w tym 35,1% turystom zagranicznym (16,8 tys.). W porównaniu do 2010 roku daje to wzrost odpowiednio o 88,3% dla noclegów udzielonych ogółem i 187,1% noclegów udzielonych turystom zagranicznym. Co istotne wykorzystanie bazy noclegowej na terenie Świdnicy rośnie z roku na rok. Związane jest to ze stale zwiększającą się liczbą turystów korzystających z noclegów na terenie miasta, która z 11 659 osób w 2010 roku wzrosła do 20 890 osób w 2014 roku, czyli o blisko 80%. Znaczący udział ma również rosnąca liczba turystów zagranicznych, którzy decydują się na skorzystanie z noclegu w mieście. W porównaniu do 2010 roku w Świdnicy w 2014 roku z noclegów skorzystało aż o 138,6% turystów zagranicznych więcej – 2 431 osób wobec 5 801 osób. W 2014 roku udzielono im 13 321 noclegów, czyli o 126,4% więcej niż w 2010 roku (5 885 noclegów).

ATUTY:

- + unikalne obiekty zabytkowe, jak: Kościół Pokoju oraz liczne pozostałe obiekty zabytkowe, w tym: obiekty sakralne, mieszczańskie, przemysłowe, itp.
- + bogata i ciekawa historia miasta
- + produkty lokalne i atrakcje turystyczne
- + zasoby przyrodnicze miasta
- + kompleks sportowo-rekreacyjny
- + atrakcyjna oferta turystyczna

WYZWANIA:

- ▶ brak wyrazistego wizerunku turystycznego miasta, w tym brak jednoznacznych skojarzeń z miastem, korzystnych z punktu widzenia poszerzenia grupy docelowej, do której skierowana jest oferta turystyczna
- ▶ niedoinwestowania infrastruktura turystyczna, niski standard wyposażenia w infrastrukturę towarzyszącą
- ▶ brak spójnej sieci szlaków turystycznych i rowerowych
- ▶ występowanie obszarów zdegradowanych wymagających rewitalizacji z punktu widzenia wzrostu ich atrakcyjności turystycznej

3.17. SFERA PUBLICZNA

Sfera publiczna, to dla jednych poziom zaufania społecznego, poziom aktywności obywateli, a także partycypacja społeczeństwa w podejmowaniu decyzji, czy też z drugiej strony ilościowy i jakościowy charakter delegowania uprawnień, zadań ze strony władzy na obywateli. Zagadnienia te z pewnością różnią się w zależności od tego w jakim mieście, w jakim regionie pomiary tychże obszarów byłyby przeprowadzone. Jednakże do zdiagnozowania takich problemów o charakterze jakościowym – z odpowiedzią na pytanie dlaczego taki obraz występuje – należałoby przeprowadzić odrębne badania.

Ważnym barometrem aktywności obywateli są funkcjonujące w mieście **organizacje pozarządowe**, stanowiące bazę dla rozwoju lokalnych społeczności i skupiające najaktywniejszych i najbardziej wrażliwych na sprawy społeczne obywateli danego środowiska. W 2011 roku Gmina Miejska Świdnica przekazała dla organizacji pozarządowych budynek przy ulicy Długiej 33, gdzie powstało **Centrum Wspierania Organizacji Pozarządowych**. Swoje siedziby znalazło tam kilkadziesiąt podmiotów z obszaru NGO. Działalność edukacyjna w Świdnicy związana jest również z działającym od 2007 roku **Uniwersytem Trzeciego Wieku**, który obecnie liczy 261 słuchaczy. Uniwersytet działa jako stowarzyszenie pożytku publicznego, które zapewnia 10 miesięcy aktywności edukacyjnej, fizycznej, kulturalnej, społecznej, a także obywatelskiej. Zajęcia odbywają się w obszarze lektoratów językowych: angielskiego, niemieckiego,

³⁸ 69,2% noclegów na terenie miasta udzielonych zostało w obiektach hotelowych. Znaczącą ilość noclegów zapewnia turystom również szkolne schronisko młodzieżowe (16,1% ogółu noclegów udzielonych na terenie miasta), 11% noclegów udostępnił dom wycieczkowy, a 3,6% kemping. Turyści zagraniczni preferowali noclegi w obiektach hotelowych (85,4% noclegów), a 6,1% z nich skorzystało z noclegów w szkolnym schronisku młodzieżowym, 4,5% na kempingu, a 4% w domu wycieczkowym.

czeskiego i włoskiego, warsztatów psychologicznych oraz comiesięcznych wykładów. Duży nacisk słuchacze kładą na działania prozdrowotne i sportowe. Badania, w których mieszkańcy ocenili swoją aktywność, za zarówno pod względem ilościowym, czyli w tworzeniu organizacji oraz obszarach ich działalności, w tym m.in.: przedsiębiorczości, kulturze i edukacji, czy sporcie, a także w zakresie jakościowym, wskazują, że NGO funkcjonujące w mieście są mocną stroną Świdnicy. Dzięki ich aktywności Świdnica stała się bogatsza o wiele przedsięwzięć i inicjatyw. Na szczególną uwagę zasługują organizacje pozarządowe, które zrzeszają przedsiębiorców. To one w dużym stopniu w ostatnich 27 latach nadawały rytm życia miasta. Tam powstały ważne idee i sierały się istotne dla wszystkich mieszkańców decyzje. Jednym z celów Stowarzyszenia Przedsiębiorców i Kupców Świdnickich była edukacja obywatelska, a jego owocem Świdnickie Forum Gospodarcze. Następnie w 1991 roku powołano Regionalną Izbę Gospodarczą, a w 1993 roku z inicjatywy stowarzyszenia powstała Sudecka Izba Przemysłowo-Handlowa. Był to pierwszy w Polsce przypadek, gdy działające na terenie firmy postanowiły stworzyć jeden wspólny związek gospodarczy. Stowarzyszenie od wielu lat nadaje nagrody, wśród nich Statuetki Przedsiębiorczości, Nagrody Wiecznego Pióra, Diamenty Wolności.

ATUTY:

- + zaangażowanie i profesjonalizm kadry
- + różnorodność oferty
- + wysoka jakość usług świadczonych przez NGO

WYZWANIA:

- ▶ niewielki zakres zadań realizowany przez NGO
- ▶ słabe ukierunkowanie NGO na samodzielne pozyskiwanie środków finansowych ze źródeł zewnętrznych

3.18. WSPÓŁPRACA WEWNĘTRZNA I ZEWNĘTRZNA, W TYM MIĘDZYNARODOWA

W ciągu kilkunastoletniej współpracy i funkcjonowania umów partnerskich rozwinęły się bardzo różnorodne formy kontaktów począwszy od współpracy dzieci w wieku przedszkolnym poprzez wymianę młodzieży, zespołów artystycznych, prezentowanie osiągnięć w sferze administracji samorządowej aż do współpracy gospodarczej. Świdnica posiada podpisane umowy partnerskie z 8 miastami: Biberach nad Riss (Niemcy), Police nad Metují (Czechy), Trutnov (Czechy), Kazincbarcika (Węgry), Dystrykt Tendring (Wielka Brytania), Niżyn (Ukraina), Rejon Święciański (Litwa), Iwano-Frankowsk (Ukraina). Oficjalne zawarte umowy partnerskie torują drogę do dalszych spotkań i kontaktów partnerskich, a rozwój partnerstwa miast wymaga dobrej atmosfery współpracy, którą budują mieszkańcy Świdnicy. Władzom Świdnicy przypada rola koordynatora przedsięwzięć partnerskich i wspierania inicjatyw, będących elementem promocyjnym miasta i korzystnie wpływającym na jego wizerunek. W wymianę partnerską są dziś zaangażowane setki świdniczan. Od 1993 roku w mieście funkcjonuje ponadto **Świdnickie Towarzystwo Partnerstwa Miast (ŚTPM)**, którego działalność opiera się na pracy społecznej jej członków i finansowana jest ze składek członkowskich, dotacji władz miasta i sponsorów. ŚTPM, szkoły, organizacje pozarządowe i instytucje działają według swoich autonomicznych planów współpracy.

S5. Położenie miast partnerskich Świdnicy [2015].

Źródło: <http://um.swidnica.pl>

Kierując się możliwościami, jakie stworzyła Komisja Europejska w ramach perspektywy finansowej 2014-2020 w celu wspomagania zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich oraz zwiększenia zaangażowania miast i ich obszarów funkcjonalnych z Miasta Wałbrzych i sąsiednich jednostek samorządu terytorialnego, w tym Świdnicy utworzony został **obszar funkcjonalny – Aglomeracja Wałbrzyska (AW)** w skład którego weszły 22 gminy, które realizują wspólną **Strategię Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Aglomeracji Wałbrzyskiej (ZIT AW)**. Strategia ZIT AW określa cele rozwojowe i priorytety oraz nakreśla przedsięwzięcia wymagające realizacji w ramach środków RPO WD na lata 2014-2020. Świdnica prowadzi politykę uwzględniającą wspólną wizję rozwoju subregionu wałbrzyskiego i jak pozostali członkowie Aglomeracji Wałbrzyskiej zobowiązała się do:

- zintensyfikowania wspólnych działań dla zapewnienia warunków trwałego rozwoju na całym obszarze AW;
- realizacji wspólnej Strategii Rozwoju Aglomeracji Wałbrzyskiej na lata 2013-2020;
- realizacji Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych /ZIT/;
- realizacji Zintegrowanego Programu Transportu Publicznego na lata 2014-2025 dla 22 gmin Aglomeracji Wałbrzyskiej”;
- stosowania zasady partnerstwa, wzajemnego poszanowania i współpracy dążąc do zrównoważonego rozwoju całej Aglomeracji;
- współpracy z Zarządem Województwa Dolnośląskiego i Ministerstwem Rozwoju Regionalnego w celu określenia finansowych narzędzi wsparcia przy realizacji ZIT AW na lata 2014-2020.

Realizację zadań w wariantcie pełnego poziomu zarządzania w ramach instrumentu ZIT AW powierzono Gminie Wałbrzych. W tym celu utworzono jednostkę budżetową Gminy Wałbrzych pod nazwą „Instytucja Pośrednicząca Aglomeracji Wałbrzyskiej” (IPAW). Koszty związane z funkcjonowaniem IPAW pokrywane są w 85% ze środków Pomocy Technicznej RPO WD 2014-2020, a w 15% w ramach wkładu własnego stron porozumienia. IPAW zajmuje się organizowaniem konkursów i przyznawaniem środków unijnych w ramach programu ZIT, na które Aglomeracja Wałbrzyska otrzymała ok. 193,6 mln euro (tym 152,35 mln euro EFRR i 41,25 mln euro EFS), a więc około 810 milionów złotych. Środki pozyskane na realizację Strategii ZIT AW wydawane są w ramach konkursów na różne dziedziny życia m. in. na transport drogowy i kolejowy, rewitalizację obszarów zdegradowanych, gospodarkę wodno-ściekową, rozwój przedsiębiorczości i nowe miejsca pracy, ochronę środowiska i edukację.

W ramach środków finansowych przekazanych przez Instytucję Zarządzającą Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego do Instytucji Zarządzającej Aglomeracji Wałbrzyskiej na realizację zadań określonych w Strategii ZIT AW, w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2014-2020 Gmina Miasto Świdnica i jej jednostki organizacyjne złożyły wnioski aplikacyjne na przedsięwzięcia z nw. osi priorytetowych:

- Oś Priorytetowa nr 1 Przedsiębiorstwa i innowacje, Działanie nr 1.3 Rozwój przedsiębiorczości,
- Oś Priorytetowa nr 2 Technologie informacyjno-komunikacyjne, Działania 2.1. E-usługi publiczne,
- Oś Priorytetowa nr 3 Gospodarka niskoemisyjna, Działanie nr 3.3 Efektywność energetyczna w budynkach użyteczności publicznej i sektorze mieszkaniowym,
- Oś Priorytetowa nr 3 Gospodarka niskoemisyjna, Działanie nr 3.4 Wdrażanie strategii niskoemisyjnych, (schemat A i D),
- Oś Priorytetowa nr 6 Infrastruktura spójności społecznej, Działanie nr 6.1 Inwestycje w infrastrukturę społeczną (schemat C, D i E),
- Oś Priorytetowa nr 6 Infrastruktura spójności społecznej, Działanie nr 6.3 Rewitalizacja zdegradowanych obszarów (schemat A i C),
- Oś Priorytetowa nr 8 Rynek pracy, Działanie 8.4 Godzenie życia zawodowego i prywatnego,
- Oś Priorytetowa nr 9 Włączenie społeczne, Działanie 9.1 Aktywna integracja,
- Oś Priorytetowa nr 10 Edukacja, Działanie 10.2. Zapewnienie równego dostępu do wysokiej edukacji podstawowej, gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej.

ATUTY:

- + aktywna współpraca wewnętrzna i zewnętrzna samorządu miasta

WYZWANIA:

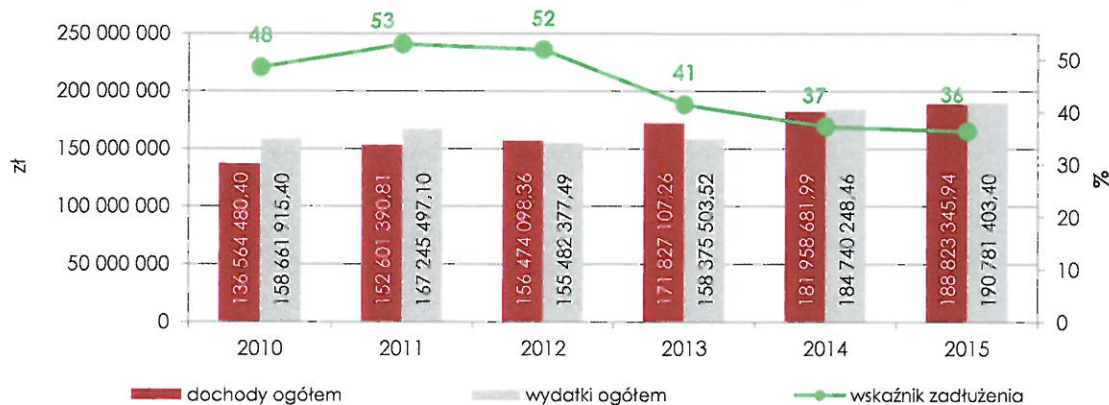
- brak współpracy pomiędzy mieszkańcami i funkcjonującymi w mieście i w Aglomeracji Wałbrzyskiej organizacjami w sektorze gospodarczym, społecznym i administracyjnym

3.19. FINANSE

Zarówno **dochody** ogółem, jak i dochody własne miasta Świdnica zwiększają się z roku na rok. Dochody miasta ogółem od 2009 roku, kiedy to odnotowano najniższy ich poziom, wzrosły blisko o połowę i w 2015 roku wynosiły 188,8 mln zł. Wartość ta plasowała Świdnicę na 7. miejscu wśród miast w regionie i na 83. w kraju. W 2015 roku udział **dochodów własnych** w dochodach ogółem kształtował

się w Świdnicy na poziomie 63,6%, nieznacznie powyżej średniej dla gmin miejskich na Dolnym Śląsku (62,9%), a ich wartość wzrosła o 36% z 88,3 mln zł w 2010 roku do 120,1 mln zł w 2015 roku. Pozostałą część dochodów stanowią dotacje (19%), których wartość od 2010 roku wzrosła aż o 56,8%, i subwencje (17,3%), w przypadku których odnotowano wzrost o 29,5%. Pomimo tak korzystnych tendencji, w przeliczeniu na 1 mieszkańca zarówno dochody ogółem (3 226,87 zł) jak i własne (2 053,63 zł) klasyfikują miasto Świdnica poniżej średnich w województwie, a w przypadku dochodów ogółem na 1 mieszkańca nawet poniżej średniej krajowej. W strukturze dochodów największe wpływy do budżetu miasta przynoszą dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej, które w 2015 roku stanowiły 47% dochodów miasta ogółem.

W10. Dochody i wydatki ogółem oraz wskaźnik zadłużenia miasta Świdnica [2010-2015].

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych i prawnych świadczące o potencjale miasta wynoszą obecnie około 51 mln zł, a od 2010 roku odnotowano ich wzrost o 40,8% czyli 14,8 mln zł. Ich wartość klasyfikuje Świdnicę na 4. miejscu wśród gmin na Dolnym Śląsku (bez miast na prawach powiatu), po Lubinie (105 mln zł), Głogowie (77,5 mln zł) i Polkowicach (66,7 mln zł). W 2015 roku z budżetu miasta Świdnica wydatkowano ogółem ponad 190,7 mln zł, czyli średnio 3 260,33 zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca, co było kwotą o 20,2% wyższą niż w 2010 roku. Około 19% tych wydatków stanowiły wydatki majątkowe, w tym inwestycyjne (36,2 mln zł).

Pozostałe 81% stanowiły wydatki bieżące (154,5 mln zł), które od 2010 roku zostały zwiększone o 34,2 mln zł, czyli 27,8%. Około 30,7% ogółu wydatków przeznaczana jest na oświatę i wychowanie, znaczący udział w strukturze budżetu miasta zajmują również wydatki na transport i łączność (19,9%), których udział w ogóle wydatków jest wyższy niż przeciętnie w miastach na Dolnym Śląsku (10%), oraz na pomoc społeczną (13,3%). W strukturze wydatków miasta Świdnica wyróżnia się niski udział wydatków na gospodarkę mieszkaniową (2015 rok: 2,8 mln zł, 1,5% wydatków ogółem, 36. miejsce wśród gmin na Dolnym Śląsku) w porównaniu do pozostałych gmin ogółem i miast na Dolnym Śląsku, w których wynosił on odpowiednio 4,6% i 6,6%.

W 2015 roku **dług publiczny** gminy miasta Świdnica wynosił około 68,5 mln zł (około 1 171 zł na 1 mieszkańca), należy jednak nadmienić, że został on zmniejszony o około 15% w porównaniu do rekordowych lat 2011-2012 w których jego wartość sięgnęła około 81 mln zł. **Wskaźnik zadłużenia** od 2012 roku został zmniejszony z 52% do 36% co uznać należy za korzystne, jednak w dalszym ciągu kształtuje się on nieznacznie powyżej średniego wskaźnika wśród gmin miejskich na Dolnym Śląsku (34,3%). **Nadwyżka operacyjna**, obrazująca sytuację finansową w samorządzie, wskazująca na zdolność do spłaty rat od zaciągniętych kredytów i pożyczek oraz możliwości samodzielnego finansowania inwestycji, od 2011 roku utrzymuje się na poziomie około 10 mln zł, a w 2015 roku wynosiła 11,3 mln zł. Plasowało to Świdnicę na 4. miejscu wśród miast w regionie (poza miastami na prawach powiatu), po Głogowie (30,4 mln zł), Lubinie (19,3 mln zł) i Oleśnicy (13,9 mln zł).

ATUTY:

- + rosnące dochody ogółem i własne
- + znaczny udział i wartość dochodów z podatku od osób fizycznych i prawnych
- + zmniejszający się wskaźnik zadłużenia miasta
- + nadwyżka operacyjna decydująca o możliwościach inwestycyjnych miasta w przyszłości

WYZWANIA:

- ▶ dochody ogółem i własne w przeliczeniu na 1 mieszkańca niższe niż przeciętnie w województwie
- ▶ niskie wydatki na gospodarkę mieszkaniową

3.20. DETERMINANTY ROZWOJU MIASTA ŚWIDNICY DO ROKU 2023

Czynniki ekonomiczne i pozaekonomiczne, które według mieszkańców³⁹ w największym stopniu wpływają i będą wpływać na rozwój Świdnicy do roku 2023 to:

- wydłużenie wieku życia i starzenie się społeczeństwa
- mobilność
- czas wolny i rozwój turystyki
- wzrastający poziom wykształcenia
- ograniczenie możliwości pozyskania środków zewnętrznych
- zmiany na rynku pracy,
- odpływ młodych ludzi do Wrocławia
- zmniejszający się poziom zaufania
- zwiększająca się siła Dolnego Śląska
- demografia
- różnica w potrzebach grup społecznych,
- sytuacja materialna rodzin

3.21. POTENCJAŁY ROZWOJU MIASTA ŚWIDNICA

Wśród istniejących i brakujących potencjałów wewnętrznych miasta najczęściej wskazywanych przez mieszkańców zaliczyć należy:

POTENCJAŁ ROZWOJU MIASTA ŚWIDNICA:

- przedsiębiorczość mieszkańców
- wielokulturowość społeczeństwa
- historia miasta i dziedzictwo kulturowe (m.in. Kościół Pokoju)
- potencjał kulturalny i apetyt na wysoką kulturę
- zaangażowanie społeczne mieszkańców
- patriotyzm lokalny i silna identyfikacja z miastem
- edukacja na poziomie zawodowym i technicznym
- rozwój doradztwa zawodowego
- dobra współpraca z gminą wiejską
- kapitał ludzki
- infrastruktura i technologia
- turystyka
- walory środowiska przyrodniczego, w tym tereny zieleni urządzonej i dostęp do wód powierzchniowych
- produkty regionalne i dobra kuchnia
- zadbane starówka i rosnąca jakość przestrzeni publicznej
- aktywność w organizacjach pozarządowych
- wzrost liczby miejsc pracy

WYZWANIA DLA MIASTA ŚWIDNICY:

- turystyczny produkt dla rodzin z dziećmi
- baza sportowa
- sala koncertowa
- praca dla młodych
- miejsca rozrywki dla młodych
- parkingi
- drogi rowerowe
- współpraca lokalnych przedsiębiorców ze szkołami
- współpraca dużych firm ze szkołami
- działania networkingowe, stymulujące współpracę międzysektorową, zwłaszcza pomiędzy organizacjami i instytucjami a lokalnym biznesem

³⁹ Na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w okresie listopad/grudzień 2016 roku.

III. ANALIZA SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - duża ilość zabytków, w tym Kościół Pokoju, Katedra - ścisła zabudowa miasta, przyjazna struktura przestrzenna miasta - położenie geograficzne - bogata oferta kulturalna miasta - walory środowiska przyrodniczego i krajobrazowe - lokalni przedsiębiorcy - zróżnicowany profil działalności gospodarczej - tereny inwestycyjne Specjalnej Strefy Ekonomicznej - wyposażenie w infrastrukturę techniczną – gaz, energia, woda i kanalizacja - zasoby ludzkie i potencjał ludzki - szeroka oferta kształcenia zawodowego - łącznik do autostrady A-4 - sprawna komunikacja wewnętrzna - zasoby terenów pod inwestycje mieszkaniowe - współpraca w ramach Aglomeracji Wałbrzyskiej 	<ul style="list-style-type: none"> - starzenie się społeczeństwa, odpływ młodych ludzi - brak zaplecza koncertowego, brak sali widowiskowo-sportowej - niewystarczająca baza rekreacyjna - brak uczelni wyższych - słaba komunikacja z Wrocławiem - brak wystarczającej liczby parkingów - zdegradowana substancja mieszkaniowa - zdekapitalizowana infrastruktura miejska (podziemna) - brak pełnej oferty dla młodych, w zakresie zasobów mieszkaniowych, oferty pracy i spędzania wolnego czasu - niskie poczucie bezpieczeństwa - brak obwodnicy drogowej miasta - przeciętne walory inwestycyjne i słaba promocja - mała ilościowo kadra specjalistyczna, m.in. wśród lekarzy specjalistów
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - rozwój cyfryzacji, dostępność do Internetu - rozwój inwestycji infrastrukturalnych - zwiększenie bezpieczeństwa - rozwój działalności usługowych dla mieszkańców - rozwój turystyki i infrastruktury turystycznej - rozwój tras rowerowych w kierunku gór - rozwój mieszkalnictwa – tanie lokum dla młodych - budowa obwodnicy miasta - rozwój bazy sportowej - wysoki poziom edukacji - rozwój taniej bazy noclegowej i żywieniowej - promocja i rozwój lokalnych branż - częstsze połączenia z Wrocławiem - zwiększenie ilości turystów - aktywność młodych i seniorów - budowa hali widowiskowo-sportowej - stworzenie zaplecza mieszkaniowego oraz wypoczynkowego dla osób pracujących we Wrocławiu oraz dla mieszkańców Wrocławia - stworzenie kina studyjnego - rozwój bezpieczeństwa systemów informacyjno-komunikacyjnych - rozwój zrównoważonej mobilności miejskiej, w tym elektromobilności 	<ul style="list-style-type: none"> - malejąca liczba osób w wieku przed- i produkcyjnym - odpływ młodych ludzi - pogorszenie sytuacji materialnej ludności - brak rąk do pracy prostej - zwiększanie zjawiska bezdomności - niski poziom infrastruktury oraz wyposażenia w obszarze służby zdrowia - zakończenie działalności WSSE - spadek jakości wykonywanej pracy w branżach rzemieślniczych - marginalizacja subregionu - średni poziom zaufania, tożsamości i współpracy - częste zmiany w prawie

Analiza SWOT wskazuje wybór strategii agresywnej, z widoczną dominacją szans nad zagrożeniami oraz nieznaczną przewagą mocnych stron nad słabymi.

IV. MISJA I WIZJA

Misja służy określeniu wartości, jakie przyświecają Miastu do osiągnięcia projektowanej wizji w przyszłości. Misją jest:

MISJA

ŚWIDNICA DOBRYM MIEJSCEM DO ŻYCIA

Wsparcie każdego mieszkańca i zapewnienie mu pełnego rozwoju, komfortu życia i bezpieczeństwa oraz warunków do rozwoju przedsiębiorczości. Misja odnosi się również do wspólnych wartości, do tego, co może łączyć a nie dzielić mieszkańców, odnosi się do budowania wzajemnego zaufania, które jest niezbędnym warunkiem rozwoju życia gospodarczego i społecznego miasta.

Wizją określamy obraz Miasta Świdnicy, jaki jego mieszkańcy chcieliby widzieć w przyszłości. Wizja jest to stan, do którego dążymy, który powinniśmy zobaczyć na koniec realizacji Strategii Rozwoju

WIZJA

PRZEDSIĘBIORCZA I WSPÓŁPRACUJĄCA WSPÓLNOTA OPARTA NA TRADYCJI I OTWARTA NA ZMIANY

Wybrana wizja przedstawia obraz miasta Świdnicy, które wspiera ludzi, które przyciąga i daje zatrudnienie oraz wspiera biznes. Świdnica będzie ośrodkiem zrównoważonego rozwoju, wyróżniającym się wzrostem gospodarczym, społecznym i kulturowym funkcjonującym w zgodzie z uwarunkowaniami środowiska naturalnego.

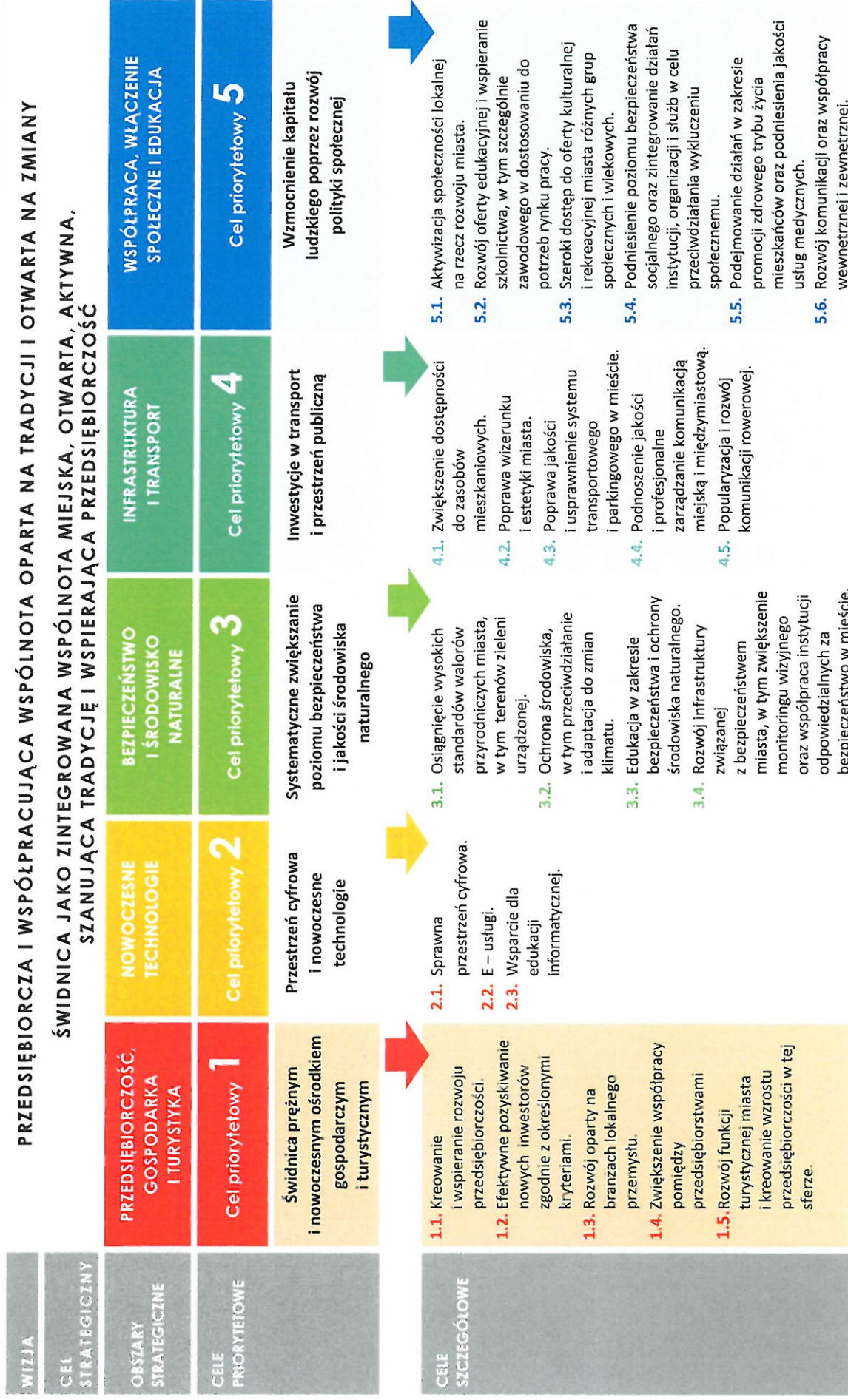
Świdnica to miasto otwarte na zmiany, bazujące na endogenicznym rozwoju przy poszanowaniu tradycyjnych wartości, w którym zachodzą ścisłe interakcje pomiędzy elementami kulturowymi, ekonomicznymi, historycznymi i społecznymi.

Siła i zdolność do wspólnego działania opartego na efektywnym komunikowaniu się i wzajemnym zaufaniu miejskiego środowiska stanowić będzie miarę konkurencyjności gospodarki i zapewni stabilny fundament na przyszłość.

Wysoka jakość życia i nowoczesna gospodarka, postrzegane jako rezultaty podejmowanych przedsięwzięć, będą najważniejszym czynnikiem budującym wizerunek i markę miasta wszechstronnego.

V. PLAN STRATEGICZNY

CEL PRIORYTETOWY

1

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ,
GOSPODARKA I TURYSTYKA

Świdnica prężnym i nowoczesnym ośrodkiem gospodarczym i turystycznym

Cel szczegółowy 1.1. Kreowanie i wspieranie rozwoju przedsiębiorczości

Kierunki działań w ramach celu obejmować będą kreowanie **rozwoju i wzmocnienia przedsiębiorczości w mieście** poprzez wsparcie organizacyjno-szkoleniowe przy jednoczesnym **promowaniu przedsiębiorczych postaw** wśród mieszkańców. Zagadnienia związane z przedsiębiorczością uwzględnione zostaną na wszystkich etapach edukacji, poprzez wzbogacenie tradycyjnych form kształcenia o nauczanie z wykorzystaniem metod aktywizujących i kształtujących techniki przedsiębiorczego myślenia, w tym m.in. organizację olimpiad wiedzy i konkursów. Dla realizacji celu podjęte zostaną działania mające za zadanie ułatwienie prowadzenia działalności gospodarczej na terenie miasta, m.in. poprzez zapewnienie dostępu do informacji o **źródłach kapitału** (fundusze pożyczkowe, fundusze poręczeń kredytowych, fundusze venture capital), **usług doradczych** oraz **szkoleniowych**. Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości zapewni ponadto **promowanie sukcesów** rodzimych przedsiębiorców.

- ▶ **Edukacja w zakresie przedsiębiorczości** na wszystkich etapach i wskazywanie **dobrych praktyk** dla przedsiębiorców.
- ▶ **Rozwój systemu usług wsparcia MŚP**, w tym zapewnienie dostępu do informacji o źródłach kapitału na preferencyjnych warunkach, usług doradczych oraz usług szkoleniowych.
- ▶ **Zwiększanie rozpoznawalności Świdnicy**, jako atrakcyjnego miejsca do prowadzenia biznesu oraz **promowanie sukcesów** rodzimych przedsiębiorców.

Cel szczegółowy 1.2. Efektywne pozyskiwanie nowych inwestorów zgodnie z określonymi kryteriami

Kierunki działań polegać będą na **kreowaniu inteligentnego planowania przestrzennego** miasta i jego obszaru funkcjonalnego. Ponadto określone zostaną działania **schematu przygotowywania terenów inwestycyjnych** oraz określone zostaną kryteria i zasady pozyskiwania i obsługi inwestorów oraz profesjonalne zarządzanie tymi terenami.

- ▶ **Kompleksowe przygotowanie terenów inwestycyjnych**, w tym planistyczne i wyposażenie w niezbędną infrastrukturę techniczną oraz efektywna ich **promocja**.
- ▶ Zapewnienie **kompleksowej obsługi inwestorów** oraz **pomoc w procesie inwestycyjnym**, we współpracy z jednostkami organizacyjnymi Urzędu Miejskiego, pozostałymi jednostkami administracji publicznej oraz instytucjami otoczenia biznesu i uczelniami wyższymi.
- ▶ Prowadzenie polityki wspierania inwestorów tworzących **nowe miejsca pracy**.

Cel szczegółowy 1.3. Rozwój oparty na branżach lokalnego przemysłu

Kierunki działań obejmować będą **wsparcie organizacyjne dla przedsięwzięć wspólnie realizowanych lub integrujących środowiska biznesowe** oraz podjęte zostaną **działania w zakresie doradztwa** w obszarze prowadzenia działalności gospodarczej, w tym eksportowej oraz usług oferowanych przez instytucje otoczenia biznesu.

- ▶ Wzrost poziomu przedsiębiorczości mieszkańców miasta, rozwój lokalnych MŚP.
- ▶ Promowanie **lokalnych przedsiębiorców** w regionie oraz wsparcie ich konkurencyjności.

Cel szczegółowy 1.4. Zwiększenie współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami

Kierunki działań w ramach celu obejmować będą **promowanie idei współpracy** przedsiębiorstw (w tym klastrów), jednostek naukowych, edukacyjnych i innych instytucji, celem uzyskania korzyści wynikających z **sieciowej współpracy** pomiędzy przedsiębiorstwami i otoczeniem naukowo-badawczym. Władze Miasta poprzez aktywną współpracę z przedsiębiorcami przyczynią się do konsolidacji i koordynacji inicjatyw.

- ▶ Konsolidacja środowisk przedsiębiorców oraz inspirowanie **struktur sieciowych**.
- ▶ **Integracja środowisk** samorządu terytorialnego, gospodarczego i zawodowego oraz osób, instytucji i organizacji.
- ▶ **Partycypacja** przedsiębiorstw w działaniach na rzecz miasta.

Cel szczegółowy 1.5. Rozwój funkcji turystycznej miasta i kreowanie wzrostu przedsiębiorczości w tej sferze

Kierunki działań obejmować będą wykorzystanie walorów kulturowych oraz potencjału położenia geograficznego miasta, w postaci bliskości atrakcyjnych terenów turystycznych oraz walorów środowiska przyrodniczego, dla **rozwoju funkcji turystycznej** miasta, w tym jako **zaplecza turystycznego regionu**. Działania obejmą m.in. stworzenie **koszyka produktów turystycznych** charakterystycznych i wyróżniających miasto oraz stwarzanie warunków dla rozwoju branży turystycznej i kreowanie wzrostu przedsiębiorczości w tej sferze. W tym zakresie istotna będzie **konsolidacja przedsięwzięć kulturalnych i turystycznych** w mieście, dająca szersze możliwości rozwoju przedsiębiorstw turystycznych i przemysłów kultury ze względu na większą dywersyfikację ich oferty. Rozwój infrastruktury i nowych form wypoczynku i rekreacji przyczyni się natomiast do rozszerzenia sezonu turystycznego na miesiące jesienno-zimowe i wczesnowiosenne.

- ▶ **Kreowanie i upowszechnianie wizerunku** Świdnicy jako atrakcyjnego kulturalnie i turystycznie ośrodka w kraju i za granicą oraz rozwój funkcji miasta jako **miejsca docelowego pobytu turystów krajowych i zagranicznych**.
- ▶ Wsparcie rozwoju **kluczowych kierunków turystyki** w mieście oraz stworzenie i rozwijanie **koszyka zintegrowanych produktów turystycznych**.
- ▶ Inicjowanie, koordynowanie i wspieranie działań na rzecz **współpracy pomiędzy organizacjami branży turystycznej** w obszarze miasta, regionu, kraju.
- ▶ **Rozwój i rozbudowa infrastruktury** w sferze kultury, turystyki oraz sportu i rekreacji atrakcyjnej dla wszystkich grup wiekowych mieszkańców i odwiedzających miasto turystów.
- ▶ Profesjonalne **zarządzanie obszarem turystyki** we współpracy z otoczeniem.
- ▶ Wspieranie rozwoju i promocja **turystyki**.

CEL PRIORYTETOWY**2****PRZESTRZEŃ CYFROWA
I NOWOCZESNE TECHNOLOGIE****Przestrzeń cyfrowa i nowoczesne technologie****Cel szczegółowy 2.1. Sprawna przestrzeń cyfrowa**

Stopniowe zapewnianie mieszkańcom Świdnicy **dostępu do sieci teleinformatycznych**. Rozwój miejskiej infrastruktury telekomunikacyjnej. Cyfryzacja, rozbudowa i udostępnianie poprzez utworzenie platform internetowych.

- ▶ **Zrównanie szans** w dostępie do przestrzeni cyfrowej dla mieszkańców i turystów poprzez działania infrastrukturalne.
- ▶ Przestrzeń cyfrowa społeczeństwa informacyjnego elastycznym i personalistycznym **kanalem komunikacji**.
- ▶ Wsparcie bezpieczeństwa **systemów informacyjno-komunikacyjnych**.
- ▶ Kreowanie miasta inteligentnego **Smart City** tworzonego w oparciu o **technologie ICT**

Cel szczegółowy 2.2. E - usługi

Kierunki działań w ramach celu obejmować będą zapewnienie **obsługi w instytucjach publicznych poprzez Internet**. Działania o charakterze projektowym i infrastrukturalnym – sprzętowym obejmą: e-administrację, e-szkolnictwo, e-monitoring i e-obsługę klienta. Monitorowanie zdarzeń, które mogą lub są zagrożeniem dla zdrowia, życia, mienia i środowiska.

- ▶ Rozwój **publicznych e-usług** oraz **systemów/platform teleinformatycznych** zdolnych do partnerstwa w ramach realizacji e – usług.
- ▶ Powszechna **digitalizacja** w instytucjach publicznych i dostępność do dokumentów, wniosków, formularzy itp. oraz możliwość rezerwacji, zakupu, wypożyczenia itp. poprzez Internet.
- ▶ Rozwój **inteligentnych sieci do zarządzania miastem**, w tym: gospodarki komunalnej, transportu.

Cel szczegółowy 2.3. Wsparcie dla edukacji informatycznej

Kształcenie umiejętności wykorzystywania przestrzeni cyfrowej wraz z budową potencjału zawodowego społeczeństwa informacyjnego. Przygotowanie mieszkańców do efektywnego i powszechnego wykorzystania narzędzi i rozwiązań oferowanych w ramach rozwoju przestrzeni cyfrowej. W tym celu niezbędne jest zapewnienie procesu edukacji społeczeństwa w zakresie wykorzystania nowoczesnych narzędzi. Kształcenie powinno obejmować całe społeczeństwo niezależnie od wieku.

- ▶ Ilościowe i jakościowe wzmocnienie programu edukacyjnego w obszarze informatycznym.
- ▶ Ograniczenie zjawiska wykluczenia cyfrowego w różnych środowiskach i grupach wiekowych oraz budowanie społeczeństwa informacyjnego sprawnie posługującego się nowymi technologiami.
- ▶ Wspomaganie zmian na rzecz kształcenia opartego o najnowsze technologie.

CEL PRIORYTETOWY **3** BEZPIECZEŃSTWO I ŚRODOWISKO NATURALNE

Systematyczne zwiększanie poziomu bezpieczeństwa i jakości środowiska naturalnego

Cel szczegółowy 3.1. Osiągnięcie wysokich standardów walorów przyrodniczych miasta, w tym terenów zieleni urządzonej

Kierunki działań obejmować będą rozwój terenów zieleni urządzonej, w tym zapewnienie dostępności do odpowiednio zagospodarowanych i wyposażonych terenów rekreacyjnych zgodnie z oczekiwaniami mieszkańców i turystów odwiedzających miasto. Podjęte inwestycje umożliwią mieszkańcom korzystanie w większym stopniu z walorów obszarów przyrodniczych na terenie miasta.

- ▶ Rewitalizacja przyrodnicza i funkcjonalna parków miejskich.
- ▶ Inwestycje w infrastrukturę rekreacyjną i biesiadną, uwzględniającą preferencje różnych grup wiekowych, w tym rodzin z małymi dziećmi.
- ▶ Rozwój i poprawa jakości terenów zieleni urządzonej, w tym zielonej infrastruktury
- ▶ Wykorzystanie rekreacyjnego potencjału rzeki Bystrzyca.

Cel szczegółowy 3.2. Ochrona środowiska, w tym przeciwdziałanie i adaptacja do zmian klimatu

Kierunki działań podejmowane w ramach tego celu priorytetowego mają za zadanie zachowanie i poprawę poziomu ochrony środowiska w mieście oraz przeciwdziałanie zmianom klimatu. Prowadzone w tym zakresie działania obejmować będą m.in. modernizację i rozwój infrastruktury technicznej oraz zmniejszenie narażenia mieszkańców miasta na oddziaływanie zanieczyszczeń powietrza, poprzez ograniczenie ich emisji. Mieszczą się tu również inwestycje i zmiany procedur mające na celu wzrost efektywności energetycznej i efektywniejsze jej wykorzystanie, m.in. poprzez termomodernizację budynków, zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Działania dostosowawcze do zmian klimatu obejmą natomiast przede wszystkim poprawę gospodarki wodno-ściekowej i gospodarki odpadami w mieście oraz rozwój terenów zielonych i promocję transportu zbiorowego.

- ▶ Modernizacja i rozwój infrastruktury technicznej (wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej) w celu poprawy jej efektywności i niezawodności funkcjonowania.
- ▶ Zmniejszenie poziomu zanieczyszczeń powietrza, w tym ograniczenie niskiej emisji oraz wzrost efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych i użyteczności publicznej.
- ▶ Zapobieganie powstawaniu nielegalnych wysypisk śmieci.
- ▶ Promocja i zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.
- ▶ Adaptacja obszarów zainwestowanych do pojawiających się ekstremalnych zjawisk pogodowych.
- ▶ Poprawa rozwiązań prowadzących do wzrostu retencji wody.

Cel szczegółowy 3.3. Edukacja w zakresie bezpieczeństwa i ochrony środowiska

Kierunki działań obejmą prowadzenie **edukacji ekologicznej** oraz upowszechnianie **idei ekorozwoju** mających na celu podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców.

- ▶ Prowadzenie **edukacji ekologicznej w zakresie bezpieczeństwa i ochrony środowiska naturalnego** zwiększających świadomość ekologiczną mieszkańców dla wszystkich grup wiekowych.
- ▶ Prowadzenie działań w zakresie **segregacji odpadów** na terenie miasta.
- ▶ Podniesienie wiedzy i umiejętności postępowania mieszkańców w sytuacji **zagrożeń zdrowia i życia**.
- ▶ **Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa** związanego z klęskami żywiołowymi, pożarami, katastrofami i wypadkami w infrastrukturze technicznej.

Cel szczegółowy 3.4. Rozwój infrastruktury związanej z bezpieczeństwem miasta,

Kierunki działań w zakresie poprawy bezpieczeństwa obejmować będą **rozwój infrastruktury związanej z bezpieczeństwem** miasta, w tym rozszerzenie obszarów objętych monitoringiem na terenie miasta, zakup sprzętu oraz pojazdów oraz rozwój współpracy wszystkich instytucji działających w **obszarze bezpieczeństwa** w mieście.

CEL PRIORYTETOWY 4 INFRASTRUKTURA I TRANSPORT

Inwestycje w transport i przestrzeń publiczną**Cel szczegółowy 4.1. Zwiększenie dostępności do zasobów mieszkaniowych**

Podejmowane kierunki działań obejmować będą **stworzenie warunków dla rozwoju mieszkalnictwa** wielorodzinnego i jednorodzinnego na terenie miasta oraz zwiększenia efektywności gospodarowania istniejącymi zasobami mieszkaniowymi, w tym:

- ▶ **Zwiększenie dostępności do zasobów mieszkaniowych**, w tym poprzez zwiększenie powierzchni terenów przeznaczonych pod mieszkalnictwo.
- ▶ **Usprawnienie procesu zarządzania mieniem komunalnym**, w tym wzrost racjonalności wykorzystania zasobów komunalnych i socjalnych poprzez zapewnienie czytelnych zasad przyznawania mieszkań socjalnych i komunalnych.
- ▶ Zwiększanie zasobów mieszkań komunalnych, socjalnych i chronionych.
- ▶ Wspieranie systemu **budownictwa społecznego**.

Cel szczegółowy 4.2. Poprawa wizerunku i estetyki miasta

W celu poprawy wizerunku i estetyki miasta przewiduje się następujące kierunki działań:

- ▶ **Rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich**, w tym zabudowy śródmiejskiej oraz obszarów przemysłowych.
- ▶ Podnoszenie **jakości przestrzeni publicznych**, w tym nadawanie jej cech społecznych i integrujących oraz likwidacja barier architektonicznych dla niepełnosprawnych.
- ▶ Podniesienie poziomu **estetyki miasta**, w tym poprzez dbałość o ład przestrzenny i detale architektoniczne.
- ▶ **Poprawa stanu czystości i porządku**, w tym poprzez zwiększenie efektywności funkcjonowania służb utrzymania czystości.

Cel szczegółowy 4.3. Poprawa jakości i usprawnienie systemu transportowego i parkingowego w mieście

W ramach realizacji celu podejmowane będą działania dążące do zapewnienia wysokiej **sprawności systemu transportowego i parkingowego**, w tym zapewnienie odpowiedniej przepustowości oraz płynności ruchu. Kierunki działań realizowane w ramach tego celu obejmą m.in.:

- ▶ Działania na rzecz budowy południowego odcinka **obwodnicy Świdnicy**.
- ▶ **Poprawa jakości** istniejących dróg i ciągów pieszych.
- ▶ Usprawnienie systemu parkingowego, w tym zwiększenie liczby **miejsc parkingowych**.

Cel szczegółowy 4.4. Podnoszenie jakości i profesjonalne zarządzanie komunikacją miejską i międzymiastową

Kierunki działań obejmować będą wprowadzenie inteligentnych rozwiązań w zakresie mobilności w obszarze funkcjonalnym miasta w tym **kompleksowe zarządzanie transportem zbiorowym**, polegające na dostosowaniu komunikacji do potrzeb użytkowników, stworzeniu **powszechnie dostępnej informacji pasażerskiej** oraz rozwoju **niskoemisyjnego transportu zbiorowego**. Podniesienie atrakcyjności transportu zbiorowego dla mieszkańców, poprzez zwiększenie efektywności zarządzania transportem zbiorowym oraz sprawności przemieszczania się i przejrzystość systemu dla pasażerów z wykorzystaniem systemu zarządzania opartym na zaawansowanych rozwiązaniach telematycznych, uczyni go bardziej konkurencyjnym wobec samochodów prywatnych, przyczyniając się tym samym do ograniczenia obciążenia układu ulicznego. Dodatkowo wprowadzenie **niskoemisyjnego transportu zbiorowego** przyczyni się do poprawy jakości powietrza w mieście.

- ▶ Wspieranie działań na rzecz **poprawy zewnętrznej dostępności transportowej**, w tym w szczególności kolejowej
- ▶ Stworzenie powszechnie dostępnego **systemu informacji pasażerskiej**, w tym wykorzystanie zaawansowanych systemów telematycznych.
- ▶ Rozwój **niskoemisyjnego transportu zbiorowego**.

Cel szczegółowy 4.5. Popularyzacja i rozwój komunikacji rowerowej

Kierunki działań obejmować będą m.in.:

- ▶ Popularyzacja **ruchu rowerowego** w mieście.
- ▶ Zwiększenie ilości **dróg rowerowych** w mieście.
- ▶ Utworzenie **spójnego systemu tras rowerowych** z otoczeniem.

CEL PRIORYTETOWY**5****WSPÓŁPRACA, WŁĄCZENIE SPOŁECZNE I EDUKACJA****Wzmocnienie kapitału ludzkiego poprzez rozwój polityki społecznej****Cel szczegółowy 5.1. Aktywizacja społeczności lokalnej na rzecz rozwoju miasta**

Kierunki działań w ramach celu obejmować będą działania na rzecz zwiększenia aktywności mieszkańców, rozwoju tożsamości lokalnej oraz poprawy sytuacji demograficznej, zwiększenie liczby młodych ludzi pozostających oraz osiedlających się w mieście:

- ▶ Systematyczna **współpraca z/ i pomiędzy** organizacjami pozarządowymi.
- ▶ Wzmacnianie **tożsamości lokalnej** mieszkańców miasta.
- ▶ Kontynuacja **Budżetu Partycypacyjnego**.
- ▶ Wspieranie **ekonomii społecznej**.
- ▶ Inicjowanie **aktywności lokalnej**.
- ▶ **Wspieranie rodziny** w jej rozwoju i funkcjach społecznych.
- ▶ Stworzenie preferencji dla **młodych osób osiedlających się i podejmujących pracę** w mieście.
- ▶ **Aktywizacja młodych osób** w kierunku pracy w organizacjach pozarządowych oraz utworzenie miejskiego wolontariatu.

Cel szczegółowy 5.2. Rozwój oferty edukacyjnej oraz wspieranie szkolnictwa, w tym szczególnie zawodowego w dostosowaniu do potrzeb rynku pracy

Kierunki działań w ramach celu obejmować będą m.in.:

- ▶ Działania wpływające na podnoszenie poziomu **wykształcenia i kwalifikacji** mieszkańców, w tym w szczególności ludzi młodych.
- ▶ Współpraca przedsiębiorców, szkół wyższych i placówek oświatowych w celu stworzenia **nowoczesnego systemu edukacji** na terenie Świdnicy, w tym tworzenia nowych kierunków kształcenia.
- ▶ Tworzenie **oferty edukacji ekonomicznej, obywatelskiej, ekologicznej, społecznej i cyfrowej** dla osób w różnym wieku.

Cel szczegółowy 5.3. Szeroki dostęp do oferty kulturalnej i rekreacyjnej miasta różnych grup społecznych i wiekowych

Kierunki działań w ramach celu obejmować będą m.in.:

- ▶ Budowa i modernizacja **obiektów sportowych** i rekreacyjnych.
- ▶ Programy wspierające **powszechny charakter uprawiania sportu**.
- ▶ Inicjowanie działań w zakresie **kultury i edukacji** na osiedlach mieszkaniowych.

Cel szczegółowy 5.4. Podniesienie poziomu bezpieczeństwa socjalnego oraz zintegrowanie działań instytucji, organizacji służb w celu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu

Kierunki działań w ramach celu obejmować będą m.in.:

- ▶ **Aktywizacja zawodowa** osób bezrobotnych.
- ▶ Rozwinięcie **usług opiekuńczych** dla osób starszych, chorych i niepełnosprawnych.
- ▶ Zmniejszenie zjawiska marginalizacji i wykluczenia osób starszych oraz osób z niepełnosprawnością.
- ▶ **Współpraca** przedstawicieli pozarządowych podmiotów w celu systemowego i jednostkowego rozwiązywania problemów związanych z włączeniem społecznym.
- ▶ Programy przeciwdziałające rozwarstwieniu społecznemu oraz zmniejszeniu zjawisk bezdomności, patologii i uzależnień.

Cel szczegółowy 5.5. Promocja zdrowego trybu życia mieszkańców oraz podniesienie jakości i dostępności do usług medycznych

Kierunki działań w ramach celu obejmować będą m.in.:

- ▶ Działania na rzecz **poprawy jakości i dostępności usług medycznych**.
- ▶ Podniesienie **świadomości prozdrowotnej** wśród mieszkańców, w tym kontynuacja działań prozdrowotnych i profilaktycznych.

Cel szczegółowy 5.6. Rozwój komunikacji oraz współpracy wewnętrznej i zewnętrznej

Komunikacja oraz współpraca wewnętrzna i zewnętrzna stanowią podstawę sprawnego funkcjonowania miejskiej społeczności. **Rozwój i wsparcie partycypacji społecznej** w zarządzaniu miastem pozwoli mieszkańcom, organizacjom i innym podmiotom, na które wpłyną działania władzy publicznej, na **współdecydowanie** o istotnych dla nich sprawach. Włączenie mieszkańców, organizacji pozarządowych i wszystkich innych środowisk w **proces konsultowania** decyzji władz publicznych pozwoli na lepsze dostosowanie działań do ich oczekiwań. Zapewnienie **pełnego dostępu do informacji** dotyczących funkcjonowania miasta pozwoli na **transparentne zarządzanie** i większą świadomość mieszkańców w zakresie działań prowadzonych na terenie miasta.

- ▶ Wsparcie i rozwój **partycypacji mieszkańców** w zarządzaniu miastem, w tym **partycypacyjny proces** tworzenia dokumentów strategicznych i programowych miasta.
- ▶ Organizacja cyklicznych i powszechnych **spotkań z mieszkańcami**, w tym **konsultacji społecznych**.
- ▶ Zwiększenie ilościowe i jakościowe komunikacji wewnętrznej i zewnętrznej.
- ▶ Wypracowanie skutecznych narzędzi i form **informacji i komunikacji z mieszkańcami**, w tym również alternatywnych do Internetu.
- ▶ Wprowadzenie **zasady partnerstwa**.
- ▶ **Intensyfikacja współpracy** pomiędzy instytucjami, organizacjami i mieszkańcami oraz podobnymi podmiotami działającymi w Aglomeracji Wałbrzyskiej oraz całym regionie.

VI. ZADANIA

Lp.	Zadanie	Termin realizacji	Źródło finansowania
CEL PRIORYTETOWY 1.			
1.1. Krewanie i wspieranie rozwoju przedsiębiorczości			
1.1.1.	Wsparcie organizacyjne i szkoleniowe w zakresie promowania postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców oraz pobudzających ją inicjatyw, w tym m.in. olimpiad, konkursów i upowszechnianie dobrych praktyk.	2017-2023 lata późniejsze	– Fundusze pomocowe krajowe i europejskie
1.1.2.	Uwzględnienie zagadnień związanych z przedsiębiorczością w ramach zajęć szkolnych, w tym wzbogacanie tradycyjnych metod i form kształcenia o nauczanie z wykorzystaniem metod aktywizujących i kształtujących techniki przedsiębiorczego myślenia.	2017-2023 lata późniejsze	– Fundusze pomocowe krajowe i europejskie
1.1.3.	Tworzenie sprzyjających warunków do prowadzenia działalności gospodarczej na terenie miasta.	2017-2023 lata późniejsze	– Kapitał inwestycyjny przedsiębiorców
1.1.4.	Rozwój inicjatyw wspierających MŚP.	2017-2023 lata późniejsze	– Środki publiczne
1.1.5.	Wsparcie dla młodych osób chcących rozpocząć oraz prowadzących działalność gospodarczą.	2017-2023 lata późniejsze	– inne
1.1.6.	Promowanie działalności lokalnych przedsiębiorców.	2017-2023 lata późniejsze	– inne
1.2. Efektywne pozyskiwanie nowych inwestorów zgodnie z określonymi kryteriami			
1.2.1.	Kompleksowe przygotowanie planistyczne i infrastrukturalne terenów inwestycyjnych na obszarze miasta oraz efektywna ich promocja.	2017-2023 lata późniejsze	– Fundusze pomocowe krajowe i europejskie
1.2.2.	Zapewnienie profesjonalnej i zindywidualizowanej obsługi potencjalnych i działających już w mieście przedsiębiorców.	2017-2023 lata późniejsze	– Kapitał inwestycyjny przedsiębiorców
1.2.3.	Prowadzenie aktywnych działań ukierunkowanych na pozyskanie inwestorów zewnętrznych.	2017-2023 lata późniejsze	– Środki publiczne
1.2.4.	Kontynuowanie przyjaznej polityki dla inwestorów tworzących nowe miejsca pracy.	2017-2023 lata późniejsze	– inne
1.2.5.	Zwiększanie rozpoznawalności Świdnicy, jako atrakcyjnego miejsca do prowadzenia biznesu.	2017-2023 lata późniejsze	– inne
1.3. Rozwój oparty na branżach lokalnego przemysłu			
1.3.1.	Intensyfikacja działań na rzecz rozwoju i promocji inwestorów lokalnych.	2017-2023 lata późniejsze	– Fundusze pomocowe krajowe i europejskie
1.3.2.	Wspieranie doradztwa w zakresie prowadzenia i rozwoju działalności eksportowej.	2017-2023 lata późniejsze	– Kapitał inwestycyjny przedsiębiorców
			– Środki publiczne
			– Inne

Lp.	Zadanie	Termin realizacji	Źródło finansowania
1.4. Zwiększenie współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami			
1.4.1.	Wsparcie inicjatyw umożliwiających rozwój współpracy pomiędzy świdnickimi firmami (np. klastry).	2017-2023 i lata późniejsze	– Fundusze pomocowe krajowe i europejskie
1.4.2.	Wsparcie organizacyjne, szkoleniowe i promocyjne oraz realizacja wspólnych przedsięwzięć integrujących środowisko przedsiębiorców.	2017-2023 i lata późniejsze	– Kapitał inwestycyjny przedsiębiorców
1.4.3.	Zaangażowanie przedsiębiorców w działania na rzecz miasta.	2017-2023 i lata późniejsze	– Środki publiczne – inne
1.5. Rozwój funkcji turystycznej miasta i kreowanie wzrostu przedsiębiorczości w tej sferze			
1.5.1.	Opracowanie koncepcji, realizacja i efektywna promocja zintegrowanych produktów turystycznych wyróżniających miasto.	2017-2023 i lata późniejsze	
1.5.2.	Wsparcie rozwoju kluczowych kierunków turystyki w mieście, w tym kulturowej, tematycznej, weekendowej, dziecięcej, eventowej, miejskiej i sportowej, opartych na dziedzictwie kulturowym, położeniu geograficznym i walorach przyrodniczych miasta.	2017-2023 i lata późniejsze	
1.5.3.	Wykreowanie i promocja lokalnych produktów, w tym m.in. pierników, piwa, wina, majonezu oraz dziczyzny, w tym również poprzez organizację konkursów i zlotów (np. koneserów piwa).	2017-2023 i lata późniejsze	
1.5.4.	Utworzenie wspólnych produktów markowych w ramach Aglomeracji Wałbrzyskiej.		
1.5.5.	Rozwój zróżnicowanej, całorocznej oferty rekreacyjnej i sportowej dla mieszkańców i turystów, dostosowanej do wszystkich grup wiekowych, w tym rozwój nowych form wypoczynku i rekreacji, pozwalających na rozszerzenie sezonu turystycznego na miesiące jesienno-zimowe i wczesnowiosenne.	2017-2023 i lata późniejsze	– Fundusze pomocowe krajowe i europejskie
1.5.6.	Kreowanie i promowanie cyklicznych przedsięwzięć kulturalnych i turystycznych o prestiżowym znaczeniu ponadregionalnym, w tym imprezy integrującej mieszkańców Aglomeracji Wałbrzyskiej.	2017-2023 i lata późniejsze	– Fundusze pomocowe krajowe i europejskie
1.5.7.	Wzmocnienie funkcji turystycznej starówki świdnickiej.	2017-2023 i lata późniejsze	– Kapitał inwestycyjny przedsiębiorców
1.5.8.	Inicjowanie, koordynowanie i prowadzenie działań na rzecz współpracy środowisk samorządu terytorialnego, gospodarczego i zawodowego oraz osób, instytucji i organizacji zainteresowanych rozwojem turystycznym miasta, w tym współpracy świdnickich operatorów turystyki, właścicieli obiektów gastronomicznych i hotelowych oraz realizatorów projektów wzbogacających ofertę turystyczną.	2017-2023 i lata późniejsze	– Środki publiczne
1.5.9.	Poprawa wykorzystania świdnickich obiektów sportowych oraz organizacja wydarzeń sportowo-rekreacyjnych i masowych imprez.	2017-2023 i lata późniejsze	– inne
1.5.10.	Wspieranie form turystycznego zagospodarowania obiektów dziedzictwa kulturowego, przy możliwie maksymalnym zachowaniu ich pierwotnej architektury i funkcji.	2017-2023 i lata późniejsze	
1.5.11.	Stworzenie spójnego systemu i rozwój szlaków turystycznych na terenie miasta i w najbliższej okolicy (piesze, rowerowe, itp.).	2017-2023 i lata późniejsze	
1.5.12.	Prowadzenie aktywnych działań ukierunkowanych na pozyskanie inwestorów zewnętrznych w obszarze turystyki.	2017-2023 i lata późniejsze	
1.5.13.	Rozwój centrum informacji turystycznej i kulturalnej miasta.	2017-2023 i lata późniejsze	
1.5.14.	Wsparcie i promocja dla istniejących przedsiębiorstw i lokalnych animatorów w obszarze turystyki.	2017-2023 i lata późniejsze	
1.5.15.	Kreowanie i promocja nowych wzorców spędzania czasu wolnego na terenie miasta związanych z turystyką i rekreacją.	2017-2023 i lata późniejsze	

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA ŚWIDNICA NA LATA 2017-2023

Lp.	Zadanie	Termin realizacji	Źródło finansowania
1.5.16.	Uczestnictwo w krajowych i międzynarodowych targach, wizytacjach i spotkaniach turystycznych.	2017-2023 i lata późniejsze	
1.5.17.	Współpraca z organizacjami turystycznymi w zakresie rozwoju gospodarki turystycznej i promocji walorów turystycznych miasta oraz całego Przedgórza Sudeckiego i Sudetów Środkowych.	2017-2023 i lata późniejsze	
CEL PRIORYTETOWY 2.			
2.1. Sprawna przestrzeń cyfrowa			
2.1.1.	Zwiększenie szans korzystania z przestrzeni cyfrowej przez mieszkańców i turystów poprzez działania infrastrukturalne.	2017-2023 i lata późniejsze	Fundusze pomocowe krajowe i europejskie
2.1.2.	Rozwój inteligentnych sieci do zarządzania miastem.	2017-2023 i lata późniejsze	Środki własne
2.1.3.	Zapewnienie bezpieczeństwa systemów informacyjno-komunikacyjnych.	2017-2023 i lata późniejsze	użytkowników
2.1.4.	Kreowanie miasta inteligentnego Smart City tworzonego w oparciu o technologie ICT.	2017-2023 i lata późniejsze	Środki publiczne i inne
2.2. E – usługi			
2.2.1.	Rozwój publicznych e-usług.	2017-2023 i lata późniejsze	Fundusze pomocowe krajowe i europejskie
2.2.2.	Rozwój systemów i platform teleinformatycznych zdolnych do partnerstwa w ramach realizacji e – usług.	2017-2023 i lata późniejsze	Środki własne
2.2.3.	Powszechna digitalizacja w instytucjach publicznych i dostępność do dokumentów, wniosków, formularzy itp., a także możliwość rezerwacji, zakupu, wypożyczenia itp. poprzez Internet.	2017-2023 i lata późniejsze	użytkowników
			Środki publiczne i inne
2.3. Wsparcie dla edukacji informatycznej			
2.3.1.	Ilościowe i jakościowe wzmocnienie programu edukacyjnego w obszarze informatycznym.	2017-2023 i lata późniejsze	Fundusze pomocowe krajowe i europejskie
2.3.2.	Upowszechnianie wiedzy informatycznej we wszystkich grupach wiekowych, ograniczenie zjawiska wykluczenia cyfrowego.	2017-2023 i lata późniejsze	Środki własne
2.3.3.	Wsparcie kształcenia opartego o najnowsze technologie.	2017-2023 i lata późniejsze	użytkowników
			Środki publiczne i inne
CEL PRIORYTETOWY 3.			
3.1. Osiągnięcie wysokich standardów walorów przyrodniczych miasta, w tym terenów zieleni urządzonej			
3.1.1.	Modernizacja i wyposażenie w infrastrukturę parków miejskich, w tym zapewnienie w nich bezpieczeństwa i utrzymanie infrastruktury.	2017-2023 i lata późniejsze	Fundusze pomocowe
3.1.2.	Uporządkowanie terenów zielonych w pasach drogowych z uwzględnieniem walorów estetycznych (np. zielenń wysoka i niska, kwiaty).	2017-2023 i lata późniejsze	

Lp.	Zadanie	Termin realizacji	Źródło finansowania
3.1.3	Rozwój zielonej infrastruktury oraz wsparcie w tworzeniu jej elementów, takich jak: zielone dachy, parki, ogrody wertykalne, czy innowacyjne rozwiązania jak np. wooneyfy z towarzyszącą im zielenią.	2017-2023 i lata późniejsze	krajowe i europejskie
3.1.4.	Zagospodarowanie i uporządkowanie nabrzeży i koryt rzecznych oraz wyposażenie ich w infrastrukturę rekreacyjną, piknikową i turystyczną.	2017-2023 i lata późniejsze	Środki publiczne Fundusz Ochrony Środowiska
3.1.5.	Prowadzenie systematycznego nadzoru w zakresie zarządzania zielenią miejską.	2017-2023 i lata późniejsze	Środki własne instytucji zajmujących się bezpieczeństwem i ochroną środowiska i inne
3.2. Ochrona środowiska, w tym przeciwdziałanie i adaptacja do zmian klimatu			
3.2.1.	Modernizacja sieci mediów takich jak woda, kanalizacja, gaz i centralnego ogrzewania.	2017-2023 i lata późniejsze	Fundusze pomocowe krajowe i europejskie
3.2.2.	Rozbudowa miejskiej sieci ciepłowniczej – zwiększenie liczby odbiorców podłączonych do sieci z jednoczesną eliminacją źródeł ciepła powodujących zanieczyszczenia.	2017-2023 i lata późniejsze	Środki publiczne Fundusz Ochrony Środowiska
3.2.3.	Wymiana źródeł ciepła w obiektach użyteczności publicznej na przyjazne środowisku.	2017-2023 i lata późniejsze	Środki własne instytucji
3.2.4.	Zastosowanie instrumentów wsparcia przy wymianie tradycyjnych źródeł ogrzewania na ekologiczne w lokalach mieszkalnych, w tym w szczególności budynków zlokalizowanych w obszarach miasta poza zasięgiem miejskiej sieci ciepłowniczej, gdzie dofinansowaniem objęte będą mogły być między innymi: kotły gazowe, źródła wykorzystujące energię odnawialną oraz pompy ciepła.	2017-2023 i lata późniejsze	zajmujących się bezpieczeństwem i ochroną środowiska i inne
3.2.5.	Poprawa efektywności energetycznej i termomodernizacja budynków użyteczności publicznej i mieszkalnych.	2017-2023 i lata późniejsze	zajmujących się bezpieczeństwem i ochroną środowiska i inne
3.2.6.	Promowanie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.	2017-2023 i lata późniejsze	zajmujących się bezpieczeństwem i ochroną środowiska i inne
3.2.7.	Modernizacja systemu oświetlenia miasta, w tym wymiana na energooszczędne.	2017-2023 i lata późniejsze	zajmujących się bezpieczeństwem i ochroną środowiska i inne
3.2.8.	Dostosowanie się do zmian klimatycznych, w tym kontynuacja adaptacji obszarów miejskich do pojawiających się ekstremalnych zjawisk pogodowych.	2017-2023 i lata późniejsze	zajmujących się bezpieczeństwem i ochroną środowiska i inne
3.3. Edukacja w zakresie bezpieczeństwa i ochrony środowiska naturalnego			
3.3.1.	Kontynuowanie działań promujących segregację odpadów w szkołach.	2017-2023 i lata późniejsze	Fundusze pomocowe krajowe
3.3.2.	Kreowanie postaw proekologicznych poprzez organizowanie konkursów, spotkań i gier interaktywnych.	2017-2023 i lata późniejsze	Środki publiczne Fundusz Ochrony Środowiska
3.3.3.	Kontynuowanie rozwoju edukacji ekologicznej poprzez budowę tablic i ścieżek edukacyjnych w parkach.	2017-2023 i lata późniejsze	Środki własne instytucji
3.3.4.	Kontynuowanie oznaczania drzew w celu zwiększenia wrażliwości przyrodniczej.	2017-2023 i lata późniejsze	zajmujących się bezpieczeństwem i ochroną środowiska i inne
3.3.5.	Kontynuowanie organizacji oraz uczestnictwa w spotkaniach, konferencjach plenarnych i warsztatowych w zakresie ochrony środowiska i zieleni miejskiej oraz udział w krajowych i europejskich inicjatywach na rzecz ekologii miast.	2017-2023 i lata późniejsze	zajmujących się bezpieczeństwem i ochroną środowiska i inne

Lp.	Zadanie	Termin realizacji	Źródło finansowania
3.4. Rozwój infrastruktury związanej z bezpieczeństwem miasta, w tym zwiększenie monitoringu wizyjnego oraz współpraca instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo w mieście			
3.4.1.	Rozwój inteligentnego systemu monitoringu, w tym między innymi wsparcie go poprzez zakup dronów.	2017-2023 i lata późniejsze	Fundusze pomocowe krajowe i europejskie
3.4.2.	Zakup nowej floty samochodowej z oprzyrządowaniem dla Straży Miejskiej.	2017-2023 i lata późniejsze	Środki publiczne Fundusz Ochrony Środowiska
			Środki własne instytucji zajmujących się bezpieczeństwem i ochroną środowiska i inne
CEL PRIORYTETOWY 4.			
4.1. Zwiększenie dostępności do zasobów mieszkaniowych			
4.1.1.	Wskazanie i przygotowanie infrastrukturalne oraz organizacyjno-prawne terenów pod budownictwo mieszkaniowe.	2017-2023 i lata późniejsze	
4.1.2.	Pobudzenie rynku mieszkaniowego zgodnie z planami zagospodarowania przestrzennego i kierunkami rozwoju miasta, w tym w szczególności uzupełnianie zabudowy śródmieścia.	2017-2023 i lata późniejsze	Fundusze pomocowe krajowe i europejskie
4.1.3.	Zapewnienie atrakcyjnych zasobów mieszkań komunalnych, socjalnych i chronionych, w tym poprzez przekształcenia i podnoszenie standardu już istniejących.	2017-2023 i lata późniejsze	Środki publiczne
4.1.4.	Wspieranie systemu budownictwa społecznego.	2017-2023 i lata późniejsze	
4.2. Poprawa wizerunku i estetyki miasta			
4.2.1.	Rewitalizacja i rewoloryzacja zdegradowanych obszarów.	2017-2023 i lata późniejsze	
4.2.2.	Modernizacja zdekaptalizowanej zabudowy, w tym budynków komunalnych, z dbałością o detale architektoniczne.	2017-2023 i lata późniejsze	
4.2.3.	Wspieranie ochrony obiektów zabytkowych i krajobrazu kulturowego.	2017-2023 i lata późniejsze	
4.2.4.	Opracowywanie i aktualizowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.	2017-2023 i lata późniejsze	Fundusze pomocowe krajowe i europejskie
4.2.5.	Opracowanie i wdrożenie programu edukacyjnego oraz systemu motywacji dla mieszkańców w zakresie dbałości o estetykę wspólnej przestrzeni.	2017-2023 i lata późniejsze	Środki publiczne
4.2.6.	Realizacja polityki reklamowej miasta.	2017-2023 i lata późniejsze	
4.2.7.	Opracowanie i wdrożenie sprawnego systemu oczyszczania miasta i egzekwowania utrzymania czystości.	2017-2023 i lata późniejsze	
4.2.8.	Podnoszenie jakości przestrzeni publicznych jako atrakcyjnych, wyposażonych w różnorodne udogodnienia i przyjaznych wszystkim grupom mieszkańców.	2017-2023 i lata późniejsze	

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA ŚWIDNICA NA LATA 2017-2023

Lp.	Zadanie	Termin realizacji	Źródło finansowania
4.2.9.	Niwelowanie barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych i starszych, w tym w szczególności na styku przestrzeni publicznych, atrakcji turystycznych i obiektów usługowych.	2017-2023 lata późniejsze	
4.3. Poprawa jakości i usprawnienie systemu transportowego i parkingowego w mieście			
4.3.1.	Lobbowanie na rzecz budowy południowego odcinka obwodnicy drogowej Świdnicy.	2017-2023 lata późniejsze	Fundusze pomocowe krajowe
4.3.2.	Remont i modernizacja zdekapitalizowanych dróg, chodników i ciągów pieszo-jezdnych oraz likwidacja braków w ich wyposażeniu.	2017-2023 lata późniejsze	Środki europejskie i europejskie
4.3.3.	Zwiększenie liczby miejsc parkingowych.	–	–
4.3.3.	Zwiększenie liczby miejsc parkingowych.	–	–
4.4.	Podnoszenie jakości i profesjonalne zarządzanie komunikacją miejską i międzymiastową		
4.4.1.	Usprawnienie transportu kolejowego poprzez lobbowanie o częstsze połączenia miejsc o istotnym znaczeniu dla rynku pracy, w tym w szczególności z Wrocławiem.	2017-2023 lata późniejsze	
4.4.2.	Lobbowanie na rzecz reaktywacji kolei na trasie Wrocław – Jedlina.	2017-2023 lata późniejsze	Fundusze pomocowe krajowe
4.4.3.	Wspieranie działań na rzecz rewitalizacji odcinka kolejowego Jaworzyna Śląska – Świdnica z bezpośrednim torem do Wrocławia.	2017-2023 lata późniejsze	krajowe i europejskie
4.4.4.	Współpraca w ramach Aglomeracji Wałbrzyskiej w celu uzyskania spójności transportowej.	2017-2023 lata późniejsze	–
4.4.5.	Rozwój niskoemisyjnego taboru miejskiego.	2017-2023 lata późniejsze	–
4.4.6.	Wprowadzenie inteligentnych rozwiązań w zakresie mobilności.	2017-2023 lata późniejsze	–
4.5.	Popularyzacja i rozwój komunikacji rowerowej		
4.5.1.	Budowa i rozwój dróg rowerowych i pieszych wraz z oznakowaniem.	2017-2023 lata późniejsze	
4.5.2.	Dostosowanie ciągów komunikacyjnych do potrzeb ruchu rowerowego.	2017-2023 lata późniejsze	Fundusze pomocowe krajowe
4.5.3.	Realizacja programów edukacyjnych dla dzieci i młodzieży w zakresie ruchu rowerowego.	2017-2023 lata późniejsze	i europejskie
4.5.4.	Opracowanie i realizacja spójnego systemu dróg i tras rowerowych we współpracy z sąsiednimi samorządami, w tym gminami Aglomeracji Wałbrzyskiej.	2017-2023 lata późniejsze	–
4.5.5.	Poszerzenie miejskiej wypożyczalni rowerów i zwiększenie ilości stojaków.	2017-2023 lata późniejsze	–
CEL PRIORYTETOWY 5.			
5.1.	Aktywizacja społeczności lokalnej na rzecz rozwoju miasta		
5.1.1.	Wspieranie działań obywatelskich i partnerstw lokalnych m.in. poprzez kontynuację budżetu partycypacyjnego.	2017-2023 lata późniejsze	Fundusze pomocowe krajowe
5.1.2.	Delegowanie zadań i projektów na rzecz organizacji pozarządowych i ruchów miejskich.	2017-2023 lata późniejsze	krajowe i europejskie
5.1.3.	Wspieranie pozyskiwania zewnętrznych środków finansowych dla organizacji pozarządowych przez Centrum Organizacji Pozarządowych.	2017-2023 lata późniejsze	

Lp.	Zadanie	Termin realizacji	Źródło finansowania
5.1.4.	Poprawa warunków lokalowych dla organizacji pozarządowych.	2017-2023 i lata późniejsze	– Środki publiczne
5.1.5.	Opracowanie i wdrożenie polityki współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność społeczną użyteczną.	2017-2023 i lata późniejsze	– inne
5.1.6.	Stworzenie miejsc spotkań i aktywnego spędzania czasu.	2017-2023 i lata późniejsze	
5.1.7.	Realizacja działań ograniczających zjawisko spadku liczby ludności w mieście (realizacja programu: Zostań z nami!)	2017-2023 i lata późniejsze	
5.1.8.	Opracowanie i wdrożenie kolejnych zachęt i ułatwień dla rodzin przy uwzględnieniu możliwości budżetowych miasta.	2017-2023 i lata późniejsze	
5.1.9.	Opracowanie i realizacja polityki senioralnej w mieście.	2017-2023 i lata późniejsze	
5.2. Rozwój oferty edukacyjnej i wspieranie szkolnictwa, w tym szczególnie zawodowego w dostosowaniu do potrzeb rynku pracy			
5.2.1.	Poszerzenie oferty kształcenia pozaformalnego dla dorosłych.	2017-2023 i lata późniejsze	– Fundusze pomocowe krajowe i europejskie
5.2.2.	Współpraca przedsiębiorców, szkół wyższych i placówek oświatowych w celu uatrakcyjnienia i podniesienia jakości systemu edukacji na terenie miasta.	2017-2023 i lata późniejsze	– Środki publiczne
5.2.3.	Zapraszanie do szkół przedsiębiorców prezentujących dobre praktyki.	2017-2023 i lata późniejsze	– inne
5.3. Szeroki dostęp do oferty kulturalnej i rekreacyjnej miasta różnych grup społecznych i wiekowych			
5.3.1.	Poszerzenie i podniesienie jakości oferty kulturalnej na terenie miasta i skuteczna jej promocja.	2017-2023 i lata późniejsze	– Fundusze pomocowe krajowe
5.3.2.	Inicjowanie działań w zakresie kultury i edukacji na osiedlach mieszkaniowych.	2017-2023 i lata późniejsze	– i europejskie
5.3.3.	Wspieranie ruchów amatorskich.	2017-2023 i lata późniejsze	– Środki publiczne
5.3.4.	Współuczestnictwo interesariuszy w tworzeniu oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej.	2017-2023 i lata późniejsze	– inne
5.3.5.	Rozwój infrastruktury w obszarze kultury, sportu i rekreacji, ze szczególnym uwzględnieniem osób niepełnosprawnych.	2017-2023 i lata późniejsze	
5.4. Podniesienie poziomu bezpieczeństwa socjalnego oraz zintegrowanie działań instytucji, organizacji służb w celu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu			
5.4.1.	Weryfikacja dotychczasowych środków i narzędzi pod kątem ich skuteczności, a także beneficjentów pomocy społecznej co do rzeczywistego zakresu pomocy (inwentaryzacja).	2017-2023 i lata późniejsze	
5.4.2.	Systematyczny pomiar przekazywanej pomocy w wymiarze całego miasta i pojedynczych klientów pomocy społecznej.	2017-2023 i lata późniejsze	
5.4.3.	Wyposażanie w umiejętności i kształtowanie postaw wśród klientów pomocy społecznej, które pomogą wyjść poza obszar wykluczenia społecznego.	2017-2023 i lata późniejsze	– Fundusze pomocowe krajowe i europejskie
5.4.4.	Współpraca przedstawicieli pozarządowych podmiotów w celu systemowego i jednostkowego rozwiązywania problemów związanych z wyłączeniem społecznym.	2017-2023 i lata późniejsze	– Środki publiczne
5.4.5.	Tworzenie dziennych domów wsparcia osób chorych i w wieku senioralnym oraz wzrost ilości usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób starszych, chorych i z niepełnosprawnością.	2017-2023 i lata późniejsze	– inne
5.4.6.	Zmniejszenie marginalizacji społecznej.	2017-2023 i lata późniejsze	
5.4.7.	Utworzenie mieszkań, hostelu dla osób potrzebujących, w tym dla ofiar przemocy domowej oraz bezdomnych.	2017-2023 i lata późniejsze	

Lp.	Zadanie	Termin realizacji	Źródło finansowania
5.5. Promocja zdrowego trybu życia mieszkańców oraz podniesienie jakości i dostępności do usług medycznych			
5.5.1.	Wprowadzenie programów prozdrowotnych i profilaktycznych.	2017-2023 i lata późniejsze	Fundusze pomocowe krajowe
5.5.2.	Kształtowanie postaw prozdrowotnych we wszystkich grupach wiekowych.	2017-2023 i lata późniejsze	Fundusze pomocowe krajowe i europejskie
5.5.3.	Realizacja kompleksowych programów rozwoju fizycznego od juniora do seniora.	2017-2023 i lata późniejsze	Środki publiczne
5.5.4.	Prowadzenie edukacji i prewencji w zakresie zwalczania uzależnień, w tym narkotyków, alkoholu i innych używek.	2017-2023 i lata późniejsze	inne
5.6. Rozwój komunikacji oraz współpracy wewnętrznej i zewnętrznej			
5.6.1.	Wzmocnienie dialogu społecznego przy jednoczesnym zaangażowaniu obywateli w proces współdecydowania o mieście.	2017-2023 i lata późniejsze	Fundusze pomocowe krajowe i europejskie
5.6.2.	Zapewnienie stałej komunikacji pomiędzy władzą a mieszkańcami, w tym utworzenie stałej platformy konsultacyjnej oraz organizacja cyklicznych i powszechnych spotkań oraz konsultacji społecznych.	2017-2023 i lata późniejsze	Środki publiczne i inne
5.6.3.	Wypracowanie skutecznych form i narzędzi komunikacji z mieszkańcami, w tym również alternatywnych do internetu, oraz określenie mechanizmów i narzędzi służących przekazywaniu i zwiększającym dostęp do informacji publicznej oraz podejmowanych inwestycjach i zadaniach.	2017-2023 i lata późniejsze	
5.6.4.	Stworzenie systemu badania opinii mieszkańców.	2017-2023 i lata późniejsze	
5.6.5.	Zawiązanie współpracy instytucjonalnej pomiędzy podmiotami gospodarczymi, sportowymi, kulturalnymi i oświatowymi oraz organizacjami i mieszkańcami w ramach Aglomeracji Wałbrzyskiej oraz w regionie, w tym podejmowanie wspólnych przedsięwzięć.	2017-2023 i lata późniejsze	
5.6.6.	Podjęcie działań na rzecz wzmocnienia znaczenia pozycji Świdnicy w ramach Aglomeracji Wałbrzyskiej.	2017-2023 i lata późniejsze	
5.6.7.	Kontynuacja współpracy międzynarodowej, w tym w ramach partnerstwa miast.	2017-2023 i lata późniejsze	

Realizacja *Strategii Rozwoju Miasta Świdnica na lata 2017-2023* stanowi wielostronny obszar współpracy samorządu miasta, administracji publicznej, podmiotów gospodarczych, instytucji oraz mieszkańców Świdnicy, co przekłada się na szerokie spektrum możliwych źródeł finansowania realizacji Strategii. W takim ujęciu można zatem wskazać, że źródłem finansowania dla realizacji dokumentu będzie budżet miasta oraz środki przeznaczane na działalność statutową organizacji pożytku publicznego. Szansą dla pełnej realizacji zadań wyznaczonych przez *Strategię* są także zewnętrzne źródła finansowania, wśród których wskazać można przede wszystkim środki krajowe i pochodzące z programów Unii Europejskiej, a także z pozostałych międzynarodowych instytucji i organizacji, wszystkich wymiarów spójności oraz włączenia społecznego. Aktywność władz miasta i wszystkich aktorów zaangażowanych w pobudzanie i wzmocnienie procesów rozwojowych w pozyskiwaniu środków zewnętrznych może stanowić istotny czynnik decydujący o pełnym osiągnięciu zakładanych celów rozwojowych. Nie mniej istotne pozostają także środki pochodzące ze źródeł prywatnych wydatkowane przez aktywnie współpracujące z miastem osoby i przedsiębiorstwa w ramach wspólnie realizowanych działań i projektów. Wśród potencjalnych źródeł finansowania realizacji *Strategii* wymienić należy więc m.in. środki pochodzące z funduszy Unii Europejskiej, środki krajowe (budżet państwa), środki z budżetu miasta, środki instytucji, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, ulgi podatkowe, środki prywatne i inne.

VII. SPÓJNOŚĆ OPRACOWANIA Z DOKUMENTAMI O CHARAKTERZE STRATEGICZNYM, PLANISTYCZNYM I OPERACYJNYM O RANDZE WSPÓLNOTOWEJ, KRAJOWEJ, REGIONALNEJ I LOKALNEJ

Spójność dokumentu *Strategii Rozwoju Miasta Świdnica na lata 2017-2023* z dokumentami o charakterze strategicznym, planistycznym i operacyjnymi o randze wspólnotowej, krajowej, regionalnej i lokalnej, ma istotne znaczenie ponieważ pozwoli korzystać z efektów synergii wynikającej z uczestnictwa w programowaniu i realizacji zamierzeń w kooperacji z otoczeniem. W ramach analizy zbieżności celów analizie poddane zostały następujące dokumenty:

- **Europa 2020** – strategia Unii Europejskiej na rzecz zatrudnienia i wzrostu gospodarczego, zapoczątkowana w 2010 roku w celu stworzenia warunków dla inteligentnego i zrównoważonego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu,
- **Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do 2020 roku** – przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 14 lutego 2017 roku, dokument obejmujący plan gospodarczy dla Polski do 2020 roku z perspektywą do 2030 roku,
- **Strategia Rozwoju Polski Zachodniej 2020** – przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 30 kwietnia 2014 roku, dokument wyznaczający główne kierunki rozwoju makroregionu Polski Zachodniej i stanowiący punkt odniesienia dla programowania działań rozwojowych w ramach programów operacyjnych na lata 2014-2020,
- **Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020** – przyjęta uchwałą nr XXXII/932/13 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 28 lutego 2013 roku, wiodący dokument strategiczny województwa dolnośląskiego,
- **Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2014-2020** – dokument przyjęty przez Komisję Europejską dnia 18 grudnia 2014 roku, którego celem jest m.in. wzrost konkurencyjności i innowacyjności dolnośląskich przedsiębiorstw, rozwój infrastruktury transportowej, społecznej i gospodarczej, a także tworzenie nowych miejsc pracy i ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego w regionie,
- **Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego – Perspektywa 2020** – przyjęty uchwałą Nr XLVIII/1622/2014 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 27 marca 2014 roku, dokument określający politykę przestrzenną Województwa Dolnośląskiego w perspektywie 2020 roku,
- **Strategia Rozwoju Aglomeracji Wałbrzyskiej na lata 2013-2020** – przyjęta uchwałą Nr XLII/380/2013 Rady Miejskiej Wałbrzycha z dnia 16 stycznia 2013 roku, dokument strategiczny określający kluczowe priorytety i cele strategiczne Aglomeracji Wałbrzyskiej.

Dokument *Strategii Rozwoju Miasta Świdnica na lata 2017-2023* wpisuje się ponadto w założenia takich dokumentów jak:

- Wojewódzki Program Ochrony Środowiska Województwa Dolnośląskiego na lata 2014-2017 z perspektywą do 2021 – uchwałą nr LV/2121/14 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 30 października 2014 roku,
- Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Dolnośląskiego 2012 – uchwałą nr XXIV/616/12 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 27 czerwca 2012 roku,
- Program ochrony powietrza – uchwałą nr II/44/10 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 28 grudnia 2010 roku,
- Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa dolnośląskiego – uchwałą nr LI/1832/14 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 26 czerwca 2014 roku,
- Polityka wspierania bezpieczeństwa w województwie dolnośląskim do 2020 roku – uchwałą nr 1413/V/15 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 10 listopada 2015 roku,
- Program opieki nad zabytkami województwa dolnośląskiego – uchwałą nr XXIII/687/16 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 28 czerwca 2016 roku,
- Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Województwa Dolnośląskiego – uchwałą nr XLVI/441/14 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 30 października 2014 roku,
- Program edukacji ekologicznej dla Dolnego Śląska – uchwałą nr XLIX/681/05 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 16 grudnia 2005 roku.

W tabeli poniżej przedstawione zostało zestawienie zbieżności celów *Strategii*. Cele priorytetowe i szczegółowe *Strategii* opracowania są spójne z podstawowymi dokumentami strategicznymi zarówno na szczeblu europejskim, krajowym, regionalnym, jaki i lokalnym.

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA ŚWIDNICA NA LATA 2017-2023

T2. Zgodność celów Strategii Rozwoju Miasta Świdnica na lata 2017-2023 z dokumentami strategicznymi, operacyjnymi i planistycznymi wyższego rzędu [2017].

Obszar strategiczny	Strategia Rozwoju Miasta Świdnica na lata 2017-2023	Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju	Strategia Rozwoju Polski Zachodniej 2020	Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020	Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2014-2020	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego – Perspektywa 2020	Strategia Rozwoju Aglomeracji Wałbrzyskiej na lata 2013-2020												
PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ GOSPODARKA I TURYSTYKA	1. Świdnica prężnym i nowoczesnym ośrodkiem gospodarczym i turystycznym	Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną	Budowa oferty gospodarczej makroregionu – mająca na celu dążenie do dalszego wzmocnienia siły gospodarczej makroregionu poprzez współpracę i sieciowanie przede wszystkim we wiodących branżach przemysłowych Polski Zachodniej	Cel 1. Rozwój gospodarki opartej na wiedzy	Cel 1. Oś priorytetowa 1 – Przedsiębiorstwa i innowacje	Cel 1. Dynamiczna gospodarka i innowacyjna przedsiębiorczość	Cel 1. Dynamiczna gospodarka i innowacyjna przedsiębiorczość												
								Cel 1.1. Kreowanie i wspieranie rozwoju przedsiębiorczości.	Cel 2. Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw, zwłaszcza MŚP	Cel 5. Harmonizowanie rozwoju przestrzennego i społeczno-gospodarczego i aktywne przekształcanie pozostałych elementów systemu osadniczego województwa	Cel 2. Nowy profil gospodarczy oparty na aktywności nowoczesnych firm								
												Cel 1.2. Efektywne pozyskiwanie nowych inwestorów zgodnie z określonymi kryteriami	Cel 3. Wzrost zatrudnienia	Cel 6. Wzrost zatrudnienia i mobilności pracowników makroregionu	Cel 3. Przyjazna przestrzeń turystyczna				
																Cel 1.3. Rozwój oparty na lokalnych branżach przemysłu.	Cel 3. Ochrona środowiska naturalnego, efektywne wykorzystanie zasobów oraz	Cel 7. Ukształtowanie [...] sprawnych sieci infrastruktury technicznej, zapewniających dostawę wody i energii, właściwą gospodarkę odpadami oraz zapobieganie awariom i negatywnym skutkom klęsk żywiołowych	
																			Cel 1.4. Zwiększenie współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami.
Cel 1.5. Rozwój funkcji turystycznej miasta i kreowanie wzrostu przedsiębiorczości w tej sferze.	Cel 3.2. Osiągnięcie wysokich standardów walorów przyrodniczych miasta, w tym terenów zieleni urządzonej.	Cel 3.3. Wzmocnienie potencjału naukowo-badawczego makroregionu	Cel 5. Zwiększenie dostępności technologii komunikacyjno-informacyjnych	Cel 2. Kierunek rozwoju systemów infrastruktury technicznej: 5) rozwój systemów telekomunikacyjnych	Cel 2. Nowy wizerunek miejsca														
NOWOCZESNE TECHNOLOGIE	2. Przestrzeń cyfrowa i nowoczesne technologie	Cel szczegółowy II – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną	Budowa oferty gospodarczej makroregionu – mająca na celu dążenie do dalszego wzmocnienia siły gospodarczej makroregionu	Cel 5. Zwiększenie dostępności technologii komunikacyjno-informacyjnych	Oś priorytetowa 2 – Technologie informacyjno-komunikacyjne	Cel 2. Nowy profil gospodarczy oparty na aktywności nowoczesnych firm	Cel 2. Nowy profil gospodarczy oparty na aktywności nowoczesnych firm												
								2.1. Sprawna przestrzeń cyfrowa.	Cel 3. Wzmocnienie potencjału naukowo-badawczego makroregionu	Cel 2. Ochrona środowiska naturalnego, efektywne wykorzystanie zasobów oraz	Cel 2. Kierunek rozwoju systemów infrastruktury technicznej: 5) rozwój systemów telekomunikacyjnych								
												2.2. Rozwój E – usługi.	Cel 4. Ochrona środowiska naturalnego, efektywne wykorzystanie zasobów oraz	Cel 7. Ukształtowanie [...] sprawnych sieci infrastruktury technicznej, zapewniających dostawę wody i energii, właściwą gospodarkę odpadami oraz zapobieganie awariom i negatywnym skutkom klęsk żywiołowych					
															2.3. Wsparcie dla edukacji informatycznej.	Cel 3.1. Badania i rozwój	Cel 2.2. Rozwój E – usługi.	Cel 2. Nowy profil gospodarczy oparty na aktywności nowoczesnych firm	
																			2.3.1. Edukacja w zakresie bezpieczeństwa i ochrony środowiska naturalnego.
2.3.2. Ochrona środowiska, w tym przeciwdziałanie i adaptacja do zmian klimatu.	Cel 3.3. Wzmocnienie potencjału naukowo-badawczego makroregionu	Cel 4. Ochrona środowiska naturalnego, efektywne wykorzystanie zasobów oraz	Cel 7. Ukształtowanie [...] sprawnych sieci infrastruktury technicznej, zapewniających dostawę wody i energii, właściwą gospodarkę odpadami oraz zapobieganie awariom i negatywnym skutkom klęsk żywiołowych																
BEZPIECZEŃSTWO I ŚRODOWISKO NATURALNE	3. Systematyczne zwiększanie poziomu bezpieczeństwa i jakości środowiska naturalnego	Cel szczegółowy III – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony	Badania i rozwój	Cel 3. Ochrona środowiska naturalnego, efektywne wykorzystanie zasobów oraz	Oś priorytetowa 3 – Gospodarka niskoemisyjna	Cel 2. Nowy profil gospodarczy oparty na aktywności nowoczesnych firm	Cel 2. Nowy profil gospodarczy oparty na aktywności nowoczesnych firm												
								3.1. Osiągnięcie wysokich standardów walorów przyrodniczych miasta, w tym terenów zieleni urządzonej.	Cel 3.1. Badania i rozwój	Cel 2.2. Rozwój E – usługi.	Cel 2. Kierunek rozwoju systemów infrastruktury technicznej: 5) rozwój systemów telekomunikacyjnych								
												3.2. Ochrona środowiska, w tym przeciwdziałanie i adaptacja do zmian klimatu.	Cel 3.2. Osiągnięcie wysokich standardów walorów przyrodniczych miasta, w tym terenów zieleni urządzonej.	Cel 3.3. Wzmocnienie potencjału naukowo-badawczego makroregionu	Cel 2. Kierunek rozwoju systemów infrastruktury technicznej: 5) rozwój systemów telekomunikacyjnych				
																3.3. Edukacja w zakresie bezpieczeństwa i ochrony środowiska naturalnego.	Cel 3.3. Wzmocnienie potencjału naukowo-badawczego makroregionu	Cel 4. Ochrona środowiska naturalnego, efektywne wykorzystanie zasobów oraz	Cel 7. Ukształtowanie [...] sprawnych sieci infrastruktury technicznej, zapewniających dostawę wody i energii, właściwą gospodarkę odpadami oraz zapobieganie awariom i negatywnym skutkom klęsk żywiołowych

VIII. WDRAŻANIE STRATEGII I MONITORING

8.1. PROCES I INSTRUMENTY WDRAŻANIA STRATEGII

Ze względu na swój długookresowy charakter realizacja *Strategii* jest procesem ciągłym, wymagającym monitoringu zmian prawnych, gospodarczych, politycznych oraz elastyczności w dostosowaniu się do priorytetów w zakresie uzyskiwania zewnętrznych środków finansowych.

Zasady realizacji:

Proces planowania i realizacji *Strategii* powinien być oparty o następujące wzorce postępowania i zasady:

- wieloszczeblowego i zintegrowanego zarządzania rozwojem,
- efektywności ekonomicznej, społecznej i przestrzennej,
- celowości i efektywności interwencji,
- partnerstwa i współpracy,
- ochrony środowiska,
- transparentności.

Założenia instytucjonalne:

Organem odpowiedzialnym za realizację dokumentu *Strategii rozwoju Miasta Świdnica na lata 2017-2023* jest Prezydent Miasta Świdnica. *Strategia* wdrażana będzie bezpośrednio przez Urząd Miejski w Świdnicy w ramach poszczególnych wydziałów, zgodnie z ich kompetencjami, oraz przez jednostki podległe Urzędowi Miejskiemu. W realizację *Strategii* w sposób pośredni, we współpracy lub poprzez inspirowanie, wspieranie i koordynowanie realizacji przedsięwzięć, zaangażowane będą instytucje publiczne, fundacje, stowarzyszenia, przedsiębiorcy oraz mieszkańcy Świdnicy. Bieżąca **koordynacja** realizacji *Strategii* podlegać będzie Wydziałowi Funduszy Zewnętrznych i Rozwoju Gospodarczego, którego zadaniem będzie analiza danych dotyczących rozwoju miasta, wsparcie w tworzeniu i realizacji programów strategicznych oraz opracowanie sprawozdań z realizacji i prezentacja ich wyników.

REALIZACJA STRATEGII:

- Urząd Miejski w Świdnicy

Kultura i sport:

- Świdnicki Ośrodek Sportu i Rekreacji
- Świdnicki Ośrodek Kultury
- Muzeum Dawnego Kupiectwa
- Miejska Biblioteka Publiczna

Oświata:

- Przedszkola
- Szkoły Podstawowe
- Gimnazja
- Młodzieżowy Dom Kultury

Pomoc społeczna:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
- Dzienny Dom Senior-Wigor w Świdnicy

Porządek publiczny:

- Straż Miejska

Nieruchomości:

- Miejski Zarząd Nieruchomości

PARTNERZY W REALIZACJI STRATEGII:

- podmioty gospodarcze
- podmioty ekonomii społecznej
- organizacje pozarządowe
- instytucje otoczenia biznesu
- jednostki organizacyjne szczebla powiatowego i wojewódzkiego
- organy administracji krajowej
- jednostki szkolnictwa wyższego i badawczo-rozwojowe
- służba zdrowia
- i inni

Matryca wdrażania:

Strategia Rozwoju Miasta Świdnica na lata 2017-2023					
Obszar strategiczny	Cel priorytetowy	Cel szczegółowy	Jednostka koordynująca i odpowiedzialna za realizację oraz jednostki współpracujące		
GOSPODARKA I PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ	1. Świdnica prężnym i nowoczesnym ośrodkiem gospodarczym mi turystycznym	1.1. Kreowanie i wspieranie rozwoju przedsiębiorczości.	Wydział Funduszy Zewnętrznych i Rozwoju Gospodarczego - Wydział Promocji - podstrefa Świdnica WSSE „INVEST – PARK” - przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja - INVEST-PARK DEVELOPMENT Sp. z o. o. - Inkubator Przedsiębiorczości Regionu Sudeckiego	FZ WP WSSE IPD	
		1.2. Efektywne pozyskiwanie nowych inwestorów zgodnie z określonymi kryteriami	Wydział Funduszy Zewnętrznych i Rozwoju Gospodarczego - Wydział Promocji - Wydział Geodezji i Gospodarki Nieruchomościami - podstrefa Świdnica WSSE „INVEST – PARK” - INVEST-PARK DEVELOPMENT Sp. z o. o. - Inkubator Przedsiębiorczości Regionu Sudeckiego	FZ WP GGN WSSE IPD	
		1.3. Rozwój oparty na branżach lokalnego przemysłu.	Wydział Funduszy Zewnętrznych i Rozwoju Gospodarczego - podstrefa Świdnica WSSE „INVEST – PARK” - INVEST-PARK DEVELOPMENT Sp. z o. o.	FZ WSSE IPD	
		1.4. Zwiększenie współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami.	Wydział Funduszy Zewnętrznych i Rozwoju Gospodarczego - Dolnośląski Klaster Energii Odnawialnej - podstrefa Świdnica WSSE „INVEST – PARK” - INVEST-PARK DEVELOPMENT Sp. z o. o. - Inkubator Przedsiębiorczości Regionu Sudeckiego	FZ DKEO WSSE IPD	
		1.5. Rozwój infrastruktury turystycznej i profesjonalne zarządzanie obszarem turystyki we współpracy z otoczeniem.	Wydział Kultury, Turystyki, Sportu i Organizacji Pozarządowych - Wydział Promocji - Świdnicki Ośrodek Sportu i Rekreacji - Świdnicki Ośrodek Kultury - Muzeum Dawnego Kupiectwa - Inkubator Przedsiębiorczości Regionu Sudeckiego	KS WP ŚOSiR ŚOK MDK	
	NOWOCZESNE TECHNOLOGIE	2. Przestrzeń cyfrowa i nowoczesne technologie	2.1. Sprawna przestrzeń cyfrowa.	Wydział Funduszy Zewnętrznych i Rozwoju Gospodarczego - Wydział Promocji - Wydział Kultury, Turystyki, Sportu i Organizacji	FZ WP KS
			2.2. E – usługi.	Wydział Funduszy Zewnętrznych i Rozwoju Gospodarczego - Referat Obsługi Informatycznej	FZ ROI
			2.3. Wsparcie nowoczesnych technologii, zwłaszcza z katalogu inteligentnych specjalizacji Dolnego Śląska	Wydział Funduszy Zewnętrznych i Rozwoju Gospodarczego - Referat Obsługi Informatycznej - Wydział Kultury, Turystyki, Sportu i Organizacji	FZ ROI KS
			2.4. Wsparcie dla edukacji informatycznej.	Wydział Edukacji	WE
	BEZPIECZEŃSTWO I ŚRODOWISKO NATURALNE	3. Systematyczne zwiększanie poziomu bezpieczeństwa i jakości środowiska naturalnego	3.1. Osiągnięcie wysokich standardów walorów przyrodniczych miasta, w tym terenów zieleni urządzonej.	Wydział Inwestycji Miejskich Biuro Ochrony Środowiska	IM BOŚ
			3.2. Ochrona środowiska, w tym przeciwdziałanie i adaptacja do zmian klimatu.	Wydział Inwestycji Miejskich - Świdnickie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. (ŚPWik) - Wydział Funduszy Zewnętrznych i Rozwoju Gospodarczego - Wydział Gospodarki Odpadami - Biuro Ochrony Środowiska - Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne "Świdnica" Sp. z o.o.	IM ŚPWiK FZ WGO BOŚ MPK
			3.3. Edukacja w zakresie bezpieczeństwa i ochrony środowiska naturalnego wśród wszystkich mieszkańców.	Biuro Ochrony Środowiska - Wydział Edukacji - przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja - Młodzieżowy Dom Kultury	BOŚ WE MDK
			3.4. Rozwój infrastruktury związanej z bezpieczeństwem miasta, w tym zwiększenie	Biuro Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego - Straż Miejska - Policja	BZK SM

Strategia Rozwoju Miasta Świdnica na lata 2017-2023				
Obszar strategiczny	Cel priorytetowy	Cel szczegółowy	Jednostka koordynująca i odpowiedzialna za realizację oraz jednostki współpracujące	
INFRASTRUKTURA I TRANSPORT	4. Inwestycje w transport i przestrzeń publiczną	monitoringu wizyjnego oraz współpraca instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo w mieście.		
		4.1. Zwiększenie dostępności do zasobów mieszkaniowych.	Wydział Gospodarki Mieszkaniowej GM - Wydział Gospodarki Przestrzennej i Architektury GPA - Wydział Geodezji i Gospodarki Nieruchomościami GGN - Miejski Zarząd Nieruchomości MZN - Towarzystwo Budownictwa Społecznego TBS	
		4.2. Poprawa wizerunku i estetyki miasta.	Wydział Gospodarki Przestrzennej i Architektury GPA - Straż Miejska SM - Wydział Dróg i Infrastruktury Miejskiej DI - Referat Turystyki RT - Pełnomocnik Prezydenta ds. Ochrony Konserwacji Zabytków PKZ - Wydział Inwestycji Miejskich IM	
		4.3. Poprawa jakości i usprawnienie systemu transportowego i parkingowego w mieście.	Wydział Dróg i Infrastruktury Miejskiej DI - Wydział Inwestycji Miejskich IM	
		4.4. Podnoszenie jakości i profesjonalne zarządzanie komunikacją miejską i międzymiastową.	Wydział Transportu WT - Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne "Świdnica" Sp. z o.o. MPK - Wydział Inwestycji Miejskich IM	
	WSPÓŁPRACA, WŁĄCZENIE SPOŁECZNE I EDUKACJA	4. Popularyzacja i rozwój komunikacji rowerowej.	4.5. Popularyzacja i rozwój komunikacji rowerowej.	Wydział Transportu WT - Wydział Inwestycji Miejskich IM - Referat turystyki RT
			5.1. Aktywizacja społeczności lokalnej na rzecz rozwoju miasta.	Pełnomocnik Prezydenta ds. Aktywności Obywatelskiej PAO - Wydział Promocji WP - Referat Organizacji Pozarządowych ROP
			5.2. Dostosowanie szkolnictwa, w tym szczególnie zawodowego do potrzeb rynku pracy.	Wydział Edukacji WE - przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja
			5.3. Szeroki dostęp do oferty kulturalnej miasta różnych grup społecznych i wiekowych.	Wydział Kultury, Turystyki, Sportu i Organizacji Pozarządowych KS - Świdnicki Ośrodek Sportu i Rekreacji ŚOSiR - Świdnicki Ośrodek Kultury ŚOK - Muzeum Dawnego Kupiectwa MDK - Miejska Biblioteka Publiczna MBP - Wydział Promocji WP - Referat Organizacji Pozarządowych MDK - Młodzieżowy Dom Kultury - Dzienny Dom Senior-Wigor w Świdnicy
			5.4. Podniesienie poziomu bezpieczeństwa socjalnego oraz zintegrowanie działań instytucji, organizacji służb w celu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.	Wydział Polityki Społecznej i Spraw Socjalnych PS - Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej MOPS
5. Wzmocnienie kapitału ludzkiego poprzez rozwój polityki społecznej		5.5. Promocja zdrowego trybu życia mieszkańców oraz podniesienie jakości i dostępności do usług medycznych	Wydział Polityki Społecznej i Spraw Socjalnych PS - Wydział Promocji WP - Referat Turystyki RT - Referat Sportu RS - Wydział Edukacji WE	
		5.6. Rozwój komunikacji oraz współpracy wewnętrznej i zewnętrznej.	Pełnomocnik Prezydenta ds. Aktywności Obywatelskiej PAO - Wydział Funduszy Zewnętrznych i Rozwoju Gospodarczego FZ - Wydział Promocji WP - Rzecznik Prasowy RP - Referat Organizacji Pozarządowych RP	

Narzędzia realizacji:

Realizacji *Strategii* służyć będą narzędzia w postaci dokumentów strategicznych i operacyjnych o charakterze proceduralnym, czyli określające szczegółowo sposoby realizacji celów. Należąc będą do nich strategie sektorowe, funkcjonalne plany i programy poszczególnych działań. Część z nich zostanie oparta o już istniejące dokumenty. Powinny one jedynie zostać zaktualizowane w celu dostosowania do nowych celów strategicznych. Realizacja niektórych z tych celów będzie wymagała opracowania nowych polityk, planów lub programów. Matryca programów realizowanych i proponowanych do opracowania oraz wskazanych do aktualizacji w ramach poszczególnych obszarów strategicznych przedstawiona została poniżej.

Matryca narzędzi realizacji:

LEGENDA: **R** – realizowane **A** – wymagające aktualizacji **P** – proponowane

OBSZAR STRATEGICZNY	POLITYKI, PLANY, PROGRAMY	STAN REALIZACJI
PODSTAWOWE DOKUMENTY REALIZACJI STRATEGII	– Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Świdnica	R
	– Miejskowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego	R
	– Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Miasta Świdnica na lata 2017-2022	R
	– Wieloletni Program Inwestycyjny Miasta	P
PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ, GOSPODARKA I TURYSTYKA	– Polityka rozwoju przedsiębiorczości na terenie miasta Świdnica	P
	– Program pomocy de minimis dla mikro, małych i średnich przedsiębiorców	R
	– Strategia rozwoju turystyki dla miasta Świdnicy na lata 2016-2026	R
	– Program promocyjno-marketingowy rozwoju turystyki na terenie miasta Świdnica	P
NOWOCZESNE TECHNOLOGIE	– Program wdrażania zintegrowanych produktów turystycznych miasta Świdnica	P
	– Plan rozwoju inteligentnego monitoringu	P
	– Plan rozwoju inteligentnych specjalizacji dedykowanych przedsiębiorcom świdnickim	P
BEZPIECZEŃSTWO I ŚRODOWISKO NATURALNE	OCHRONA ŚRODOWISKA:	
	– Program Ochrony Środowiska dla Gminy Miasta Świdnica na lata 2016-2019 z perspektywą do 2023 r.	R
	– Plan Gospodarki Niskoemisyjnej na terenie Gminy Miasto Świdnica	R
	– Plan rozwoju w zakresie zaspokojenia obecnego i przyszłego zapotrzebowania na ciepło na lata 2014-2018	A
	– Program w sprawie udzielania dotacji celowych z budżetu Miasta na zadania służące ochronie powietrza, polegające na trwałej zmianie ogrzewania opartego na paliwie stałym na proekologiczne	R
	– Polityka zarządzania zielenią miejską	P
	– Miejski plan adaptacji do zmian klimatycznych	P
	BEZPIECZEŃSTWO:	
	– Plan Zarządzania Kryzysowego Miasta Świdnicy	R
	– Plan Operacyjny na wypadek powodzi miasta Świdnicy	R
– Plan Obrony Cywilnej Miasta Świdnicy	R	
– Plan operacyjny funkcjonowania Gminy Miasto Świdnica w warunkach zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny	R	
INFRASTRUKTURA I TRANSPORT	MIESZKALNICTWO	
	– Polityka mieszkaniowa Świdnicy	R
	– Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Miasta Świdnicy na lata 2012-2016	A
– Strategia rozwoju mieszkalnictwa oraz zachowania i modernizacji zasobów mieszkaniowych	P	
WIZERUNEK I ESTETYKA MIASTA		
– Lokalny program rewitalizacji zdegradowanych obszarów w miejskich Świdnicy (2015-2024)	R	

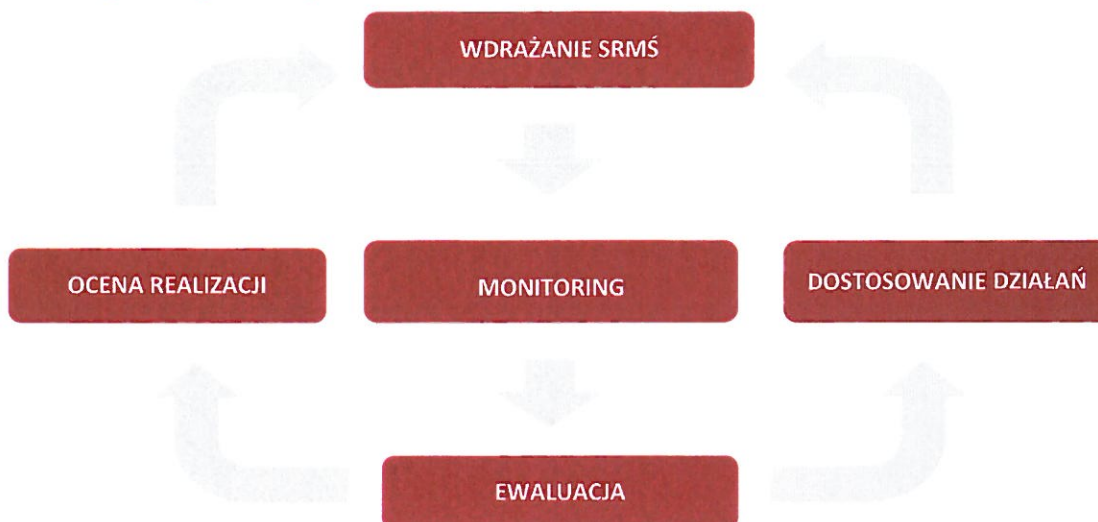
OBSZAR STRATEGICZNY	POLITYKI, PLANY, PROGRAMY	STAN REALIZACJI
OBSZAR STRATEGICZNY	– Polityka reklamowa	R
	– Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Miasto Świdnica	R
	– Gminny program opieki nad zabytkami Świdnicy na lata 2019-2022	P
	INFRASTRUKTURA TECHNICZNA:	
	– Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych będących w posiadaniu Świdnickiego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji w Świdnicy Spółka z o.o. na lata 2015 – 2019	R
	– Plan Gospodarki Odpadami Miasta Świdnica	R
	TRANSPORT:	
	– Plan transportowy Miasta Świdnica	P
	– Plan rozwoju infrastruktury drogowej w Świdnicy na lata 2014-2020	R
	– Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego	R
– Polityka parkingowa miasta Świdnicy	A	
WŁĄCZENIE SPOŁECZNE I EDUKACJA	POLITYKA SPOŁECZNA	
	– Strategia rozwiązywania problemów społecznych w gminie miasto Świdnica na lata 2011-2018	R
	– Gminny program promocji zdrowia psychicznego i zapobiegania zaburzeniom psychicznym na lata 2012-2015	A
	– Gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie na lata 2011-2015	A
	– Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Narkomanii w Gminie Miasto Świdnica	A
	– Program Wspierania Rodziny w Gminie Miasto Świdnica na lata 2015-2017	A
	– Program Senior – WIGOR w Świdnicy	R
	– Program „Świdnicka Karta Dużej Rodziny”	R
	– Program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność społecznie użyteczną	A
	– Polityka senioralna miasta Świdnica	P
	KOMUNIKACJA I WSPÓŁPRACA	
	– Polityka współpracy	P
	– Program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność społecznie użyteczną	A

8.2. PROCES MONITOROWANIA I EWALUACJI STRATEGII

Monitorowanie realizacji celów strategicznych zapisanych w niniejszym dokumencie jest elementem koniecznym w procesie spójnego planowania działań i zarządzania strategicznego. Monitorowanie jest to proces, który ma na celu systematyczne analizowanie stanu zaawansowania realizacji poszczególnych kierunków działań i ich zgodności ze sformułowanymi celami. Jego istotą jest wyciąganie wniosków z tego, co zostało, a co nie zostało wykonane, określenie przyczyn tego stanu rzeczy, a także modyfikowanie dalszych poczynań w taki sposób, aby osiągnąć zakładane cele i wskaźniki.

Celem monitorowania Strategii będzie informowanie realizatorów dokumentu i innych zainteresowanych stron o postępach realizacji przyjętych zamierzeń oraz pozwoli na dokonanie korekt wynikających z nieuwzględnionych wcześniej czynników lub z nieprzewidzianych zjawisk, a także zmieniających się uwarunkowań prawnych i społeczno-gospodarczych. Podstawowymi narzędziami służącymi monitorowaniu SRMŚ będą sprawozdania sporządzone po upływie połowy okresu obowiązywania Strategii oraz w roku następnym po roku zakończenia jej obowiązywania. Sprawozdania za dany okres realizacji, przedkładane będą do wiadomości Rady Miejskiej w Świdnicy i zawierać będą ocenę efektów realizacji poszczególnych celów szczegółowych, co pozwoli zdefiniować czynniki, które przyczyniły się do sukcesu lub niepowodzenia wdrażania poszczególnych przedsięwzięć.

Monitoring Strategii rozwoju Miasta Świdnica na lata 2017-2023.

Założenia instytucjonalne:

Głównym podmiotem odpowiedzialnym za prowadzenie procesu monitorowania realizacji *Strategii* jest Prezydent Miasta Świdnica, który realizować będzie swoje zadanie poprzez jednostki podległe: Wydziały Urzędu Miejskiego oraz jednostki i instytucje podległe odpowiedzialne za wdrażanie Strategii. Jednostką odpowiedzialną za koordynację monitoringu czyni się Wydział Funduszy Zewnętrznych i Rozwoju Gospodarczego. Odpowiedzialnym za raportowanie czyni się wszystkie podmioty zaangażowane w realizację *Strategii*.

Matryca wskaźników:

Obszar strategiczny	Cel priorytetowy szczegółowy	Wskaźniki	Źródło	Tendencja 2010-2015	Stan na 2015	Oczekiwana tendencja
PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ, GOSPODARKA I TURYSTYKA	1. Świdnica prężnym i nowoczesnym ośrodkiem gospodarczym i turystycznym	- liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców	GUS	↗	1 442	↗
		- liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców	GUS	↘	94	↗
		- osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności	GUS	↘	85	↗
		- udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatku dochodowego od osób fizycznych i prawnych [mln zł]	GUS	↗	51,0	↗
		- liczba turystów ogółem odwiedzających miasto [osób]	GUS	↗	24 481	↗
		- liczba turystów zagranicznych odwiedzających miasto [osób]	GUS	↗	7140	↗
		- liczba udzielonych noclegów ogółem [noclegi]	GUS	↗	48 117	↗
		- liczba uczestników imprez [osób]	GUS	↗	10 200	↗
NOWOCZESNE TECHNOLOGIE	2. Przestrzeń cyfrowa i nowoczesne technologie	- ilość procesów, procedur objętych informatyzacją w Urzędzie Miejskim [szt.]	UM	↗	-	↗
		- ilość programów i przeszkolonych osób w zakresie edukacji informatycznej [szt.]	UM	↗	-	↗

Obszar strategiczny	Cel priorytetowy szczegółowy	Wskaźniki	Źródło	Tendencja 2010-2015	Stan na 2015	Oczekiwana tendencja
BEZPIECZEŃSTWO I ŚRODOWISKO NATURALNE	3. Systematyczne zwiększanie poziomu bezpieczeństwa i jakości środowiska naturalnego	– korzystający z sieci wodociągowej w ogólnej liczbie ludności [%]	GUS	↗	98,7	↗
		– korzystający z sieci kanalizacyjnej w ogólnej liczbie ludności [%]	GUS	↗	92,0	↗
		– korzystający z sieci gazowej w ogólnej liczbie ludności [%]	GUS	↘	94,2	↗
		– różnica pomiędzy odsetkiem ludności korzystającej z wodociągu i z kanalizacji	GUS	↘	6,7%	↘
		– wskaźnik śmieci segregowanych (zadeklarowana liczba mieszkańców) [%]	UM	↗	84,4%	↗
		– powierzchnia istniejących dzikich wysypisk [m ²]	GUS	-	2 000	↘
		– udział parków, zieleńców i terenów zieleni osiedlowej w powierzchni ogółem [%]	GUS	↘	5,3	↗
INFRASTRUKTURA I TRANSPORT	4. Inwestycje w transport i przestrzeń publiczną	– liczba mieszkań na 1000 mieszkańców	GUS	↗	411,0	↗
		– zasoby mieszkaniowe [liczba mieszkań]	GUS	↗	23 995	↗
		– powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 mieszkańca [m ²]	GUS	↗	25,8	↗
		– udział dróg gminnych publicznych ⁴⁰ o nawierzchni ulepszonej w ogólnej długości dróg gminnych [%]	UM	↗	89,7	↗
		– liczba publicznych miejsc parkingowych ogółem [szt.]	UM	↗	8 869	↗
		– długość dróg rowerowych [km]	GUS	↗	16,0	↗
WŁĄCZENIE SPOŁECZNE I EDUKACJA	5. Wzmocnienie kapitału ludzkiego poprzez rozwój polityki społecznej	– liczba imprez kulturalnych (artystyczno-rozrywkowych) [szt.]	GUS	↗	5	↗
		– liczba osób biorących udział w imprezach kulturalnych (artystyczno-rozrywkowych) [osób]	GUS	↗	10 200	↗
		– liczba bezrobotnych [osób]	PUP	↘	1 375	↘
		– osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej [osób]	GUS	↘	2 962	↘
		– rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci [rodzina]	GUS	↘	823	↘
		– fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	GUS	↗	39	↗
		– nowo zarejestrowane fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	GUS	↗	4	↗

⁴⁰ na terenie miasta Świdnica, których zarządcą i właścicielem jest Prezydent Miasta Świdnicy.

IX. SPOSÓB ZAANGAŻOWANIA INTERESARIUSZY LOKALNYCH W PROCES TWORZENIA I REALIZACJI STRATEGII

Projekt dokumentu *Strategii* został poddany konsultacjom, które odbyły się w kwietniu i maju 2017 roku. W jedenastu spotkaniach o charakterze debaty publicznej wzięło udział kilkaset mieszkańców Świdnicy, którzy wnieśli podczas tych, bezpośrednich spotkań, ponad kilkaset uwag. Spotkania odbywały się w kilku miejscach na terenie miasta i w większości miały charakter ogólny, kilka spotkań dedykowanych było konkretnym środowiskom, np. organizacjom pozarządowym, seniorom, młodzieży i przedsiębiorcom. Spotkania gromadziły osoby aktywne, które przychodziły z gotowymi propozycjami, niekiedy temperatura spotkań była gorąca, co świadczy o tym, że wielu mieszkańcom bardzo zależy na swoim mieście. Podnoszone problemy, konkretne uwagi mają decydujący wpływ na zwiększenie wartości Strategii. W naszym przekonaniu podniesione zadania w spójny sposób uzupełniły wizję rozwoju Świdnicy, która została zarysowana przez Zespół ds. opracowywania *Strategii Rozwoju Miasta Świdnicy 2017–2023* powołany przez Panią Prezydent, wskazując przy tym na autentyczne walory Świdnicy i Świdniczan oraz obszary do dopracowania. Informacja o rozpoczęciu konsultacji ukazała się również w lokalnych mediach, a poprzez stronę Urzędu Miejskiego za pomocą specjalnie stworzonego formularza on-line zostało zgłoszonych kolejnych kilkaset wniosków.

Podczas opracowywania uwag z konsultacji społecznych zwrócono uwagę na postulaty mieszkańców, które z jednej strony wykraczają poza kompetencje samorządu miejskiego, a z drugiej strony odnoszą się do obszarów, które znalazły się w *Strategii Rozwoju Miasta Świdnica 2017–2023*. W związku z tym proponuje się przyjęcie w kilku obszarach polityk miejskich, które mogłyby w przyszłości doczekać się odrębnych dokumentów planistycznych. Do obszarów takich proponujemy zaliczyć: **politykę transportową, politykę zieleni, politykę współpracy:**

Polityka transportowa miasta Świdnicy powinna odnosić się nie tylko do funkcjonalnych rozwiązań komunikacyjnych na terenie miasta ale również do rozwoju lub utrzymania powiązań z innymi miastami, jak Wrocław, Wałbrzych czy też atrakcjami turystycznymi Dolnego Śląska. Polityka transportowa to nie tylko plan modernizacji konkretnych dróg, chodników, budowy lub rozbudowy parkingów, ale też na przykład - rozkłady jazdy autobusów i pociągów – na przykład częstsze i racjonalniejsze przyjazdy oraz odjazdy pociągów do Wrocławia i skuteczne działania zmierzające do uruchomienia linii kolejowej – Wrocław – Sobótka – Świdnica – Jedlina Zdrój oraz budowy obwodnicy Świdnicy.

Polityka zarządzania zielenią miejską powinna być oparta o spójny dokument strategiczny, poprzedzony wnikliwą diagnozą, która byłaby systematycznie aktualizowana. W celu zapewnienia szerokiego współuczestnictwa w planowaniu i wdrażaniu działań w obszarze zieleni miejskiej powinna zostać powołana Rada Społeczna „Zielona Świdnica”, która byłaby otwartym forum dla wszystkich zainteresowanych tą tematyką.

Polityka współpracy powinna się odnosić do stale wzrastającej roli komunikacji, a z drugiej strony powinna brać pod uwagę niski poziom zaufania społecznego. Miasto mogłoby stworzyć platformę, system do kontaktów z mieszkańcami i między mieszkańcami. Komunikacja, wzajemne zrozumienie siebie jest warunkiem sukcesu każdego projektu, dlatego winna stać najważniejszym zadaniem władz samorządowych.

Zespół ds. Strategii Rozwoju Miasta

Zespół ds. Strategii Rozwoju Miasta powołany Zarządzeniem Nr 0050-25/2017 Prezydenta Miasta Świdnicy z dnia 16 stycznia 2017 roku w składzie:

- Pani Beata Moskal-Słaniewska – Prezydent Miasta Świdnicy
- Pan Wiesław Rośkiewicz – Dyrektor Muzeum Dawnego Kupiectwa w Świdnicy
- Pani Bożena Kuźma – Zastępca Dyrektora Świdnickiego Ośrodka Kultury
- Pani Danuta Nowicka – Dyrektor Wydziału Polityki Społecznej i Spraw Socjalnych
- Pan Stanisław Kubik – Kierownik Referatu Infrastruktury
- Pani Małgorzata Osiecka – Dyrektor Wydziału Gospodarki Przestrzennej i Architektury
- Pani Barbara Sawicka – Pełnomocnik Prezydenta ds. Ochrony i Konserwacji Zabytków
- Pan Maciej Gleba – Dyrektor Wydziału Dróg i Infrastruktury Miejskiej
- Pani Alicja Masny – Dyrektor Wydziału Gospodarki Mieszkaniowej
- Pan Rafał Fasuga – Radny Rady Miejskiej
- Pan Marcin Paluszek – Radny Rady Miejskiej
- Pani Grażyna Sławińska-Gąska – Radna Rady Miejskiej
- Pani Eleonora Sikocińska – Kierownik Biura Ochrony Środowiska
- Pan Mariusz Ośka – Powiatowy Urząd Pracy w Świdnicy
- Pan Przemysław Siwiak – Komenda Powiatowa Policji w Świdnicy
- Pan Robert Sawicki – Straż Miejska w Świdnicy
- Pan Janusz Pączka – Powiatowa Komenda Straży Pożarnej
- Pani Violetta Kalin – Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Świdnicy
- Pani Jolanta Drozdowska – Przedstawiciel Sudeckiej Izby Przemysłowo Handlowej
- Pan Tomasz Karpiński – Przedstawiciel Stowarzyszenia Przedsiębiorców i Kupców Świdnickich
- Pan Tadeusz Niedzielski – Dyrektor Wydziału Edukacji
- Pani Ewa Cuban – Dyrektor Miejskiej Biblioteki Publicznej w Świdnicy
- Pan Jacek Piekunko – Dyrektor Wydziału Promocji Miasta
- Pani Małgorzata Lubandy – Dyrektor Wydziału Transportu
- Pani Sylwia Osojca-Kozłowska – Kierownik Referatu Turystyki
- Pani Katarzyna Hałak-Koch – Inspektor Referatu Organizacji Pozarządowych
- Pan Jerzy Żądło – Dyrektor Świdnickiego Ośrodka Sportu i Rekreacji
- Pani Ewa Krzeczowska - Pełnomocnik Prezydenta ds. Osób Niepełnosprawnych
- Pan Zbigniew Curyl – Dyrektor Młodzieżowego Domu Kultury
- Pani Anna Skrzypacz – Dyrektor Wydziału Funduszy Zewnętrznych i Rozwoju Gospodarczego.

Opracowanie:

dr Jerzy Tutaj

mgr inż. Karolina Drewnicka

PREZYDENT MIASTA

 Beata Moskal-Słaniewska